

קונטרס

הבינוני

פרשת
חיי שרה
תשפ"ג

שנה ה'
חוברת ז'
גליון 227

שיעורי

הרב שמעון
שפיצער שליט"א

לע"ג הבה"ח שלמה אליעזר ז"ל
בן יבלחט"א רבי יעקב שליט"א פריעדמאן
גלב"ע כ' חשון תשע"א

נדבת ידידינו
הרה"ח ר' ישראל רוזנבוים שליט"א

קול הבינוני

בארה"ב: 718.686.8300

ארץ ישראל: 072.257.7726

שמעו ותחי נפשכם!

האזינו למאות שיעורים
השווים לכל גפש הנאמרים
מדי יום ביומו בכל מקצועות
התורה והחסידות מסודרים
להפליא ומלאים כל טוב.

להצטרף לקבלת
השיעורים או החוברות
באימייל ולשלוח הערות:

Tel. 718.387.1122 E.Y. 03.3096216
Email. Info@MachonHavineini.com

מפתח הענינים

מדור אמונה ובטחון שיעור קס"ז

יום שלישי פרשת וירא י"ד חשון תשפ"ג

ה התגברות על עצלות הנפש הנובעת מחוסר בטחון . . . . .

אוגר בקיץ בן משכיל | פעמים שאתה מתעלם | פעמים שאין אתה מתעלם | צדיק מצרה נחלץ | עירוב טוב ורע | מניעת המלאכה אינה מצוה | עצלות גוררת עצלות | יש שפל ונפסד | על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצוא | ליתן פתחון פה לבעלי הבטחון | הדחיה צריכה בדיקה | ברור לך מיתה יפה | התעלמות אינה בטחון | הנה א-ל ישועתי אבטח ולא אפחד | פטירה יפה ונוחה | מורא לא יעלה על ראשו | תחשוב טוב יהיה טוב | בנאות דשא ירביצני על מי מנוחות ינהלני | חוסר יכולת לחשוב על הצד השני | לווה רשע ולא ישלם | כזה ראה וקדש

יום ראשון פרשת חיי שרה י"ט חשון תשפ"ג

ב הדרך היחידה לקרב את שעת הישועה . . . . .

מכאן שקפצה לו הדרך | אשר פריו יתן בעתו | ישועת ה' כהרף עין | עשיית כלי לקבלה | ואתה נותן להם את אכלם בעתו | משקפיים חינם אין כסף | מעיקרא מאי קסבר ובסוף מאי קסבר | כל הדוחק את השעה | המתנת חתן בן ארבעים ללידת הכלה | המספרים אינם קובעים | לחץ זו הדחק | הידעת עת לדת יעלי סלע | מסירות נפש מקרבת את השעה

יום שני פרשת חיי שרה כ' חשון תשפ"ג

כט הדרך היהודית המועילה במציאת זיווג . . . . .

לה' הישועה | קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף | כל המבקש רחמים על חבירו | וחנותי את אשר אחון | המתפלל בעד חבירו מסלק את המקטרגים | אל יאמר אדם ראוי אני | לגרמיה הוא דעבד | היציאה מהתמונה מצילה מן הדינים | הנהגה שנקראת חנון | האדם מעורר את ההנהגה | ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו | חלה את חליו האחרון במחלה שלא התפלל עליה | המתפלל על בן חבירו ובנו צריך לאותו דבר | ראוי לעשות שליח ציבור | שתי דרגות במתפלל בעד חבירו

מדור עיון תפילה שיעור ס"ב

יום רביעי פרשת וירא ט"ו חשון תשפ"ג

לח חיבור האפסיות העצמית אל יחוס האבות בפתח התפילה . . . . .

אבל אנחנו עמך בני בריתך | תולדות של מסירות נפש | אלוקים יראה לו השעה לעולה בני | שנעקד על גבי המזבח | שרשרת של מסירות נפש | אית ליה זכות

אבות | בפרשת העקידה יכופר עוונו | אברהם אבינו ויתר על כל עתידו | אברהם
תיקן את מעשיהם של כל הדורות | מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה | השלמת
הקומה | עקבתא שבעקבתא

יום חמישי פרשת וירא ט"ז חשוון תשפ"ג

מח תורה לשמה חלק ד' . . . . .

יש לומד ויצרו אינו מתפוצץ | יש לומד ספרי יראה ואין לו קב חומטון | הלומד
על מנת לקיים | הגס לבו בהוראה אינו אלא שוטה | איש בער ולא יידע | לכך
נבראת | שתהיו עמלים בתורה | חכם הוא מי שאוהב חכמה | אפשר לעזור רק למי
שרוצה לקבל | התורה היא מורה דרך | ותלמוד תורה כנגד כולם | מגלין לו רזי
תורה

מדור אור החיים

ערש"ק פרשת חיי שרה תשפ"א

נז זהירות בהבאת שפע שלא תהיה מניעה מצד השליח . . . . .

הקרה נא לפני היום | תפילה שאינה מועילה צריכה בדיקה | תפילה להסרת המונע
| דרכים נוספות להסרת המונע | חלקו של שדכן בסגירת השידוך

מדור היולא דצדיקיא

ערב שבת פרשת חיי שרה תשע"ט

ס הרה"ק רבי צבי הירש מרימנוב זיע"א . . . . .

מי הוא זה העולה במסילה? | הוא ניהו גדול הדור בגליציה | מתוך שצדיק היה
תורתו משתמרת | מתוך שלא לשמה בא לשמה | הערשיל שניידער הפך חומר
לצורה | שירת הים של הצדיק | מידת השתוותו של הצדיק | הצדיק מחלק כעכים
| רצית צדיק הדור? שיהיה צדיק הדור! | תורה בלי מתיקות אינה תורה | ויכסוהו
בבגדים ולא יחם לו

מדור אמונה ובטחון

שיעור קס"ז

לזכות אליעזר בן פיגא ומשפחתו
פטרון מדור אמונה ובטחון

לע"נ

הרה"ח ר' יעקב שמואל
ב"ר אלטר אהרן ז"ל

יום שלישי פרשת וירא י"ד חשון תשפ"ג

התגברות על עצלות הנפש הנובעת מחוסר בטחון

שמי שאינו עובד למחייתו בגלל עצלותו, מחלל את ה'. נרמה לו שמגיע לו שישלחו לו פרנסה מן השמים, ולמעשה אין מגיע לו כלום כי אינו בוטח אלא מתעצל.

כאמור, המושג הזה מוכר וידוע, אבל חלק אחד יש שאינו מדובר כל-כך וראוי להרחיב בו ואח"כ נראה ששתי המחלות באות מאותו שורש. וזה החילוני: יש שהאדם מתעלם מהמצב שהוא שרוי בו. כלומר, יש לו איזה דבר קשה שצריך לטפל בו, אבל אינו יודע כיצד, ולכן הוא מתעלם ממנו לגמרי כאילו אינו קיים. הוא לא חושב עליו וזהו זה. וכל אימת שמתנוצצת לו במוחו מחשבה סוררת שעדיין צריך לטפל בענין זה, הוא דוחק אותה ומזהיר אותה שלא תעז להרים את ראשה שוב. ופעמים הרבה ישתמש בשיגרא דלישנא דבני אדם ויאמר: "השם יעזור". אבל מה שקורה באמת בלבו הוא שאינו יודע מה לעשות בשביל הדבר הזה, והוא בוחר להתעלם ממנו.

אוגר בקיץ בן משכיל

יש יסוד, שהגם שהוא מוכר וידוע, אפשר להרחיב בו באופנים שאינם מוכרים כל-כך. היסוד הוא שהאדם צריך להזהר שלא להחליף בטחון בעצלות, והוא משלים את שני השיעורים האחרונים במדור זה. אחד מהמקורות הקדומים לזה הוא ספר המספיק לעובדי ה' של רבינו אברהם בן הרמב"ם ז"ל (פרק הבטחון), שם כתב: "אך יישמר פן יתחלף בין העצל הראוי לגנאי לבעל הבטחון הראוי לשבח, כי שלמה מגנה תכלית גינאי את העצל הבטל ומשבח בכל לשון של שבח את החרוץ העובד למחייתו". הוא מביא לזה הפסוק במשלי (י, ה): "אוגר בקיץ בן משכיל, נרדם בקציר בן מביש", וכן הפסוק (שם כ, ג): "אל תִּתְאַבֵּב שינה פן תִּנְרָשׁ, פקח עיניך שִׁבַּע לחם", וכן (שם כח, ט): "עובד אדמתו ישבע לחם וּמְרַדֵּף ריקים ישבע ריש", ועוד פסוקים הרבה על הדרך הזו. עוד הוא מבאר שם

פעמים שאתה מתעלם

והנה יש חלק מזה שאינו מופרך לגמרי, וכבר הזכרנו כמה פעמים את דברי ה'תפארת שלמה' (פרשת חיי שרה) על הפסוק: "ותמת שרה בקרית ארבע היא חברון בארץ כנען ויבוא אברהם לספוד לשרה ולבכותה". לכאורה אם התורה מספרת לנו שהספיד את השרה, היתה צריכה להביא את ההספד כדי שנקנה ממנו דעת. מדוע אין ההספד כתוב בתורה? התשובה היא שבתחילה רצה אברהם להספידה, אך כשהבין שאם יתעמק באבלותו על שרה, זה יפריע לו ויביאנו לידי עצבות, בחר שלא להספידה אלא להסיח את דעתו.

אכן לפעמים צריך האדם לומר לעצמו: "עכשיו אסיח את דעתי ולא אחשוב על הצרה", וזה במקום שהמחשבה על הצרה לא תקדם אותו לשום מקום ורק תיקח אותו אחורה. באברהם אבינו אין לנו מושג, אבל אצלנו יש שהאדם באמת אין לו מה לעשות מול הענין המצער אותו, כי אז אם ישקיע בזה מחשבה, הוא רק ישקע בעצבות, וטוב לו שלא יחשוב משיחשוב. דוגמא לדבר: האדם מתפלל בבית הכנסת ואינו אוהב את ההתנהלות שם, בנו לומד באיזה מוסד ואינו אוהב את התנהלות המונחים שם, או כעין זה, התנהגותו של אדם מסוים בבית המדרש מעלה לו את רוגזו. במקרים כאלה בדרך כלל לא יעשה כלום בשביל זה ואין לו באמת מה לעשות בשביל זה, ולכן פעמים הרבה הדבר הנכון הוא שלא לחשוב על זה כלל. מי ביקש ממך בכלל לחשוב על כל החסרונות? התבונן בטוב וכל הדברים האחרים כאילו אינם קיימים. חשוב על המעלות שבמקומך ולא בחסרונות וחסל.

מקום נוסף שבו ראוי להשתמש במהלך של היסח הדעת הוא כשיש לו מה לעשות בענין העומד על הפרק, אבל הדבר הנכון בשבילו הוא שלא יטפל בו עכשיו אלא לאחר לינת לילה. עכשיו הוא עייף, עכשיו הוא בסערת רגשות. יעשה נא טובה לעצמו ולכל הסובבים אותו, ולא יטפל בו עכשיו אלא למחר. לפעמים יש בזה טובה גדולה, כי למחר יהיה בכוחות נפשו ויוכל לקבל החלטות טובות בהרבה.

אופן שלישי הוא כאשר האדם רואה שהמחשבות רק מביאות לו דאגה, כי אז יותר ראוי לו שיסיח את דעתו. כך מספרים על הרה"ק ממאדו"ץ זיע"א שבתחילת המלחמה שאלו אותו איך הוא שלו ורגוע ואינו דואג על המצב. והשיב: "בוודאי אני דואג, אך שמתי אל לבי שדי לי בחמש דקות ביום לדאוג על המצב המתפתח, כי בכל שאר הזמן רק חוזרים על הראשונות, ומה לי לחזור סתם על הראשונות". אכן כן, כשהאדם מבין שההתעמקות במצבו מעבר למה שצריך אינה מביאה שום תועלת, הוא ממשיך בדרכו לעסוק בתורה ועבודה וגמילות חסדים ובכל מה שהיהודי יכול לעסוק בו.

פעמים שאין אתה מתעלם

אלו הם דוגמאות של מקומות בהם היהודי רשאי להשתמש במהלך של היסח הדעת. אך מה היצר הרע עושה? הוא מפתה את האדם להשתמש במהלך זה גם כשהוא צריך למלא את אחריותו. ואז במקום שהאדם יחשוב וישאל וייתיעץ ולבוא אל החלטה אם יעשה כך או כך, הוא מתעלם לגמרי. אין זה נובע מכך שהאדם תלוש לגמרי, אלא להיפך, זה נובע ממעט חכמה שיש לו. מאחר שהוא רואה שאין לו את הכלים להתמודד עם מצבו ואין לו מושג מה לעשות בענינו, אומר הוא

עכשיו השתדלות כי כבר עשה את כל מה שאפשר ורואה שאין לו על מה ועל מי להשען. רוצה הוא לבטוח בה' כי הוא יודע שרק הוא יכול להוציא מן הבור, אבל כאן אנו באים אל הנקודה. **ההתעלמות מן המצב היא בדיק ההיפך מבטחון.** הוא אומר: "ה' יעזור", אבל הוא מרגיש שאין לו את הכלים ולכן הוא בוחר להתעלם. **ואילו היה בוטח באמת, היה מקבל את הכלים ולא היה מרגיש אבוד. הבטחון נותן לאדם את היכולת לאמוד את מצבו, לחשוב עליו, להסתכל בעיני מי שהוא חייב לו כסף ולקום ולעשות את מה שצריך לעשות.** וכי מהלך הוא להתעלם ממי שאתה חייב לו כסף?! לך התיישב אתו ותן לו הסבר על מצבך.

נקטנו בדוגמא אחת של המסובך בחובות, והאמת שיש הרבה דברים דומים לזה בענייני ממון ומסחר שהאדם משאיר אותם תלויים. שואלים אותו: "למה אתה משאיר אותם תלויים?", והוא משיב: "יש לי בטחון שיתסדרו", ואינו אמת. הוא משאיר אותם תלויים משום שאינו יודע מה לעשות. הרי הגוי גם נוהג כן במקרים כאלה אשר אינו רואה שום מהלך. "אם אעשה כך - אפסיד מצד זה, ואם אעשה כך - אפסיד מהצד השני". אך לפי האמת להשאיר את הדברים תלויים אינו מהלך נכון. אף אחד אינו חושב שזה מהלך נכון. אבל זה נובע מעצלות. אכן כן, אחד ממיני העצלות הוא אשר בני אדם מחליפים אותו בטעות עם בטחון.

עירוב טוב ורע

דוגמא נוספת: משהו נשבר בבית, השולחן, הדלת, המנעול וכו'. בהרבה מן הבתים זה יכול להשאר כך חצי שנה או יותר עד שיתקנוהו. גם בבתי הכנסת יש חילוק בין בתי הכנסת הגדולים שיש להם

לעצמו: "איני יכול לחשוב על זה. כל אימת שאני חושב על זה, זה רק גורם לי בלבול ומביא אותי לידי כעס או דכאון, על כן איני חושב על זה וזהו זה".

ועל כך יש דוגמאות רבות. דוגמא אחת: יש לו לאדם חובות גדולים. עד עכשיו הוא עוד הצליח איך שהוא לגלגל את החובות, אבל עכשיו הוא לא מרגיש טוב ואינו בכוחותיו, כך שאין לו כוחות הנפש בשביל לגלגל החובות. ובכן, מה הוא עושה? אין הוא עונה לשיחות טלפון. פשוט מאוד. כשהוא רואה שבעל חוב פלוני מתקשר, הוא מתעלם. למה? כי הוא לא יודע מה לעשות. "מה אני אומר לו? אין לי מה לומר לו. אם אין לי מה לומר לו, למה לענות לו? הוא רק יצעק עלי ואני אצעק עליו בחזרה. איני עונה וזהו זה".

הנה דוגמא זו יכולה לשמש כמשל לכל המקרים הדומים לה, וכוונתנו להראות שאין זה נובע מרשעות ואף לא מטיפשות, כי אם מזה שאין לו לאדם את הכלים, כי לכן הוא אומר לעצמו: "מה יש לי להכנס לזה מאחר שאין לי את הכלים להתמודד אתו", ומגיע אל ההחלטה להתעלם לגמרי.

צדיק מצרה נחלץ

אכן אם היה האדם אומר בפירוש שמאחר שאינו יודע מה לעשות, הוא מחליט להתעלם או לדחותו לשבוע הבא, היה זה נחשב חצי צרה בלבד, כי לכל הפחות היה יודע מה הוא עושה. הצרה הגדולה ביותר היא כשהוא מערב בזה את שם ה'. וכגון שאומר בענין החובות - "ה' יעזור". ובאמת זה עדין מאוד, כי באמת הוא מקווה שה' יעזור לו, שהרי אין לו מהלך אחר. הוא בכלל לא בוטח בעצמו. הוא אבוד לגמרי. את הבעיה הזו למשל אין לו. הוא באמת מרגיש אבוד. הוא לא עושה

להזהר שלא להחליף בין בטחון לעצלות, מבאר כך: יש מי שנמנע מלהשתדל מחמת עצלותו, ועליו לדעת שכל מה שמבטל ממלאכתו מחמת עצלותו, בוודאי יחסיר לעצמו, ולא יתנו לו מן השמים. **רק בטחון מביא סייעתא דשמיא.** עצלות לא מביאה אותה. **עצלות איננה הדבר הנכון ובוודאי לא תביא את הסייעתא דשמיא שהדבר יסתדר מאליו.** לא משנה מה האדם אומר בפיו, אם בתוך תוכו זה נובע מעצלות, זה בוודאי לא יביא לו סייעתא דשמיא. הוא מביא שם את הפסוק (תהלים ג, כב): "יהי חסדך ה' עלינו כאשר יחלנו לך" - מתי יהי חסדך ה' עלינו? רק כאשר יחלנו לך, היינו כשזה נובע מבטחון, לא כשזה נובע מעצלות.

ומוסיף על זה הרב דסלר: ואל יטעה האדם לומר שישתמש בעצלות לסייע לבטחון בדרך שלא לשמה. כלומר, יתכן שיקום אחד ויאמר: "הרי חז"ל אמרו מתוך שלא לשמה בא לשמה, אם כן אתחיל להתנהג באופן של בטחון בדרך שלא לשמה ומתוך שלא לשמה יבוא לשמה ואגיע לבטחון אמיתי. דבר ראשון לא אלך לעבודה, לא אעשה טלפונים בענין הזה". אומר הרב דסלר שזה טעות, טעות חמורה, אך מצויה. אדם זה חושב על עצמו: "לפני הכל אני יודע שאני נמצא בכיוון הנכון. למה? כי איני משתולל. אני לא מתקשר, אני לא עושה, לא עובד. הרי שאני טוב. יתכן שאני צריך לעשות זאת יותר טוב..."

טעות מוחלטת היא כי לא שייך שלא לשמה במצות הבטחון. ראשית, כי אין מניעת המלאכה מצוה. המצוה היא רק הבטחון שבלב, ואם בלב נמצא משהו אחר, זה לא נחשב אפילו כהתחלה בקיום מצות

איש שמופקד על עשיית תיקונים ומקבל את משכורתו משלם, לבין בתי הכנסת הקטנים שבהם ימתינו הדברים השבורים והמקולקלים זמן רב עד שיתחלף הגבאי, או אז הגבאי החדש בעודו מתלהב מתפקידו - יתקנם. בני אדם חושבים שהסיבה היחידה שאין מתקנים אותם היא מפני שאין כסף בקופה. מה? אתה רוצה שהוציא עכשיו כמה אלפי שקלים בשביל התיקונים האלה!? יותר קל לי להשאיר אותם ככה. זה לא סוף העולם אם הדלת תמשיך לחרוק.

אך האמת שזה לא רק הכסף, שהרי הרבה אנשים יש להם את הכסף בקופה, אבל העצלות מונעת אותם. ואין זו עצלות הידיים, שהרי אין האדם עצמו הולך לעשות את התיקונים, הוא רק הולך להזמין בעל מלאכה שיעשה אותם. אלא עצלות הנפש היא, או: חוסר חריצות. אין לו כוח לחשוב איזה בעל מלאכה להזמין ואח"כ לעשות מעשה ולהזמינו. אין לו את הכוחות הנפש הדרושים לכך, וכה יאמר: "הנח לי! יש לי דברים יותר חשובים להתעסק בהם". התנהגות היא שנובעת מעצלות.

הצרה היא שהאדם עושה כן לא רק בביתו, אלא גם במקום שאסור לעשות כן, ואף בביתו הלא יתכן שההזנחה תגרום להחמרת המצב, ועל זה כבר דיבר שלמה המלך שאם יתן האדם למים לדלוף, בסוף יצטרך לשלם כפול כי הקיר כולו יתקלקל ויצטרך לבנותו מחדש, ואף שם בני אדם מתעצלים ולכן שלמה המלך מדבר כל-כך בגנות האיש העצל.

מניעת המלאכה אינה מצוה

הגה"צ רבי אליהו דסלר זצ"ל^א ב'מכתב מאלהיו' (ח"א עמ' 194) כשמדבר על הצורך

א. מגדולי בעלי מוסר, תלמיד ישיבת קעלם, נכדו של הגה"צ רבי ישראל סאלאנטער ושל ה'אלטער' מקעלם. הרביץ תורה ויראה בישיבות 'גייטסהעד' באנגליה ו'פוניבז' באה"ק ת"ו.

אם הוא עצל במחייתו, הוא עצל גם בעבודת ה'.

יש שפל ונפסד

הנה **במסכת פסחים** (ג, ב) שנינו על הא דתניא: "העושה מלאכה בערבי שבתות וימים טובים מן המנחה ולמעלה - אינו רואה סימן ברכה לעולם": תנו רבנן, יש זריז ונשכר ויש זריז ונפסד, יש שפל ונשכר ויש שפל ונפסד. זריז ונשכר - דעביד כולי שבתא ולא עביד במעלי שבתא (שעושה מלאכה כל השבת ואינו עושה בערב שבת). זריז ונפסד - דעביד כולי שבתא ועביד במעלי שבתא. שפל ונשכר - דלא עביד כולי שבתא ולא עביד במעלי שבתא. שפל ונפסד - דלא עביד כולי שבתא ועביד במעלי שבתא.

מבואר ששפל ונפסד הוא מי שמהפך קערה על פיה. כשאין צריך לעשות מלאכה, הוא נהפך לזריז, וכשצריך לעשות מלאכה, הוא נהפך לעצל ושפל. מבואר שהעצלות טבעה להרחיק את האדם לגמרי ולפגום בבטחונו עד שיבוא מחמת כן לעשות מלאכה בערב שבת אחר חצות, ואז ייצא שכרו בהפסדו.

עכ"פ היסוד הוא שצריך להזהר מאוד מאוד שלא להחליף בטחון בעצלות, והוספנו על זה שתי נקודות: הראשונה, שעצלות אין פירושה בהכרח שאינו עובד למחייתו, אלא פירושה גם שאינו רוצה לחשוב איך וכיצד לטפל במה שצריך לטפל, אין הוא רוצה לאגור את כוחות נפשו לעמוד ולדבר עם פלוני, או ללכת לברר מה מוטל עליו לעשות, ולכן הוא בוחר להתעלם. ההתעלמות מן הדבר הנכון נובעת מעצלות נוראית, עצלות המוח, עצלות הנפש ועצלות הגוף.

הבטחון. בלימוד התורה, לדוגמא, יש מושג שלימוד האותיות וקניית הידיעות זה המצוה עצמה, אלא שאפשר לעשותו בגישה יותר נכונה, בכוונה הנכונה וברצון הנכון, ולכן יתכן שהאדם יקיים מצות לימוד התורה שלא לשמה וכדאי יהיה לו הדבר (באופן המותר, כדאיאתא בתוספת, שיש שלא לשמה שנוח לו לאדם שלא נברא) כי מתוך שלא לשמה בא לשמה. מה שאין כן מי שנמנע מלעשות איזה דבר, כגון לעסוק במלאכה, או להתקשר לפלוני לסדר איזה דבר, כל שזה נובע מתוך עצלות, לא עשה ולא כלום, כי אין מניעת המלאכה מצוה.

עצלות גוררת עצלות

וכאן אנו באים אל הנקודה. הרב דסלר מוסיף עוד: "אדרבה, אם ימעט במלאכה מפני עצלותו, הלא יתעצל גם בעבודתו הרוחנית ונמצא יושב בטל, ואם כן רפואתו היא שיתייגע במלאכה".

יסוד גדול הוא. בשביל להתהפך לבעל בטחון צריך להשקיע הרבה יגיעה, שהרי צריך בשביל זה להפוך לגמרי את המוח והלב. "לא, לא אחשוב עכשיו ככה, אלא ככה". וגם בדברים הקשים, בדברים שנוגעים בנקודת חיינו, יעשה כן. יילחם עם עצמו, לא פעם אחת ולא פעמיים, אלא יום יום. זה דורש עבודה מרובה להשתנות ולהתחיל לחשוב נכון ולהתנהג נכון ולבטוח גם במצבים שאינם כפי רצונו כלל וכלל. אם האדם ירגיל את עצמו בדברים שכלפי שמיא גליא שאינם מחמת בטחון אלא משום נטיית גופו לעצלות, לא זו בלבד שלא יתקרב, אלא אף ילך ויתרחק. למה? כי העצל מתעצל בכל דבר.

ג. ראה אגרתו של הרה"ק רבי אשר מסטאלין ב"ר אהרן הגדול זי"ע, נדפסה כמכתב ראשון בסוף ספה"ק בית אהרן.

ובכן, מצוי שיאמר האדם: "איני רוצה לחשוב על זה, כי כתוב מהצדיקים שאין כדאי לחשוב בדברים המביאים לידי עצבות". אמנם צדקת שאין כדאי לחשוב בדברים המביאים לידי עצבות, אבל האם חשבת פעם למה הדבר הזה מביאך לידי עצבות? למה אתה נבהל כל-כך? אתה נבהל כי אתה לא יודע מה לחשוב בקשר לזה, ולכן אינך רוצה לחשוב על זה כי אין לך את הכלים לךך.

ליתן פתחון פה לבעלי הבטחון

יסוד הבטחון הוא שהתורה מלמדת אותך מה לחשוב. היא מלמדת אותך לחשוב על כל מצב באופן בריא ולדעת איך לטפל בו, וכשתדע איך לטפל בו, הוא לא יביא אותך כלל לידי עצבות. מי אמר לך שזה צריך להביא לידי עצבות? הוא מאבד עשתונותיו כשהוא חושב על זה. מאין נובע הדיבור הזה: "איני יכול לחשוב על זה, זה גורם לי כאב"? זה נובע מכך שלא בירר את עבודת הבטחון לגבי ענין זה.

אילו היה האדם מרגיל את עצמו במחשבות הבאות: "הקב"ה מנהל את העולם והוא טוב ומטיב, הוא היה אתי עד עכשיו ויהיה אתי גם בעתיד ויביא אותי למקום יותר טוב. אני מרפה, אני נמנה על צאן מרעיתו ונותן לו לנהלני, הוא מנחה אותי במעגלי צדק וגם כי אלך בגיא צלמות לא אירע רע כי הוא עמדי", היה חי בבטחון אמיתי, ואז כשיצטרך לדבר עם אחד בענין איזה דברים גם אם זה לא נעים לו, לא ידחנו בעוד חודש ועוד חודש ויאמר ה' כבר יעזור, אלא יעשה את המוטל עליו תיכף ומיד.

הדחינות הזאת נובעת מכך שאין לו לאדם את הכוחות הנפשיים להתיישב עם האדם שהוא צריך לישב אתו. זה יכול

מקודם הבאנו דוגמא של מי ששקוע בחובות. וכך הוא גם במי שעומד לפני נישואי בנו או בתו וצריך להביא את הוצאות הנישואין אך מתעלם. למה הוא מתעלם? כי הוא שואל: "אתה יכול להגיד לי מה אני יכול לעשות בנידון? מה אתה רוצה לספר לי, שהחתונה מתקרבת? היש לי משהו שאני יכול לעשות בשביל זה? אני לא רואה שיש לי מה לעשות ולכן אני מתעלם. כל עוד לא יבוא המחותן וידחוק אותי לקיר, לא אעשה כלום". זוהי דוגמא שניה.

על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצוא

דוגמא שלישית היא מה שהזכרנו בשבוע הקודם: יום המיתה. האדם מתעלם מכך שהוא עתיד להפטור מן העולם. איזו חכמה מונחת בזה? וכי בטחון היא? לא, היא לא בטחון. **הוא מתעלם בגלל שאינו מרגיש שיש לו את הכלים לחשוב על זה**, מה גם ששמע פעם איזה 'ווארט' או חצי ווארט שלא צריך לחשוב על זה. איזו טפשות היא! הרי הקב"ה רוצה שהאדם יתכונן לקראת היום הזה. הן כך איתא **במסכת ברכות** על הפסוק (תהלים לב, ו): על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצוא. רב נחמן בר יצחק אמר: לעת מצוא - זו מיתה, שנאמר (שם סח, כא) **למות תוצאות. ופירש רש"י**: שימות במיתה יפה ונוחה. הא לך שעל האדם לחשוב על יום מיתתו ואף להתפלל שכאשר יבוא, לא תהיה מיתתו קשה אלא נוחה. וכן אנו מתפללים תמיד "אל תשליכנו לעת זקנה". למי תפילה זו מיועדת? רק לבני ע"ה, שיתפללו על השנה הבאה?! לא! היא מיועדת גם לבחורים צעירים. למה לא? הרי יש סדר הבריאה. מה פירוש אתה לא רוצה לחשוב על זה? למה לא תחשוב על זה?

אצלו והוא רוצה לפטרו. יתכן ששלמה המלך היה אומר לו גם על זה: "מדוע תבזבז את כספך ללא תועלת? אם העובד אינו מתאים ורק גורם הזיקות, התיישב אתו ותגמור את הסיפור". אמנם הדבר תלוי תמיד בגוף המציאות, כי למשל אם העובד הוא יהודי שומר תו"מ, בוודאי ראוי לו למעביד שיעורר עליו את מדת רחמנותו, ולכן אם יתן לו משכורת עוד חודש או עוד שנה מחמת הרחמנות, זה יהיה ממקום מאוד טוב. האדם אומר כך: "אין לי את הכוחות הנפשיים לכך, אני מרחם עליו שהרי יש לו משפחה עם ילדים, בעוד אני לא אפשר את הרגל אם אתן לו עוד משכורת. כרגע אני דוחה את הפיטורין". הנה התנהגות כזו היא נראית התנהגות בריאה. הוא אמיתי עם עצמו, הוא מרחם, אף אחד אינו מפסיד מזה. להיפך, בינתיים יש ליהודי פרנסה. אין התנהגות זו מופרכת ויתכן שהיא ישרה לחלוטין.

הצרה היא כשהאדם מרמה את עצמו, ובפרט כשאחרים סובלים מחמת כן. הוא עצמו סובל מכך שהרי אינו עומד באחריות שלו ונגרם לו הפסד, וכמו שאמר שלמה המלך - התקרה דולפת מים ואתה דוחה את תיקונה. למה אתה דוחה זאת? כי אינך יודע מה לעשות. אני מבין אותך, אבל במטותא מינך, תתיישב ותברר מה עליך לעשות ותעשה אותו עד כמה שהוא קשה.

האדם צריך להתרגל ליתן לכל התעלמות כזו את השם עצלות, ולזכור את מה שכתב ה'מכתב מאליהו' שעצלות זו נובעת מחסרון בכלים וחסרון בכלים נובע מחוסר בטחון בה'. יש שהאדם צריך לבשר בשורה בלתי נעימה ומרגיש שאין לו את הכוחות לכך. **עליו להתחזק באמונה שהקב"ה יתן לו את הכוחות, ולאחר שברור לו שזהו הדבר הנכון לעשות, לאחר התייעצות עם איש ירא אלוקים** (אשר נכון

להיות בין מעביד ועובד, זה יכול להיות בין שני מחותנים. הוא צריך לשבת עם השני ולדבר אתו, אבל אינו יכול להביא את עצמו לכך. איננו מזלזלים בקושי. זה קושי עצום. מאוד קל להבין את מי שדוחה ודוחה. אבל ממה זה נובע? מחוסר כח. וכמו שאין לו לאדם כח לפרק את הסוכה מיד אחרי סוכות ולפנות את העצים בטרם יבוא הגשם ובגלל כך פורצת כל שנה מריבה חדשה בביתו, כך אין לו לאדם כח ללכת לדבר עם פלוני. אנו מבינים אותו היטב, אבל זה נובע מעצלות.

הדחיה צריכה בדיקה

וכשאדם זה בא ואומר: "למה אני צריך לדבר עם פלוני? הקב"ה הרי יכול לעזור בלי זה", הוא מבבלב. דבר ראשון תהיה אמיתי. תגיד: "אני לא רוצה לדבר עם פלוני כי אין לי את הכוחות הנפשיים לכך, ועל כן אדחה זאת ביום אחד, ובינתיים אנצל את היום הזה להתפלל לה' שישלח ישועה". הנה זה **לדוגמא אינו מופרך.** צריך להבין זאת כי מדובר בחילוק דק מאוד. **כשהאדם אומר שאינו מתקשר לפלוני מפני שאינו מרגיש שיש לו את הכוחות הנפשיים הדרושים לכך, הוא קודם כל אומר את האמת.** הרי הוא כאומר: "עצל אני ואין לי כח לסחוב עכשיו את העצים". וכשאומר אח"כ: "ואם כן אנצל את היום הזה לתפילה", הרי זה נפלא מאוד, כי הוא אומר: "לא אתעלם לגמרי לדחות את הענין לשבוע הבא, אלא במקום להתקשר לפלוני שהרי אני פוחד שלא אעשה זאת כראוי ושלא אדע מה לומר לו, אתיישב ואשפוך את שיחי לה' שיעזור לי. אשקיע את כוחות נפשי בתפילה עד שאתחזק מספיק".

ובכן, אם מדובר בדבר שיכול להמתין יום או יומיים, אין זה מופרך. למשל, מעביד שמשלם לעובד על כל יום שהוא נמצא

חושבים על הענין הזה. "בענין הזה לא מדברים", אומר האדם. למה לא? כי הוא לא מרגיש שיש לו את הכלים לכך, כי הוא ירא מזה. מהו הדבר הזה? הלא זה חוסר בטחון. פשוטו כמשמעו.

כל המקומות בלב שהאדם אינו רוצה להסתכל בהם או לחשוב עליהם, מוכיח על חוסר בטחון אצל האדם. ממה נובע הדבר הזה שאינו יכול לחשוב על איזה ענין? מחוסר בטחון. בגלל חוסר בטחון, הדבר מאוד מפחיד אותו ולכן הוא לוקח את ידיו ורגליו ובורח ממנו. אכן על האדם לעבוד על זה, עליו להבין שבאיזה שהוא מקום מדובר בעבירה, כי מי שאינו בוטח, יש לו עבירה, שהרי האדם מחויב לבטוח בה'. **כל החיים הוא מחויב לעבוד על הבטחון. מי שיש לו יראה מדברים אחרים, הוא נכשל בלאו.** כך כתבו הראשונים. איננו רגילים לשפה זו, כי אנו רגילים לשפה האומרת שמי שרוצה הרבה מאוד כסף, ישקיע את עצמו בסוגיית הבטחון ויועיל לו, או מי שנמצא בצרה גדולה ורוצה להרגיש טוב ונעים בתוך הצרה, ילמד בטחון וזה ירגיע אותו או ייושע מצרתו לגמרי. בטחון הוא מצוה ככל המצוות, ואדרבה, הבטחון היא המצוה הראשונה והעיקרית וכל המצוות האחרות תכליתן לקרב את האדם למצוה זו, כפי שדיברנו בשיעורים הראשונים על הבטחון, והאדם מחויב לעבוד בכל עת ובכל שעה על כך, ולכן כשהוא רואה שיש איזה דבר או מצב בחיים שאינו יכול לחשוב עליו, עליו לעצור ולומר: "יש לי כאן חוסר בטחון וזהו הסיבה שאני מתעלם ממנו ומכל כיוצא בו".

התעלמות אינה בטחון

בכל תחומי החיים הוא כך. כשהאדם אינו רוצה לחשוב, בדרך משל, על סוגיית נישואי הילדים, מה יהיה כשיצטרך לחתן

לו לאדם שיהיה לו אחד כזה שיוכל להתייעץ עמו (תמיד), **יקום ויעשה בלי התמהמהות.**

ברור לך מיתה יפה

הנה בשיעור הקודם הבאנו תיאור הסתלקותו של הגה"צ רבי מאיר שפירא זצ"ל. הרוגע שהיה לו, ומה שביקש שינגנו בריקוד בך בטחו אבותינו בטחו ותפלטמו, ומה שנפרד מכל תלמיד ביחוד בשתיית לחיים. הוא נפרד מהתלמידים ובטח בה' וכך נפטר מן העולם. ישוב הדעת כזה הוא מתנה שהקב"ה נותן לאדם, ועל זה אנו מתפללים כפי שראינו מדברי הגמרא במסכת ברכות שהאדם יכול להתפלל על זה וצריך להתפלל על זה, כדי שבעת מצוא יוכל להחזיק ראש. כך נהגו יראי ה'. הם התפללו שיוכלו להחזיק ראש ולחזור בתשובה, וכן הלאה, כל מה שקשור לענין זה.

אכן רובא דרובא דעלמא אינם מתכוננים כלל למצב הזה. אולי בנוגע לרכושם הכספי הם כותבים צוואה ביום מן הימים, אבל בנוגע למה שנחוץ להם ביותר בשביל עצמם, להכין את עצמם שיוכלו לעבוד את ה' ברגעים האחרונים, הם לא עושים כלום. **אמנם אי אפשר לדעת אם יהיה אז בדעתו או לא יהיה בדעתו, אבל אפשר להתפלל:** "אנא ה', עזור לי להשאר יהודי נאמן עד הרגע האחרון, עזור לי לחזור בתשובה שלמה ולעבוד אותך עבודה תמה כל עוד נשמתי באפי, עזור לי להיות אז ביישוב הדעת", וכן הוא יכול להשקיע מחשבה בכל מה שהיה רוצה שיוכל לעשות ברגעיו האחרונים ולהכין את עצמו לכך. אנשים אינם מתכוננים. למה אינם מתכוננים? כי הם סבורים שלעולם לא ימותו. איי, זו טפשות מהמדרגה הראשונה, כי מי הוא זה שחי לעולם, ובכל יום אנשים רבים מתים. התשובה היא שהם מתעלמים. הם לא

יתן לו רשות להמשיך ללמוד? האם הוא מתפלל שיוכל להמשיך ללמוד? הוא מתפלל על זה כי הוא יודע שבפשטות לא יוכל להמשיך, והרי הוא מבקש: "רבונו של עולם, אני יודע שאיני ראוי בגלל העבירות שבידי, אך בכל זאת". וחושב לעצמו: "אולי אעשה איזה דבר לפני משורת הדין שתלמודי יהיה יותר בקדושה כדי שהקב"ה יתן לי מתנה וירשה לי ללמוד הגם שאני יודע שאצטרך לעסוק בישוב העולם. האם הוא עושה כל זאת? לא! **הוא לא חושב על הנושא ופותר עצמו בכך. זהו ההיפך ממש, וכך הוא הולך ומתרחק מהביטחון.**

וכן הוא הדבר לענין חינוך הילדים. אם יש לו לאב ילדים שהולכים בתלם ואינם מעוררים קשיים, הוא לא חושב כלל בענין עתידם ואינו מעלה בדעתו כלל שהוא צריך לבטוח בה' שיעזור לו לחנכם בדרך ישראל סבא. ומאיך, אם יש לו לאב בן שמעורר קשיים גדולים, יש שזה כל-כך כאוב אצלו שהוא שוב מתעלם ואינו חושב על עתידו. אמנם שם יש לפעמים שהוא באמת צריך להתעלם, כי זה כל-כך כאוב שצריך הרבה כלים להכילו, ועד שאינו מוצא את הכלים, אין ענין שיתעסק בזה. אך מהלכה של התורה הוא שאין שום דבר בעולם שאין האדם יכול לדבר עליו בלב גלוי. הוא יכול לדבר על זה, הוא יכול לחשוב על זה. למה? כי הוא רגוע עם עצמו. אין לו בעיה כי התורה לימדה אותו מה לחשוב ומה לומר בקשר לזה.

הנה א-ל ישועתי אבטח ולא אפחד

ידוע הסיפור על הרה"ק הרי"צ מליובאוויטש זיע"א שפעם תפסוהו אנשי הק.ג.ב. מפיץ יהדות בסתר והאשימוהו בחתירה תחת השלטון. כשחקרו אותו, בלם הרי"צ את פיו ומיאן להוציא ממנו הגה. הוציא החוקר את האקדח שלו מנרתיקו

את ילדיו, אין זה נובע מבטחון, אלא מכך שאינו יודע מה לחשוב - "אתה יכול לומר לי מה לחשוב? שאדאג בלבי? הרי אסור לדאוג. שאעשה משהו? הרי אין לי מה לעשות. אם כן, אני מוציא את הסוגיא הזאת ממוחי. היא לא קיימת יותר. כשנגיע למעשה, אז כבר נראה מה לעשות". הוא לא השקיע כאן יגיעה ועבודה לבטוח עכשיו בה'. הסתכל עליו ותראה שהוא לא מתייגע בכך. לא כל-כך קשה לראות זאת על האדם.

להיפך, מי שמטבעו אינו יכול לסבול חובות ומאז הכנסו בברית הנישואין כבר מבקש לעשות הכל כדי שבבוא העת יהיה מסודר עם חיתון הילדים, הוא זה שצריך לחזק את עצמו בבטחון בה'. כדי לדעת מה הוא צריך לעשות, בשביל זה צריך ללמוד את השיעורים האחרים. הן פשוט וברור שהיהודי אינו מחויב להניח עפרות זהב, להשתגע שלא כפי סדר העולם ולהביא סכומים של כסף בעשר אצבעותיו לנישואי כל ילדיו. זה ממילא לא יעזור לו, כי אין האדם יכול לבטוח במלאכתו והמלאכה אינה יכולה לעזור. אבל אין זה מהלך של התעלמות. קודם כל יחשוב. כשהוא בן עשרים וחמש הוא מחויב לחשוב מזה, כשהוא בן עשרים ושלוש הוא מחויב לחשוב מזה, וכשהוא בן שלושים הוא מחויב לחשוב מזה. בוודאי הוא מחויב לחשוב מזה. ועכשיו הוא מחויב לעשות מה שצריך לעשות. מה צריך לעשות? את זה כבר למדנו בשיעורים הקודמים. תחילה לכל יבדוק את עצמו לראות אם הוא מתפלל על זה. למה אינו מתפלל על זה? פשוט מאוד, כי אין הדבר קיים אצלו - "אני לא אצטרך לחתן את ילדיי". הא לך שאינו בוטח, אלא מתעלם. כך ימשיך לבדוק את כל פעולותיו לפי סדר יומו, האם הוא מכוון בלימודו שיעמוד לו לזכות שהקב"ה

אסף אליו כמה עתירי הון והתרימם סביב מיטתו למען יהודי אחד שבנו היה צריך לעבור ניתוח יקר בלב. ובכן, סופו של אותו מעשה היה שהחסיד זכה לפטירה נפלאה ומרוממת. קרוביו ישבו סביב מיטתו ובמשך שעה שלמה שרו את הניגונים האהובים עליו, ניגוני דביקות המושרים על קה אכסוף, והוא השתתף אתם בתנועות ידו עד שעלתה נשמתו ופסקו תנועותיו. האוירה בחדר היתה כל-כך מרוממת, שכל אלו שהיו שם, הרגישו כאילו הם נמצאים בעת רעווא דרעווין. הם לא הרגישו שבורים ורצוצים. כאב אמנם היה, כי הבינו שהם נפרדים מהאיש שכה אהוב עליהם, אבל הם היו מלאי התרגשות והתפעמות מהאוויר המרוממת.

זה הרי עשוי להיות כך, וכפי שאמר הרה"ק **רבי אברהם יעקב מסאדיגורא** זיע"א בנו של הרה"ק מרוז'ין זיע"א על לשון **רש"י בפרשת חיי שרה** על הפסוק "ותקח הצעיף ותתכס" - "לשון ותתפעל, כמו ותקבר, ותשבר". למה נקט רש"י בשתי הדוגמאות האלה דווקא? רמז בזה לשלושת הזמנים בחיי האדם שבהם נעשה השינוי הגדול ביותר לנשמה, האחד הוא כשהוא נולד, ותשבר מלשון יושבת על המשבר, השני כשהוא נכנס לחופה ומקים את ביתו, והשלישי כשנקבר ונפרד מן העולם. כשראתה רבקה את יצחק - ותתפעל כמו בשני הזמנים האחרים.

אכן כן, זמן הפטירה הוא זמן גדול מאוד. הוא מוצא אז את עצמו אחרי שלב אחד ומתכוון לעבור לשלב הבא. למה לא להתכונן לזה? הלא טפשות נוראית הוא! אך מה הפשט? הוא לא מרגיש שיש לו את הכוחות הנפשיים, ובכן, מה הוא עושה? הוא מתעלם. הלא זה היפך הבטחון. זה מה שרבינו המחבר אומר לנו שזה חלק מהביטחון. לך לכל אחד מהדברים האלה

וכיוונו כנגדו באיימו עליו: "רואה אתה צעצוע זה? הוא כבר גרם להרבה אנשים לפתוח את פיהם". פתח הריי"צ את מעילו כנגד זהוה וענה בלי מורא: "צעצוע זה יכול לפעול רק על מי שיש לו שני אלילים ועולם אחד, אבל עלי ועל שכמותי שיש לנו א-ל אחד ושני עולמות, אין הוא יכול לפעול. אני איני ירא מהצעצוע הזה".

בעצם זה שהאדם זוכר שיש עולם הבא והעולם הזה הוא רק פרוזדור, הוא מתרגל לחיות בהרגשה שצריך לחטוף כאן מצוות ומעשים טובים, ומבין שעליו להתרגל לחיות חיי עולם הבא, כי כל האומר שירה בעולם הזה, זוכה ואומרה לעולם הבא (סנהדרין צא, ב). הוא מרגיל את עצמו: "הבה ואומר שירה בלכתי בשוק, הבה וארגיל את עצמי לומר שירה לריבונו של עולם, כי למעלה בעולם הבא זה כל מה שיש". אלו שהתרגלו לחיות כן, הם אלו שזכו להפרד מן העולם באופן זה. כל-כך מרומם.

כבר סיפרנו פעם על הגה"צ **רבי אביגדור מיללער** זצ"ל שכאשר שכב על ערש דווי ביומו האחרון עלי חלד, נתן שבח והודיה לה' על כל שנות חייו, ובחשבו שאין איש אתו בבית לשמוע אותו, ספר ומנה בפיו את שמות חתניו והודה להשי"ת על כל אחד ואחד מהם, והיה מונה וסופר את מעלותיו של כל אחד ואחד ונותן עליהם תודה. הוא רצה להספיק. הבה נודה עוד הפעם בעולם הזה. הוא עשה זאת מתוך ישוב הדעת. זה מה שעשה כל ימות חייו וזה מה שכתב בצוואתו: "בני היקרים, אני הולך להפרד מהעולם הקטן הזה ורצוני לבקש מכם דבר אחד, שתמשיכו להודות".

פטירה יפה ונוחה

לפני כמה ימים סיפרנו על החסיד **רבי ישראל פילטשיק** זצ"ל שבימיו האחרונים

מנוחות. זהו על מי מנוחות ינהלני. אני רוצה לנוח עכשיו, אבל **הקב"ה מנהלני להמשיך הלאה, כי הוא יודע ששם יש מי מנוחות. הקב"ה מצוה את האדם לצאת מעבודתו, והראיה, שהוא כבר לא שם, פיטרוהו.** חושב הוא לעצמו: "הלא כבשה אני ויש לי רועה, ואם הרועה הוציא אותי מכאן, יש לזה רק מהלך אחד, שהרי הוא זה שנותן לי לאכול. מוכרח הדבר שהוא מנהלני למקום אחר כי הוא מביא אותי אל מי מנוחות. ואם אני רוצה להגיע לאיזה מקום והוא לא נותן לי, סימן הוא שכאן יש נאות דשא. אני מדמה שהעשב שם ירוק יותר, אבל הקב"ה יודע שאין הדבר כן". הוא מרגיל את עצמו בכך בדברים שהוא מאוד מאוד רוצה. כל פעם הוא אומר לעצמו: "זהו אני וזהו מי שמנהל אותי". וכיון שכן - "גם כי אלך בגיא צלמות לא אירע רע". למה אתה מפוחד כל-כך? מדוע אתה מתעלם ומוחק זאת ממוחק? גם כי אלך בגיא צלמות לא אירע רע. למה? כי אתה עמדי. אני עדיין כבשה קטנה והקב"ה עדיין הרועה שלי. כך האדם מצייר לעצמו תמיד ומבין שאם הוא לא נותן לו ללכת, כנראה שכאן יותר טוב לו, ואם הוא מצוה אותו ללכת, כנראה שבהמשך מחכה לו משהו יותר טוב.

חוסר יכולת לחשוב על הצד השני

כן הוא הדבר כשיש לו לאדם קרוב משפחה ששרוי בסכנת חיים ר"ל. תקפה אותו מחלה קשה והרופאים מנבאים שחורות. בוודאי יודע האדם שהקב"ה הוא כל יכול, בוודאי הוא יודע שעליו להתפלל ושאינו צריך להתייחס למה שהרופאים אומרים כי דבריהם לא מעלים ולא מורידים. כל זה אמת לאמיתה. אבל יחד עם כן הוא יודע בבהירות שאם הקב"ה מחליט ליטול נשמה זו, והרי הוא נוטל לפעמים נשמות, הרי זה בסדר גמור. על מי

ונוחה. אין שום דבר שהאדם מפחד ממנו. **כשהאדם יודע שהולך להגיע איזה מצב לעולם, הוא מכין עצמו לכך, ואיך הוא מכין את עצמו? על-ידי שהוא מכניס לשם את יסודות הבטחון.**

וכה יאמר: "הרי הקב"ה מנהל את כל העולם על כל אשר בו, ומשגיח בהשגחה פרטית על כל דבר, אפילו על עלה קטן וקש שנפל מהעגלה, ורצונו אך ורק להיטיב, והיות שאני נברא קטן שבקטנים ואיני מבין מה טוב בשבילי, אני חושב שדבר זה טוב בשבילי ובאמת דבר אחר טוב בשבילי, על כן אני מפסיק לחשוב על מה שנראה לי כטוב, אלא אני בוחר לראות את עצמי ככבשה אצל הרועה".

נאות דשא יריבני על מי מנוחות ינהלני

כך ראיתי ב'רוח חיים', להגה"צ רבי חיים מוואלאז'ין זצ"ל על פרקי אבות שפירש הפסוק "בנאות דשא יריבני על מי מנוחות ינהלני". כשהרועה הולך עם צאנו, יש שכבשה אחת רוצה לעלות על איזו גבעה והרועה אינו מניח לה. הכבשה אינה מבינה למה, אבל הרועה כוונתו לטובה, כי הוא רואה שכאן הוא מקום מרעה וכאן תוכל הכבשה להשביע את רעבונה, מה שאין כן על הגבעה שיש בה רק קוצים ודרדרים. זהו בנאות דשא יריבני. בגלל שהוא רוצה ליתן לי נאות דשא, הוא מריבני, כלומר מושיבני כאן ואין נותן לי לנוע הלאה. **פעמים הרבה האדם רוצה לרוץ למקום אחר והקב"ה אינו מניח לו, אתה יודע למה? כי הקב"ה יודע שכאן יש נאות דשא.**

הוא מוסיף שם שלפעמים הכבשה רוצה לנוח ולהרגיע והרועה אינו נותן לה אלא ממשיך להוליכה, למה? כי שם יש מי

לחשוב על הצד השני, כי הוא מאוד מאוד רוצה שיתקיים הצד הראשון והוא רוצה להכריח את הקב"ה כביכול לקיימו. זהו נושא אחד. אנו מדברים על מי שאינו יכול להעלות אפילו על שכלו מה יקרה אם חס ושלום חס ושלום יקרה הצד השני. זהו חולשה אחרת, חולי אחר, שאינו יכול לחשוב. אנו מבינים אותך, כי כל עוד אין לאדם הכלים לכך, זה באמת מאוד מפחיד. אבל לכאן נכנסת מצות הבטחון, **שהאדם ירגיל את עצמו לחשוב שגם יקרה הצד השני, זה יקרה על ידי ה' הטוב ויהיה אך ורק כדי להגיע למקום יותר טוב.**

טראכט גוט וועט זיין גוט הוא על שני הצדדים. אני לא יודע מה יהיה ואיך יהיה. דבר אחד אני יודע, שיהיה טוב. תפסיק לחשוב מחשבות של דאגה - "מה יהיה עם היתומים? מי יחתן אותם?". על הדברים האלה אל תחשוב. אבל תחשוב כך: "כיצד הקב"ה ינהל את הענינים איני יודע, אבל **זה ברור לי שאני כצאן בידי הרועה ומה שהקב"ה עושה לנו הוא אך ורק לטובתנו.** יתכן שהקב"ה יחליט ירביצני, ויתכן שיחליט ינהלני. איני יודע. אבל **מה שיעשה, יהיה בוודאי או כדי להביאני למי מנוחות או כדי להביאני לנאות דשא.**" אלו הם היסודות שהקב"ה מלמדנו בתורתו. הוא מרגיל אותנו שנוכל לחשוב על הכל ושנבין שהכל יהיה לטובה, יש שנראה את הטובה בעולם הזה ויש שנראה אותה בעולם הבא, אבל **טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו קיים בשני העולמות. איך? איני יודע.** אבל **ברור כשמש שזוהי הנהגתו יתברך גם פה וגם שם,** ולכן אנו חושבים על המצבים האלה ומתפללים שהקב"ה ישלח בהם ברכה. וככל שחושבים עליהם וממשיכים עליהם ברכה, אפשר להתכונן אליהם.

מנוחות ינהלני. **הוא מנהל את הנשמה רחוק יותר, כי הוא רוצה להביא למי מנוחות** ורוצה להביא את כל הקרובים למי מנוחות. אכן כן, למה הביא הקב"ה את הקרובים למצב זה? **כי הוא רוצה להיטיב להם, שהרי הקב"ה מדקדק בעשותו משפט עם האדם לעשות משפט גם עם כל הסובבים שצערם יהיה מדוקדק היטב כפי הצורך להם לטובתם.**

לפעמים שומעים אדם אומר: "אני לא יכול לחשוב על אם יקרה הגרוע מכל, אל תוציא זאת מהפה". מה הפשט בזה? מדוע אין הוא יכול לחשוב על זה? הוא אומר כך: "אני בוטח בה' שבוודאי יקרה כפי הצד האל"ף, בוודאי הוא יתרפא וימשיך לחיות עד זקנה ושיבה". ובכן, עד עכשיו ביארנו בשיעורים שהדבר הזה לא נקרא בטחון, אלא רצון עצמי. הוא מאוד רוצה שיקרה כך וכך, אבל בטחון אין פירושו שהקב"ה יעשה את מה שהאדם רוצה. הקב"ה עושה את הטוב ביותר בשביל האדם, והטוב ביותר יתכן שיהיה באופן אחר. אנו מדברים אפילו על טוב נגלה, כי יתכן לדוגמא, שנפש האדם תתאמץ ותתחזק דווקא מתוך המצב הזה ויתברר שהיה זה טובה גדולה עבורה. אך בשיעור זה אנו מוסיפים לזה עוד נקודה. למה אינך יכול לחשוב על זה? למה אינך יכול לחשוב מה יקרה אם הקב"ה יחליט לעשות אחרת? אתה יודע למה? כי אין לך את הכלים להכיל זאת, וכיון שכן, **המהלך הזה מעורר בך הרגשים קשים והדרך היחידה שאתה רואה להקל על עצמך היא להתעלם ממנו לגמרי. ונמצא שזה לא רק לא קשור לבטחון, אלא זה גם ההיפך מבטחון,** וכפי שנתבאר לעיל שאם **אין האדם יכול לחשוב על איזה דבר, סימן הוא שהוא מחוסר בטחון.**

יש שני מצבים. יש מצב שהאדם יכול לחשוב על שני הצדדים, אבל אינו רוצה

זאת, ועל כן הדרך היחידה היא להתעלם מהצד השני ולומר שזה לא יקרה".

כזה ראה וקדש

אכן **בעל הבטחון אינו ירא לדבר על הצד השני**. הוא לווה אלף דולר בתקווה שהעסק שהוא פותח יצליח, וכששואלים אותו מה יקרה אם לא יצליח, הוא משיב כך: "הרבה חשבתי על כך, ואף התייעצתי עם חכם וירא שמים, ואף הוא שאל אותי מה אני מתכנן לעשות אם אפסיד את הכסף, ואמרתי לו שיש לי דרך. הוא שאל אותי איזו דרך ואמרתי לו שיש לי גיס שאמר לי שאם אפסיד את הסכום, הוא ילווה לי אותו בעבור תשלומים מאוד קטנים הפרוסים על פני שנים או שלוש שנים, באופן שאוכל לעמוד בזה".

זה נקרא יהודי הפירוש הוא כך: הוא נכנס אל ההשקעה בלי פחד. הנה יהודי כזה יכול אח"כ ללכת להתפלל, למה? כי הוא **יודע בבטחה שעשה את הדבר הנכון**. הוא לא התעלם מהצד השני. מי שנעול על דרכו ומוצא את עצמו פוגע באנשים מחמת רצונו להגיע ליעדו, אינו יכול להחזיר את פניו, כי הוא ירא שם יחזיר את פניו ייהפך לנציב מלח, ולכן אינו מחזיר את פניו. זהו המהלך שלו. ומהו הוא אומר? "זה בוודאי יצליח". למה? "כי הקב"ה הוא טוב ומטיב". **אנו צריכים להשריש במוחנו שכל הדברים מן הסוג הזה הם היפך הבטחון**, ולא רק מפני שהאדם הזה נעול על רצונו ורוצה להכריח את הקב"ה כביכול להוציא לפועל, אלא גם מפני שאין לו את הדרך הסלולה לדעת מה לחשוב בענין הצד השני. עצלות נפשו ומוחו מונעת ממנו לעבד היטב מה יעשה אם יקרה הצד השני. כל אחד בכל תחום מתחומי החיים מחויב שתהיה לו דרך החוצה. רק כשיש לו דרך החוצה, רק אז הוא רשאי להכנס פנימה. לא

לווה רשע ולא ישלם

הנה אחת מהטעויות הגדולות ביותר שבני אדם עושים, היא מה שלווים כסף מכל בני עירם ומשפחתם, הקרובה והרחוקה, והולכים לעשות השקעה. אתה ניגש לאחד כזה ושואל: "ומה יקרה אם ההשקעה... חס ושלום..." "השם יעזור", הוא עונה. איזה מין שפה היא זו? האמת ששפה כזו נובעת גם מטיפשות. אבל הסיבה שהיא **ההיפך מבטחון** היא מכמה אנפי. הראשון, כי **אינו רוצה לחשוב אפילו מה הקב"ה אומר** או רוצה או מדבר אתו, זאת מפני שהוא כל-כך רוצה להשיג את יעדו. הוא לא מתעניין בכלל ברצון ה'. "לשם אני רוצה ללכת ואני נוסע, ואף אם בדרך אעשה דברים שאינם כשרים וה' ירמוז לי כמה פעמים שאני הורס לעצמי, אמשך לנסוע בדרכי". והשני, כי **אם אין לו תשובה לשאלתך מה יקרה אם...** והדרך היחידה שלו להתמודד אתה, היא להתעלם, סימן **הוא שאינו בוטח**.

אפשר לראות זאת עכשיו עם הבחירות לנשיאות ארה"ב. שואלים את המועמדים: "אם תפסיד מה תעשה?". והם משיבים: "לא! אני הולך לנצח". זו התשובה היחידה שיש להם. "עוד תראה שאנצח". כולם הולכים לנצח. מה הפשט? הפשט הוא שאיננו מסוגל לחשוב על הצד השני. וכאן אנו חוזרים אל האיש היהודי המאמין בה' אלוקי ישראל. האדם אומר: "איני יכול לחשוב על הצד השני, כי אני ירא מאוד שאם אחשוב על הצד השני יתגלה לי שהקב"ה אומר לי שלא לעשות את מה שכל-כך בווער לי לעשות. אני לא יכול לחשוב על הצד השני. עשה לי נא טובה, אני מחויב להתעלם, כי אם אסתכל על הצד השני בעינים ואשקול את שני הצדדים, יתכן שיתברר שאני שוטה אם אני עושה

ינהלני, אתנהל אתו. אני לא בעל הבית כאן. אני נותן להקב"ה לנהל אותי ואני שמח עם ניהולו". שלוה נסוכה עליו במשך כל שעות היום והלילה ובכל המצבים שמזמינים לו מן השמים. כל זה מפני שהוא יודע ומבין שזוהי דרך התורה ואינו מתעלם מן הצד השני. זהו אחד מהיסודות שאנו צריכים להרגיל את עצמנו בהם, **ולאו עבודה קלה היא, אלא עבודה שדורשת יגיעה מרובה, אבל היא אחת מהיגיעות שגורמות לאדם לחיות עם האמת ולהתקרב אל ה'.**

לחינם באה מסכת גיטין לפני מסכת קידושין. כיון שהוא יודע שיש דרך לצאת, הוא רשאי להכנס. **הוא בוודאי מקווה שהכל ילך כשורה ובנקל, הוא מתפלל על כך, אבל הוא יודע שמדובר בעולמו של הקב"ה. הוא לא מפחד.**

שואלים את האדם: "איך אתה יכול? אולי חס ושלום חס ושלום?". הוא משיב: "אל תגיד עשר פעמים חס ושלום. מספיק פעם אחת. אני מתפלל לרבונו של עולם. **אני יודע שאני כבשה קטנה, ואם הקב"ה**

יום ראשון פרשת חיי שרה י"ט חשוון תשפ"ג

הדרך היחידה לקרב את שעת הישועה

מכאן שקפצה לו הדרך

אגב, בספרי הקבלה מבואר בענין עשרה מאמרות שנברא בהם העולם, שכל אחד מהם היה צמצום נוסף, ו'בראשית' שהוא המאמר הראשון, הוא היה צמצום הזמן, לומר שלכל דבר יש ראשית ויש אמצע ויש תכלית, וכיון שנברא הזמן ונתפרדו הימים, הרחיק הקב"ה את העולם באמצעות שאר תשע המאמרות. הן כך אמרו חז"ל שבתחילה ברא הקב"ה נקודה אחת, וממנה התפשט העולם, והיינו שהלך ונצטמצם כי מעתה אי אפשר להיות בכל העולם בבת אחת, אלא אם האדם אומר כאן אינו עומד שם, ואם הוא רוצה לעבור מכאן לשם, הוא צריך לטרוח הרבה בהליכת רגליו וכן לייחד בשביל כך זמן.

אשר פריו יתן בעתו

מעתה בענין קפיצת הדרך נאמר כך: אם זמן הישועה כבר הגיע, הזמן אינו יכול לעכב יותר, כי הוא כבר כאן. מה תאמר? שהמקום צריך לעכב, כי טרם הגעת אל המקום שבו נמצאת הישועה?! לא כן, אלא המקום יתאים עצמו אל הזמן, כי הזמן הוא הקובע, שהרי כל פעם שהקב"ה מדבר בענין השפע, הוא מייחס אותו לזמן, כמו שנאמר בתחילת ספר **תהלים** "אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים וגו' והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פריו יתן בעתו וכל אשר יעשה יצליח". הוי אומר: מי שזוכה שהקב"ה מטפל בצרכיו, **מקבל את כל צרכיו בעתו** וזהו הצלחתו. וכן בק"ש אנו אומרים "והיה אם שמוע תשמעו אל מצוותי וגו' ונתתי מטר ארצכם בעתו". הא

בסיפור דבריו של אליעזר עבד אברהם נאמר: "ואבוא היום אל העין". ופירש **רש"י** על-פי הגמרא **בסנהדרין** (צה, א): "ואבא היום - היום יצאתי והיום באתי, מכאן שקפצה לו הארץ". והתייגעו **כל המפרשים** לבאר מה הוצרך לנס כזה של שינוי ניכר מדרך הטבע והרי אין הקב"ה עושה ניסים בכדי. והנה אחד מהמהלכים הוא **שלכל שפע יש זמן**, כמו שכתוב "ואתה נותן להם את אכלם בעתו", ו**כשהזמן מגיע, הקב"ה משדד את הטבע בשביל כך**. אף כאן, כבר הגיע זמן קידושי יצחק ורבקה, ולא היה אפשר להמתין עוד רגע אחד, ולכן הוצרך הקב"ה להקפיץ לו הדרך.

ביתר ביאור: עולם שנה ונפש הם הסתרים הנובעים מצמצומים גשמיים, ואם העולם לא היה מגושם, לא היה המקום מפריד ולא היה האדם אומר: "אם אני נמצא כאן, איני נמצא שם", אלא היה נמצא תמיד בכל מקום, שהרי הקב"ה מלוא כל הארץ כבודו. וכן לענין הזמן, בגלל שאנו נמצאים בעולם גשמי, הזמן הזה שאנו נמצאים בו עכשיו נפרד מזמן העתיד, ואם נרצה להשיג שום דבר שיהיה בעוד חמש שנים, נצטרך להמתין חמש שנים. לסבר את האוזן, נניח שרשום בשמים שישועת האדם בוא תבוא בתאריך י"ג בשבט, אז ימצא את זיווגו או אז יושע בפרי בטן. היות שהאדם נמצא בצמצום שנקרא זמן, הוא צריך להמתין עד אז כדי לראות את ישועתו.

יכול לעשות לי אותו יותר מהר? אכן כן, בעולם של היום האדם מוכן לשלם הרבה מאוד כסף כדי שיקדימו לו - "עשה לי זאת שבוע אחת קודם, עשה לי זאת שנה אחת קודם. אני לא יכול לחכות כל-כך הרבה זמן, אני לא מסוגל, אני לא רוצה". נמצא שאם היה האדם יודע כיצד עושים זאת, זה היה שווה לו הרבה כסף. זה הרבה מעבר לכסף, אך אנו מדברים בשפה המדוברת.

אכן תחילה צריך להבין מדוע באמת דברים תלויים בזמן? הרי הזמן הוא דבר גשמי, לא רוחני, שהרי בעולמות העליונים יש תמיד מצב שנקרא שבת קודש ומצב שנקרא פורים ופסח ושאר הימים טובים, אלא שאנו מאחר שאנו מצומצמים בזמן, אנו צריכים להמתין לחודש אדר כדי להתקשר לעולם זה שנקרא פורים וכן הלאה*^א. אך הפשט הוא כפי שרואים במעשה העקידה. הנה **האזה"ח הק'** מביא **מהזה"ק** שלפני העקידה לא היה יצחק ראוי להוליד בנים, כי נשמתו היתה מסטרא דנוקבא, ועל-ידי מסירות נפשו, קיבל נשמה חדשה ונעשה ראוי להוליד בנים. ולכן נאמר אחרי פרשת העקידה: "ויהי אחרי הדברים האלה ויוגד לאברהם לאמר הנה ילדה מלכה גם היא בנים לנחור אחיך וגו' ובתואל ילד את רבקה". עד עכשיו לא היתה רבקה יכולה להיוולד, כי לא היה לה זיווג עדיין. רק עכשיו שקיבל נשמה חדשה, נולדה רבקה, וכיון שנעשתה רבקה בת שלוש שנים וראויה להנשא, מיד הכל הולך, רץ, קפיצת הדרך, קידושין ונישואין. מבואר **שהזמן שהרחיק את הישועה לא היה מפני שנגזר בשמים שצריך לעבור כך וכך זמן, אלא זה היה תלוי במדרגת האדם**. כיון שיצחק אבינו הגיע למדרגה מסוימת, הוא נעשה

לך שהזמן הוא הקובע, **ואם הזמן הגיע, הקב"ה מביא לאדם את ישועתו ואין המקום יכול לעכב**. זה מה שהיה אצל אליעזר עבד אברהם. כיון שהגיע הזמן, המציא לו הקב"ה את רבקה, ואם היתה רבקה רחוקה ממנו, הקפיץ לו הקב"ה את דרכו כדי שהמקום לא יהיה עיכוב.

והאמת שהדבר מפליא מאוד, שהרי יצחק כבר היה בעקידה בן ל"ז שנה, בחור בא בשנים, ואז נולדה רבקה והמתין לה שתהיה בת שלוש. הוא המתין והמתין וכיון שהגיע הזמן, מיד נהפכו סדרי בראשית, ועד מהרה בא השידוך לידי גמר, וכפי שרואים בפסוקים שכאשר הגיע הזמן הכל נעשה במהירות גדולה. אליעזר ניגש לנערה וביקש ממנה מעט מים, ותמהר ותורד כדה, ותמהר ותער כדה, וכיון שראה שהצליח ה' את דרכו, מיד ויקח האיש נזם זהב וגו'.

ישועת ה' כהרף עין

והנה מושג זה מוכר בוודאי גם לנו מחיינו האישיים. פעמים הרבה האדם מחכה לישועה ושום דבר אינו זו. יכול לעבור שנים בלי שום תזווה. וברגע שמגיע הזמן, פתאום הכל מתחיל לזוז וכהרף עין הכל בא על מקומו בא בשלום. השאלה היא מה יעשה האדם בזמן ההמתנה לישועה? וביתר דיוק: האם יש לו לאדם מה לעשות כדי להקדים את הזמן? ובכן הדבר פשוט שיש מה לעשות, **כי כפי שהקב"ה יכול לעשות קפיצת הדרך, כך הוא יכול לעשות קפיצת הזמן**, ועכשיו השאלה היא מהו הדבר שאפשר לעשות? כיצד גורמים לזמן שיקדים לבוא? הרבה מאוד אנשים היו משלמים כסף רב כדי שיגלו להם את הסוד. אתה

א. ראה בשועה"ר או"ח סי' א' מהדו"ב ס"ח. וראה עוד צפנת פענח לר"י בן המבי"ט פר' בראשית עה"פ ויכל אלקים. משנת חכמים אות תקמב.

כך וכך ימים כדי שהאדם יקבל את ישועתו, אבל הדבר תלוי במדרגת האדם. **האדם צריך להגיע למדרגה מסוימת כדי שיוכל להכיל את השפע. אחרת, לא יוכל להכילו.** הרי זהו מושג שבירת הכלים, כשנותנים אורות לאדם ואין לו כלים להכילם משום שלא היה רגיל להם, זה יכול להזיק לו. אכן **הקב"ה יודע לתת לאדם בדיוק בזמן הנכון.**

ואתה נותן להם את אכלם בעתו

אחת מהראיות לזה היא דברי חז"ל **במסכת כתובות** (סו, ב): **ההוא דאתא לקמיה דרבא (מעשה בעני שהגיע לרבא וביקש ממנו לפרנסו), אמר לו: במה אתה סועד? אמר לו: בתרנגולת פטומה ויין ישן. אמר ליה: ולא חיישת לדוחקא דציבורא?! אמר ליה: אטו מדידהו קאכילנא (וכי משלהם אני אוכל)?! מדרחמנא קאכילנא! דתנינא: עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו, בעתם לא נאמר אלא בעתו - מלמד, שכל אחד ואחד נותן הקב"ה פרנסתו בעתו. אדהכי אתאי אחתיה דרבא דלא חזיא ליה תליטרי שני (תוך כדי שיחתם באתה אחותו של רבא אחרי שלוש עשרה שנים שלא ראתה אותו), ואתיא ליה תרנגולת פטומה ויין ישן, אמר: מאי דקמא (מה זה הדבר הזה שבדיוק עכשיו כשעני זה רוצה שאספק לו תרנגולת פטומה ויין ישן, באה אחותי ובידה שנים אלה)? אמר ליה: נענתי לך, קום אכול.**

הנה כשמתבוננים באגדתא זו, שומעים אנו מתשובת העני ש'בעתו' פירושו הצורך הנכון בזמן הנכון. כי הנה יש שהאדם אוהב מאוד מאכל מסוים, אבל אם יביאוהו לו כשקייבתו מלאה עד אפס מקום, לא יהיה לו מה לעשות אתו. אכן הקב"ה מביא לאדם את צרכיו בדיוק בזמן שיוכל להשתמש בהם. הוי אומר: "בעתו אינו מכוון לשעה מסוימת, אלא הוא מבטא את

בכך כלי ראוי לענין זה, וכיון שנעשה כלי ראוי, הכל התחיל לרוץ באופן מהיר ביותר.

מכאן אנו למדים שאם האדם רוצה **לדעת איך להקדים את ישועתו**, הדרך האחת והיחידה היא שיש לו היא שהוא **עצמו יעלה ויתעלה ולו במעט. הוא נכנס למדרגה חדשה, הוא עושה איזה ענין של מסירות נפש להקב"ה, הוא משקיע באמונה ובטחון, וכך הוא עושה את עצמו כלי ראוי לאותה ישועה.** בעתו של הקב"ה (אשר פרוי יתן בעתו, ואתה נותן להם את אכלם בעתו) הוא תמיד **כשיש לו לאדם כלים ראויים לקבלת השפע, כי אז הוא הזמן המתאים.**

עשיית כלי לקבלה

הנה בימינו מצוי הדבר שהאדם מזמין שבועיים לפני פסח כמות גדולה של עופות לפסח ומבקש שיביאום אליו ב"ג ניסן. אומר לו המוכר: "כולם רוצים שאביא להם ב"ג ניסן. אם אתה רוצה להזמין עכשיו, תזמין ואביא לך עכשיו. אני לא יכול להגיד לך מה יהיה אחר-כך". מה אומר המזמין: "איני יכול בשום אופן שתביא לי אותם עכשיו, כי אין לי מקום במקפיא". כן מצוי היום אצל חברות גדולות המזמינים סחורה מחו"ל שכאשר אין להם מקום אצלם להכיל את הסחורות המגיעים בטרם עת, הם מאחסנים אותן במחסנים של אחרים ומעלים להם דמי שכירות, עד שיתפנה להם מקום אצלם.

כפי שהדבר קיים בעולם הגשמי, כך הוא קיים לגבי קבלת שפע גשמי ורוחני שהקב"ה רוצה ליתן לאדם. פעמים הרבה אין האדם יכול לקבל את השפע שהקב"ה רוצה ליתן לו, לא מפני שעשה עבירות, אלא משום שאין לו עדיין כלים לקבל אותו, וכיון שאין לו כלים, אין זה הזמן המתאים. הוי אומר: לא רשום בשמים שצריך לעבור

ואי-אפשר למכור אותן. אמרה לי נכדתי הכלה שאם אין לי מה לעשות בהן, היא הולכת לזרוק אותן לפח האשפה, אולם בטעות היא הניחה אותן כאן על השולחן מאחורי הדלפק, ושם הם נשארו והמתינו לכם".

איזו השגחה פרטית! אך לא זהו סוף המעשה. המשך המעשה היה שכאשר אם הבת שמעה את הדברים, היא התרגשה התרגשות גדולה ואמרה: לפני שיצאתי מביתי דיברתי עם בעלי על הצורך לקנות משקפיים חדשות לבתנו ואין לכסף מוצא, וביקשתי ממנו שיברך אותי למצוא משקפיים בזול, והוא הגדיל לעשות וברך אותי שאמצא משקפיים בחינם. אין כזה דבר בחינם, אמרתי לו. אך הוא בשלו, הקב"ה הוא כל יכול ואם ירצה, יתן לך משקפיים חינם אין כסף, והנה כעת אני רואה כיצד ברכתו התקיימה בצורה מופלאה כל-כך.

הנה סיפורים של השגחה פרטית מתרחשים כל יום ויום ואין להם מספר, שהרי הקב"ה מנהל את העולם והכל נעשה בהשגחה פרטית מדוקדקת, וכל הפוקח את עיניו - מיד רואה. אבל כדי להוציא מסיפור, צריך ללמוד אתו, וכשאנו לומדים סיפור זה, אנו מוצאים בו הענין של 'בעתו'. אנו רואים איך הקב"ה הקדים רפואה למכה כאשר עורר רצון בלב הנכדה להביא את מסגרות המשקפיים שלה לסבה ושכחה אותו על השולחן. אך זה כשלעצמו לא היה בכוחו להמשיך הישועה. רק האמונה והבטחון שהיתה לה לאם כאשר הרגישה תלויה לגמרי בהקב"ה שהוא עוזר דלים, כי כך דרכו של מי שאין לו כלום, שמרגיש תלוי לגמרי בהקב"ה, הוא זה שהביא לה את הישועה. וכן מובא בשם האר"י ז"ל שכאשר אומרים התיבות "עוזר דלים"

הנקודה שהקב"ה מספק לאדם את מזונו באופן שיהיה בדיוק מה שצריך ברגע זה ויוכל להשתמש בו".

משקפיים חינם אין כסף

במעלי יומא דשבתא סיפר לי יהודי אחד בעל חנות משקפיים בבורו-פארק: אם יהודיה נכנסה השבוע לחנות לקנות משקפיים חדשות לבתה תחת הראשונות שנשברו לה, אך היות שמצבה הכלכלי היה דחוק מאוד כי היו לאחר חיתון אחד הילדים, ביקשה לקנות מסגרת חדשה ובלבד ולהעביר אליה את הזכוכיות הישנות. המוכר בחנות הסתכל על המשקפיים הישנות ופסק את פסקו: "זה לא אפשרי. מדובר בזכוכיות שנעשו לפני חמש שנים ואין כאן מסגרת שמתאימה להן". בלית ברירה החליטה האם להזמין גם זכוכיות חדשות. הם בחרו משקפיים והסך לתשלום היה מאה ושמונים דולר. המוכר ראה שכל-כך קשה לה לאם להוציא מאה שמונים דולר, אך לא היה לאל ידו לעזור לה. פתאום קפץ ממקומו וביקש מהם להמתין כמה רגעים כי הביזק רעיון במוחו. הוא נכנס לאחורי הדלפק, חיפש שם מעט וחזר עם ארבע סוגי מסגרות. האם והבת בדקו והנה הפלא ופלא יש מסגרת שמתאימה לזכוכיות הישנות. שאלה האם כמה היא צריכה לשלם, והמוכר ענה: "אין צורך לשלם, קחו לכם חינם אין כסף". כשהאם הביעה את פליאתה על כך, הסביר המוכר: "נכדה יש לי, כלה שעוד מעט נכנסת לחופה. בימים האחרונים היא סדרה את חפציה לקראת המעבר לדירתה הפרטית אחרי החתונה והנה מצאה שם כמה מסגרות משקפיים שנאספו לה במשך השנים ונראות ממש חדשות. היא הביאה אותן אלי ושאלה אותי אם יש לי מה לעשות בהן. אמרתי שאין לי מה לעשות בהן שהרי הן משנים עברו

את סליחתו - "אתה צודק, אצלך הדבר מתקיים".

נקודת הדבר היא שהקב"ה עושה קפיצת הדרך ומשדד סדרי בראשית למי שמתעלה למדרגה יותר גבוהה, כי זה מה שמביא את העת.

כל הדוחק את השעה

ראיה נוספת שאין הדבר תלוי בזמן מסוים, אלא מדרגת האדם היא זו שיוצרת את העת, יש להביא **ממאמר חז"ל** (ברכות סד, א): "כל הדוחק את השעה - שעה דוחקתו", כי אילו היה הדבר תלוי בזמן מסוים, איך יוכל האדם לדחוק את השעה ומדוע יפסיד מכך, ולכאורה לא עשה כלום כי אם ביטול זמן.

נבאר יותר: כל הדוחק את השעה פירושו שהוא מנסה להביא לעצמו הישועה בטרם זמנה; השעה דוחקתו פירושו שהישועה מתרחקת. כעת הבה נתבונן: אם נגזר משמים שתבוא ישועתו ב"ג שבט תשפ"ח, וכי מפני שניסה להקדימו ימחקו את התאריך מהלוח?! עונש בעלמא הוא? אין זה אלא כמו שנתבאר שהזמן אינו תאריך מוגדר מראש, אלא הוא תלוי באדם. **כשהאדם נופל ממדרגתו על-ידי שהוא דוחק את השעה, הוא נעשה פחות מוכן לקבל את הישועה וממילא זמנו מתרחק.** וכל הנדחה מפני השעה - שעה נדחת מפניו, כי **כשהאדם מסכים ומקבל רצון שמים, הוא נעשה כלי מוכן לקבל הישועה, וממילא באה עת ישועתו.**

הנה חז"ל הודיעו לנו בכאן ששעת הישועה גמישה², היא יכולה להתקרב ולהתרחק, הכל לפי מדרגת האדם. אכן

בעזרת אבותינו, יצייר האדם במחשבתו שהוא עני ואביון ודופק על דלתו של הקב"ה. דבר זה הוא דבר המביא ישועה. כשהאדם מרגיש כך ומתפלל כך, הוא יוצר בכך את העת. אמור מעתה: לא המצב תלוי בעת, אלא העת תלויה במצב. **כשהאדם יוצר את המצב הנכון, ממילא באה עת ישועתו, שהרי הוא נעשה ראוי לזה.**

מעיקרא מאי קסבר ובסוף מאי קסבר

נחזור כעת שוב לאגדה דמסכת כתובות ונראה כמה הוא נפלא. רבא הוכיח את העני: "אינך מתבייש לבקש תרנגולת פטומה ויין ישן?". מה השיב לו העני? - "זה לא קשור אלי. אני לא מנסה לקחת אותם בכוחות עצמי. אני מאמין בהקב"ה שיספק לי את צרכיי כפי שהוא מספק לכל הנבראים". **וכשראה רבא שהגיע אליו תרנגולת פטומה ויין ישן, הבין שהוא באמת נמצא במדרגה זו.** בשביל לץ שמחליט לרוקן את קופת הצדקה, אין הקב"ה מזמין תרנגולת ויין באופן מפליא כזה. הן כך אומר דוד המלך ע"ה: מי שלא הלך בעצת רשעים ובדרך חטאים לא עמד ובמושב לצים לא ישב וכו' הוא זה שזוכה למתנה זו שפריו יתן בעתו, וכן הפסוק בק"ש אומר שרק מי שמתנהג כשורה ועולה ומתעלה, זוכה לקבל את שפעו בעתו. מה שאין כן לץ שאין לו הבטחה זו. בתחילה תמה רבא על בקשתו של העני. אף הוא הכיר את הפסוק "עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו", אבל חשב שאין העני במדרגה זו. רק כשראה רבא שבאמת המשיך לעצמו תרנגולת פטומה ויין ישן, הבין שהוא נמצא במדרגה זו ומיד ביקש

הכלה בשלוש שנים. **הקב"ה מעמיד את הסדר בעולם כפי מה שהוא רוצה להעלות את בני האדם במדרגה ולהביא את הבריאה אל תכליתה.**

המספרים אינם קובעים

אכן אחד מהדברים שמצמצמים את מוחנו הוא מה שבני אדם חושבים שהזמן במה שנוגע לשידוכים תלוי אך ורק בדבר אחד, בן כמה החתן ובת כמה הכלה. אם החתן עדיין בשיעור ב' - זה נקרא לפני הזמן; אם החברים כבר מתארסים - זהו הזמן; אם זה שנה אחרי שהחברים התארסו - זה כבר נקרא אחרי הזמן, ואם החתן כבר בן עשרים וארבע - זה כבר צרה גדולה. הן ודאי שבמקרה זה הצער גדול ועל כל אחד מוטל לעשות ככל שביכלתו כדי לעזור לבחורי ובחורות ישראל למצוא את זיווגם, והלא מצוה היא שמוטלת עלינו. אבל אחד מהדרכים לסייע בענין זה ולהשתתף בצערם באופן שיש בו כדי להועיל, היא להבין נקודה זו. אל תסתכל עכשיו במין צמצום - "באיזה גיל הוא?". אולי כשזה יגיע לידי מעשה והצד השני ירצה לדעת בן כמה הוא, תאמר לו. אבל אל תסתכל עליו כאילו עבר זמנו. זכור שאין הזמן נקבע לפי מועד קבוע, אלא כל אחד זמן יש לו כפי הצורך על-פי חשבונות שמים.

הנה בחז"ל הנטילה לפני הזמן נקראת "אכלה פגה" ונחשבת כעוולה גדולה. ולמשל, אצל אדם הראשון כתבו **הספרים** שנטל לפני הזמן, ואילו היה ממתין קצת, היה מקבל בהיתר ולא היה נגזר עליו מיתה. כן היה לגבי האכילה מעץ הדעת וכן היה לגבי הזיווג עם חוה. וכן איתא **במסכת סנהדרין** (קז, א) בענין דוד ובת שבע: "ראויה היתה לדוד בת שבע בת אליעם, אלא שאכלה פגה".

מעשים שבכל יום הוא שהאדם כבר נמצא כפסע בינו לבין הישועה, ובדיוק אז הוא מתלכלך ומרחיק את השעה. ובכן, כשהאדם מצפה לישועה ומחכה לשעה היעודה, עליו להבין שאין מדובר בזמן קבוע מראש, אלא זה תלוי במצבו ומדרגתו שלו עצמו ולפעמים בעוד דברים אחרים שצריכים להתרחש על-פי הרצון העליון, וכפי שהיה אצל יצחק שהיה צריך להמתין לציזוי העקידה, ואז כשמסר את נפשו, נעשה מוכן להוליד ונולדה אשתו.

המתנת חתן בן ארבעים ללידת הכלה

עדי ראה מספרים שפעם הגיע יהודי רווק שכבר עבר את שנת הארבעים להגה"צ **רבי חיים קנייבסקי** זצ"ל לבקש ישועה. אמר לו הגר"ח: "אולי זוגתך טרם נולדה!". הלה נבהל כי דבר כזה אומר לכאורה שאין לו סיכוי להקים את ביתו לפני גיל שישים... כעבור כמה חודשים חזר האיש אל הגר"ח לבשר לו שנכנס לברית האירוסין עם גיורת שנתגיירה אחרי פגישתו הקודמת עמו והנה נתקיימו דבריו כי גר שנתגייר כקטן שנולד דמי. אמר לו הגר"ח: "האמת שאני בעצמי מאוד נפלאתי בזמנו למה אמרתי מה שאמרתי..."

הראית לדעת שאין הדבר תלוי בזמן נקוב, אלא במציאות כפי שהקב"ה מעמידה. הוא יכול להעמידה באופן זה ויכול להעמידה באופן אחר. בני אדם רגילים לומר: "עדיין לא הגיעה השעה היעודה", וכשהישועה באה כעבור כמה שנים, אז יאמרו: "ראית?! אז הכלה המיועדת היתה עדיין בת חמש עשרה. בוודאי היו צריכים להמתין שלוש שנים". יש בזה אמת מסוימת, אבל האמת השלמה היא שהקב"ה היה יכול לעשות זאת גם באופן אחר. הוא יכול היה, בדרך משל, להקדים את לידת

תשמעו'. כיון שיצחק אבינו עשה מעשה של מסירות נפש, ה'בעתו' הגיע בריצה אליו - קפצה לו המקום. כשיאמר האדם: "הבה ואראה מה אני יכול לעשות כדי לקרב את השעה", אז השעה תתגמש בשבילו.

הידעת עת לדת יעלי סלע

ובכן אחד מהדברים המועילים ביותר להתעלות במדרגה, הוא האמונה, האמונה שהקב"ה מכיר בצערו ומכיר את הזמן. הנה במסכת בבא בתרא איתא על הפסוק (איוב לט, א): הידעת עת לדת יעלי סלע חולל אילות תשמור?! - יעלה זו אכזרית על בניה, בשעה שכורעת ללדת, עולה לראש ההר כדי שיפול ממנה וימות, ואני מזמין לה נשר שמקבלו בכנפיו ומניחו לפניו, ואלמלי מקדים רגע אחד או מתאחר רגע אחד מיד מת, בין רגע לרגע לא נתחלף לי, בין איוב לאויב נתחלף לי?! עיי"ש עוד.

פסוק זה שגור בפייהם של יראי ה' ונעזרים בו הרבה כשצריכים להספיק איזה דבר והזמן קצר. ביודעי ובמכירי קא אמינא. הוא צריך להספיק את האוטובוס, הוא צריך להספיק לשלוח את הילדים בזמן, וכן הלאה, ומטבע הדברים הוא נעשה בלחץ גדול. יחזור על הפסוק שוב ושוב - "הידעת עת לדת יעלי סלע חולל אילות תשמור". שמעתי מיהודי אחד שילדיו הקטנים כבר מכירים את הפסוק בעל פה מרוב שחוזרים עליו בבית.

האדם לחוץ משום שהוא סבור שהזמן חולף על פניו. על כן הוא משנן לעצמו שאין הזמן יכול לחלוף, כי הקב"ה מכיר את הזמן והוא יוצר את הזמן לכל דבר בהשגחה פרטית מדוקדקת. כשהאדם מתייגע בזה בכל המצבים האלה שבחיי היום יום, הוא מתעלה במדרגה ואז השעה נדחת מפניו.

יש ענין של זמן שאינו קשור כלל למה שהעולם אומרים, הלחץ של השדכן, הלחץ שנובע ממה שיש אח צעיר שעומד בתור. הוצא את כל אלה מהתמונה. כי כשמסתכלים על דברים אחרים שאינם קשורים לתמונה האמיתית, זה מפריע להתרכז ולהשקיע עבודה במקום הנכון. זה אמנם קשה, אבל חייבים להיעזר בזה, ואחת מהדרכים להיעזר, היא לחזור אל מקורות התורה. הן כל אחד מבין שכאשר האדם לחוץ הוא מקבל החלטות שגויות שתוצאותיהן יכולות להיות הרסניות ולגבות ממנו מחירים כבדים. למה הוא כך? כי הוא דוחק את השעה. אחד מהדברים שגורמים לבני אדם לדחוק את השעה, הוא לחץ שנובע מדברים שאינם שייכים לתמונה.

לחץ זו הדחק

דוגמא לדבר: יש לו לאדם בת שעדיין יכולה להמתין קצת. היא עדיין צעירה בנפשה וצריכה עוד קצת זמן כדי שתוכל לעמוד על רגליה. אם האב נכנס ללחץ בגלל הרוח ובגלל כן הוא רוצה לסגור שידוך מהר ויהי מה, הרי הוא דוחק את השעה. למה אתה דוחק? דחיקת השעה פירושה שאין מסתכלים כפי שהקב"ה מסתכל. זה יכול להיות בגדר של אכלה פגה. הוא ירא מאוד כי השדכן התריע בו שיאבד מפה ויאבד משם, ולמעשה איבד את האמונה ובטחון שלו.

כשאין האדם מסתכל נכונה אלא מסתכל על עוד דברים שאינם קשורים לתמונה, הוא יכול להרחיק בזה את השעה. ומה יעשה האדם כדי לקרב את השעה? יעשה את עצמו כלי יותר ראוי לקבלת השפע וכיסוד האמור לעיל לענין 'בעתו'. פירושו של דבר שיבין שכדי לזכות ל'בעתו', צריך להשתייך יותר ל'והיה אם שמוע

להוציא מהפה שהולך להתחלף עוד מספר, **אני הולך לקחת את כל המתח והקושי ולומר את הפסוק.** מה קרה אם המספר הוא עשרים ושש? לא קרה כלום! בזה אני בונה את השידוך, במה שאני לא נבהל מממה שפלוגי אמר וממה שאלמוני אמר, וממה שנדמה שבגלל שהוא כבר בגיל כזה אף אחד לא ירצה אותו וההצעות ילכו ויחלשו. אני מתכחש לכל זה ועל ידי כן אני מביא את הזמן לכאן".

הנה הרבה בני אדם עושים חשבונות - "זה הקים את ביתו ראשון ויהיו לו הרבה ילדים וזה אחרון..." חשבונות מחשבונות שונים, ובסוף מתברר שכל החשבונות אין להם שום אחיזה, ליצנות אחת גדולה. אך צריך לפקוח את עיניים כדי שלא להסתכל על הדברים כפי שהעולם מסתכל, כי כשמסתכלים כפי שהעולם מסתכלים, ההשקפה מעוותת וממילא מקבלים החלטות שגויות, וכשמקבלים החלטות שגויות, דוחקים את השעה.

כשרואים צער של יהודי, צריך לפעול בשבילו, אבל עושים **אך ורק את הדבר הנכון,** כי דברים בלתי נכונים אינם מביאים את העת, אלא מרחיקים אותה. צריך לחזור ולזכור שהקב"ה נותן כל דבר בעתו, ועתו של הקב"ה אינה תלויה בגיל ובחברים, בלחץ ובעבודה ובכל מיני חשבונות של האנשים הקטנים. **עתו של הקב"ה בנויה באופן אחר והקב"ה יודע ומכיר את הרגע הנכון. כשהאדם משנן זאת, הוא עושה בכך מעשה של מסירות נפש, וזה גורם לכך שהשעה נדחית מפניו, כלשון חז"ל במסכת ברכות שם: "כל הנדחה מפני השעה - השעה נדחית מפניו.** מה הפירוש כל הנדחה מפני השעה? הפירוש הוא שהשעה עוברת, כבר עבר חודש, חצי שנה ושנה, והוא כופף את ראשו מפני השעה

על האדם לומר כל פעם שהוא ממתין לאיזה דבר: **"הקב"ה יודע לאן אני צריך להגיע ואניע לשם בדיוק כשאצטרך להגיע לשם".** האדם נוסע לעבודתו והכביש פקוק. הוא ממתין עכשיו ומשנן לעצמו פסוק: "הידעת עת לדת יעלי סלע חולל אילות תשמור". כשהאדם עושה כך, הוא מביא את העת אליו. אך יזהר שלא להשתמש בפסוק זה כסגולה, כי פסוק של עבודה הוא. לחוצים, רוצים לצעוק ולהתפוצץ, ואומרים את הפסוק - **הקב"ה מנהל את העולם ומנהל כל דבר לעתו. עכשיו עדיין לא הגיע הזמן, אולי עוד רגע הוא יגיע. הדבר הזה גורם לשינוי סדרי הבריאה.**

מסירות נפש מקרבת את השעה

לפעמים זה כל-כך קשה, אבל צריך לדעת לנצל זאת לצד הנכון. כשרואים שהדבר מתעכב, אומרים את הפסוק בתוך אותו מצב - "הקב"ה יודע והוא מחליף את הזמנים". השתמש בקושי כדי לזרז את השידוך. איך? על-ידי אמירת הפסוק. "אני נבהל ממספרים. עשרים ושש, עשרים ושבע, אני נבהל מזה. לא קרה כלום". לא קל למי ששרוי במצב כזה לומר זאת, אבל הוא צריך להרגיל את עצמו לומר זאת. בין אם זה הבחור עצמו, בין אם זה אב לבחור שמציאת שידוכו מתעכבת, או אפילו מי שיש לו כמה בנים בגיל כזה. הוא צריך להתרגל לומר: "מספרים אינו כלום. הקב"ה פותח פתאום את הדלת, כפי שהוא מעשים בכל יום, ואז שלושה או ארבע מוצאים את שידוכיהם תוך חצי שנה. כשהדלת תיפתח, היא תיפתח. אך **מהי עבודתי?** שגם כאשר המצב מתוח כי יש לי כמה ילדים צעירים מבן זה שכבר הגיעו כולם לפרק האיש מקדש, וגם כאשר המצב מתוח כי מגיע עוד יום הולדת של בני ואני אפילו לא רוצה

השידוך. האדם רוצה להיות מתוכנן, אומר הוא: "בשבועיים הבאים הרי ממילא לא יהיה כלום". זהו רק למי שמשעבד עצמו לצמצום הזמן. אך **מי שיש לו יותר אמונה ויודע שאין העת תלויה בשום דבר הנראה לעין, זוכה שהעת מתקרבת אליו.** זה לא קל, איננו מרמים את עצמנו לחשוב לרגע אחד שזה קל, אבל **היסוד הזה יכול לעזור, כי הוא זה שחז"ל מלמדים אותנו שיכול לקרב את השעה.**

באמרו: "בסדר! הקב"ה רצה באופן זה". כן, אבל כשהבחור מתבגר, צצים כל-כך הרבה בעיות! "הקב"ה יודע זאת גם כן, ואני כופף את ראשי מפני השעה". אה! אתה נדחה מפני השעה?! עכשיו השעה נדחית מפניך.

הנה כשאליעזר עבד אברהם יצא לדרכו, היה כל אחד יכול להבטיח - "אם עכשיו יצא, תוך שבוע יצחק בוודאי לא יתארס". ולמעשה, זה כן קרה. בו ברגע שיצחק הגיע למדרגה הנצרכת, נעשה

יום שני פרשת חיי שרה כ' חשוון תשפ"ג

הדרך היהודית המועילה במציאת זיווג

לה' הישועה

הדברים היחידים שמורידים שפע לעולם, ורואה שאין השפע מגיע, אחת מהמסקנות שהוא צריך להוציא היא שכפי הנראה אינו עוסק בהן בשלמות ולכן המקטרגים יכולים להכניס את אפם. כך היהודי מסתכל על זה. הוא לא תולה זאת לא בחוסר חכמה וכשרון או בשידוכים במה שאין לו מספיק כסף ליתן או במה שהוציאו שם רע על משפחתו. הוא מתעלם מכל הדברים האלה, כי אינם הסיבה האמיתית לעיכוב. אולי לפעמים הם יכולים להיות הלבוש החיצוני, אבל הסיבה האמיתית היא, שאין השפע מגיע לעולם. המקטרגים מונעים אותו מלהגיע.

חז"ל מדברים הרבה על זה, שכל פעם שצריך לסגור שידוך, יש למקטרגים רצון מיוחד להפריע לכך, וכגון מה שאמרו (סוטה ב, א) "קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף", כי הנה הדבר פשוט שקריעת ים סוף לא היתה קשה להקב"ה מצד עצמה, שהרי ברא את כל הבריאה כולה ומחיה אותה בכל רגע ומה קושי יש לו לקרוע את הים. אבל הקושי היה מצד המקטרגים שאמרו "הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז". הוא הדבר כאשר שתי נשמות צריכות למצוא זו את זו, שנעשה אז יחוד גדול, קידוש ה' גדול ותכלית הבריאה, שמאחר שמדובר בשפע שיש בו תועלת גדול לשכינה הקדושה, המקטרגים חודרים לשם. קריעת ים סוף היתה הקידוש ה' הגדול ביותר, קריעת ים סוף הביאה את בני ישראל למדרגת נבואה של זה א-לי ואנוהו, לכן היה הקטרוג גדול כל-כך. כן הוא הדבר בענין השידוכים.

עיקרו של דבר, האדם מסתכל על זה כעל מלחמה גדולה שנטושה בין הקדושה

פרשה זו יפה נדרשת בעניני שידוכים והזמן גרמא לראות איך להושיט יד בענין זה. הרי בני ישראל זקוקים לישועות גדולות. נסתכל נא בדברי חז"ל וננסה לדלות מהם עוד עצה, עוד הבנה ועוד ענין של תורה שיוכל להועיל. הנה יסוד ידוע הוא שכל ישועה צריכה לבוא מלמעלה. היא לא יכולה לבוא על פי החלטת בשר ודם. וסיבת הדבר, כי הישועה היא שפע והשפע מגיע רק מלמעלה. אכן כל שפע אינו יכול לבוא מלמעלה עד שלא נעשה בעולם הזה משהו שהוא סיבה לעורר אותו שפע למעלה. ונמצא שכדי להמשיך שפע מלמעלה, צריך לעשות למטה דבר רוחני, היינו תורה או תפילה או מעשה מצוה.

ובענייננו מעשה מצוה פירושו שעוסקים בענין לזווג זיווגים, וכמו שכתב המהרש"א על מה שאמרו חז"ל (שבת לא, א) שכאשר אדם בא לדין שואלים אותו אם עסק בפריה ורבייה, שפירושו אם עסק בעשיית שידוכים. על-ידי מעשה המצוה, האדם מבטל את עצמו להקב"ה שצוה לעסוק בזה ודבר זה מעורר את השפע בעולם שיוכל לרדת למטה.

קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף

והנה כלל ידוע יש שכאשר רואים שיש עיכוב בירידת השפע, פירושו של דבר שהמקטרגים עומדים בדרך וגוזלים את השפע או מצמצמים אותו או אין נותנים לו לרדת. ולכן כשהאדם עוסק בתורה או בתפילה או במעשה מצוות, שהם שלוש

בהתפללו בעד רעהו. המעשה היה שהיה קטרוג על חבריו של איוב מפני שפגעו בו באומרם לו שבאו עליו כל הרעות מחמת חטאיו ועברו על אונאת דברים כדאיאת במסכת **בבא מציעא**, וראויים היו שיעבירו מהם את כל מה שיש להם, את בניהם ובנותיהם ומקנם, כמו שנעשה לאיוב. אך איוב הקדים והתפלל עליהם שלא יבואו עליהם כל אותם יסורים, ועל זה נאמר שאיוב קיבל בחזרה את כל מה שהיה לו, בנים ובנות, כסף ומקנה, את הכל קיבל בחזרה בגלל שהתפלל עליהם. והמקור השני הוא מדכתיב ויתפלל אברהם אל האלוקים וירפא אלוקים את אבימלך ואת אשתו ואמהותיו [וגו'], וכתיב: וה' פקד את שרה כאשר אמר וגו', כאשר אמר אברהם אל אבימלך. וכן הביא **רש"י** מקור זה בפירושו על התורה - "מכאן שהמתפלל בעד חברו והוא צריך לאותו דבר, הוא נענה תחילה".

וחנותי את אשר אחון

והנה כדי להגיע אל עומק ההבנה בענין זה, נלמד תחילה את דברי ה'**תפארת שלמה**' (פרשת כי תשא) על הפסוק "וחנותי את אשר אחון וריחמתי את אשר ארחם": "אמרו חז"ל וחנותי את אשר אחון - אף על פי שאינו הגון, ורחמתי את אשר ארחם - אף על פי שאינו הגון" (פירושו של דבר שיש להקב"ה הנהגה שנקראת חנון אשר על ידה הוא נותן שפע לאדם אע"פ שאינו כדאי, והנהגה זו יותר עמוקה מחסד ורחמים, כי הגם שאין האדם ראוי כלל, כיון שהנהגה זו מתעוררת, הקב"ה נותן לו אע"פ שאינו ראוי. ואנו מבקשים, למשל בקדושת כתר בשבת קודש: "הרי זמן מיוחד עכשו כי כל העולמות מאירים. כל כן ויחון עם המיחידים שמו". יחון הוא מלשון חנון, שעכשיו אפשר לבקש שהקב"ה יתן לנו בלי שיהיה לזה חשבון. ואנו מזכירים זאת שוב ושוב בסליחות שאומרים בימי הרצון, שכפי שהקב"ה אמר למשה רבינו וחנותי את אשר אחון ורחמתי את אשר ארחם, כך יתן לנו הגם

והיפך הקדושה. הקדושה רוצה לזווג זיווגים ויקומו בתים בישראל. הן כך **חז"ל** מתבטאים בענין הקמת בית בישראל שנחשב כאילו נבנתה חורבה אחת מחורבות ירושלים. אנו רואים מזה שיש בזה השראת השכינה, ואם כן המקטרגים בוודאי מחדירים את אפם. ומה העצה לזה? **העצה היא לעסוק באותם דברים המביאים את השפע**, כפי שהוזכר לעיל, **עוסקים במעשה מצות גמילות חסדים, מתפללים ועוסקים בתורה**. האמת שכפי שאנשים מרבים היום לעסוק בעשיית שידוכים וכפי שמובן לכל שמרבים בתפילה שמי שצריך להיושע ייושע, כך היה הדבר צריך להיות פשוט שאחד יפתח כולל שזכויותיהם של הלומדים ייזקפו לאותם בני אדם שצריכים למצוא את זיווגיהם. הדברים פשוטים, כפי שהאזה"ח הק' ושאר הספרים מסבירים תמיד, שכאשר יש ריבוי תורה, יש ריבוי שפע.

כל המבקש רחמים על חבריו

אכן כעת נעסוק בפרט אחד, לאחר שכבר עוסקים בגמילות חסדים, שזה כולל לעסוק ולדבר ולהציע בלי להתבייש, ולאחר שכבר עוסקים בתפילה, אם רואים שעדיין לא באה הישועה, מה נוכל לעשות כדי להחליש את כח המקטרגים שלא יוכלו למנוע, כי הם אלה שגוזלים את התפילות ואת מעשי המצוות ובהם צריך להלחם, כי לדאבון לב רואים שיש להם איזו שהיא הצלחה. זה כואב מאוד כאשר רואים כמה בני אדם מתייסרים ואין לנו ברירה אלא לפעול למען החלשת המקטרגים.

ובכן יסוד גדול יש, יסוד מוכר, אך צריך להבינו. הנה כולם מכירים מאמר **חז"ל** (ב"ק צב, א) "**כל המבקש רחמים על חבריו והוא צריך לאותו דבר, הוא נענה תחילה**". והביאו **חז"ל** שני מקורות לזה. הראשון, דכתיב (איוב מב, י): וה' שב את שבות איוב

הטעם שאמרו כל המתפלל בעד חברו והוא צריך לאותו דבר, הוא נענה תחילה, כי כשהאדם מתפלל על עצמו יש הרבה מקטרגים, וכפי שכבר ראינו בעבר מדברי ה'מאור עינים' (פרשת ואתחנן) שכאשר האדם מתפלל, הוא מבקש שהשפע יבוא לעולם, וכדי שהשפע יבוא לעולם, הוא צריך להצטמצם, וכדי שיצטמצם, צריך לעורר מדת הדין, נמצא שבעצם זה שהאדם מתפלל מתעוררים דינים. לכן כל אימת שהאדם מתפלל, הוא צריך לסייעתא דשמיא מיוחדת שתסלק את המקטרגים.

ומה הפירוש מקטרגים? הפשטות כפי שחז"ל מסבירים לנו היא שמגיעים כוחות של קליפה מלאים בטענות שהאדם עשה כך וכך עבירות ומבקשים למנוע ממנו השפע. ואותם מקטרגים קיימים תמיד בין כלפי המתפלל שתפילתו לא תתקבל ובין כלפי האיש הצריך לישועה שלא תבוא ישועתו. אולם **כשהאדם מתפלל על חברו, על תפילה כזו אין שום קטרוג**. ממה נפשך, מצד המתפלל לא יתעורר קטרוג שהרי אינו מתפלל ומבקש ישועה לעצמו, ממילא אין שום סיבה לקטרוג עליו. כשהאדם נעמד להתפלל על עצמו, אומרים לו: "אתה רוצה שפע, אתה רוצה שידוך, אתה רוצה כסף, הבה ונראה אם אתה ראוי", ואז המקטרגים מתעוררים. אבל ברגע **שהאדם אינו מתפלל על עצמו אלא על חברו, אין הקטרוגים מתעוררים**. למה? כי אינו מתפלל על עצמו. ומצד הנצרך לישועה ג"כ לא יתעורר עליו קטרוג, כי המקטרגים אין רואים אותו מתפלל. משום הכי **תפילה כזו נענית ומתקבלת בנקל**. כך אמר הרה"ק מקאזמיר זיע"א.

אל יאמר אדם ראוי אני

נבאר יותר כי אין המדובר בהבנה של

שאינו כדאיים ואיננו ראויים) הנראה לרמז בזה **כח התפלה אשר האדם מתפלל על חברו, אף על פי שזה האיש המתפלל אינו הגון, ורחמתי את אשר ארחם אף על פי שאינו הגון קאי על האיש אשר מתפלל עליו** אעפ"כ יקובל תפלתו למעלה לרצון לפני בעל הרחמים.

הנה בדרך כלל האיש המתפלל צריך סיבה שיקבלו תפילתו, כי אומרים לו כך: "מי אתה שתתפלל?". **כל פעם שהאדם מתפלל הוא זקוק לסייעתא דשמיא להסיר את המקטרגים**. הלא תראה שכל פעם שמתפללים שחרית, משקיעים עבודה שלמה בפסוקי דזמרה להכרית את המקטרגים. פשוט כפשוטו. אפילו **בשולחן ערוך** מובא ענין זה. וכן אומרים קטורת בצייבור כדי לסלק את המקטרגים, וכן הביא בספה"ק **בית אהרן** (פרשת חיי שרה) על הפסוק "ויסוף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה", שחוזרים ואומרים קטורת אחרי התפילה כי שוב צריך לסלק את המקטרגים, כי אז מתקיימת ירידת השפע ולכן צריך לעשות לו שמירה נוספת כדי שהמקטרגים לא יוכלו לגוזלו.

מבאר ה'תפארת שלמה' שאם יתפלל האדם בעד חברו, אזי אפילו יהיה הוא עצמו אינו הגון וכן מי שהוא מתפלל עליו אינו הגון, יקובל תפילתו, כי כך הקב"ה אומר: וחנותי את אשר אחון וארחם את אשר ארחם, **אע"פ שהמתפלל אינו ראוי לתפילה ומי שהוא מתפלל עליו אינו ראוי לישועה, תקובל תפילתו**.

המתפלל בעד חברו מסלק את המקטרגים

ובספה"ק "אמרי אש"א הביא מזקנו הרה"ק **רבי יחזקאל מקאזמיר זיע"א** שביאר

א. להרה"ק רבי שמואל אליהו ממואדיץ זיע"א.

בבוקר כך ובערב כך, לאט יותר, מהר יותר, גמרא, שולחן ערוך, וכן הלאה. יום אחד מגיע אחד, נעמד לפנייהם ומתחיל להרצות דרשה שלמה: "אני חושב שמצב החינוך של הבחורים בימינו דורש שבסדר שני או שלישי ילמדו לימוד אחר, וצריך שילמדו אותו באופן כזה דווקא". הוא מוכיח להם את צדקת דבריו, ומראה להם טבלאות ומספרים ותמונות מיישבות שכבר נוהגים כך וקוצרים שבחים. הוא אומר להם ששיטה זו ביכולתה להציל את היהדות ולשמור על תורתם ויראת השמים של כל הבחורים... חברי הוועד שומעים ומתחייבים לשקול את הדברים. כעבור יום נודע להם שכל מה שאמר האיש נכון, אבל עוד נודע להם שזהו האיש שמציע את עצמו ללמד את השיטה לצוות הישיבה ושהוא לוקח עבור זה כך וכך לחודש. הנה כעת כל מבטם משתנה, וכשיבואו לקבל את ההחלטה, יחשבו אחרת, כי יאמרו: "אני שומע, זה פרנסתו... הוא אמנם דיבר דברי טעם, אבל בעצם הוא הגיע למכור את מרכולתו". אכן כן, הוא לא רשע ולא שקרן ולא גנב, וכל מה שאמר אמת ויציב, אבל השיקול האם לשנות את סדרי הישיבה, נשתנה מעתה לחלוטין.

כשאנו באים אל התפילה, אין זה דומה לגמרי למשל, אבל המשל בא לפתוח קצת את ההבנה. האדם בא להציע להקב"ה: "הלא יהיה כבוד שמים כה גדול, תהיה השראת השכינה בעולם, יהיה טוב לכולם, טוב לי וטוב לך, זה יקרב את הגאולה". אם באמת כוונתו בעיקר לצרתו שלו עצמו, הקב"ה אומר: "אני שומע..." אמנם הקב"ה הוא אב הרחמן ואסור להכניס למוח מחשבות... אבל יש סדר של דין, יש מושג שבדקים את האדם לראות אם הוא ראוי שיתמלא בקשתו.

תפיסה בעלמא או באיזו סגולה, אלא ביסוד גדול. הביאור הוא כך: כשתפילת האדם תהיה שלמה ומהודרת, היא תוכל ללא ספק להביא שפע לעולם. אלא שאין הדבר פשוט שתהיה התפילה שלמה. זה שהאדם מתפלל ועיקר כוחו וכוונתו להשיג את הדבר שהוא מבקש עליו, זהו הדבר שמעורר את המקטרגים. אין הדבר מוכרח שלא ימלאו לו את מבוקשו, אבל דבר זה גורם לצינור השפע שיצטמצם, כי יאמרו לו: "אתה כל-כך רוצה לקבלו, מהיכי תיתי שאתה ראוי לזה?", וברגע שמתחילים לדון את האדם, אין המצב פשוט, ואז צריכים לסייעתא דשמיא גדולה מאוד שהשפע באמת יוכל להגיע. וככל שהאדם ממעט להשקיע את כוחות נפשו ברצון לקבל את מבוקשו, הסיבה שהמקטרגים יתפסו כאן, הולכת ונחלשת.

הן כן ידוע מהספרים הקדושים שכאשר האדם מתפלל על השכינה הקדושה שלא תצטער, תפילתו טובה בהרבה. הבעיה היא שהאדם הפשוט עדיין אינו במדרגה זו שיכאב לו רק צערה של השכינה הקדושה, ורק לפעמים תזדמן לו לאדם תפילה במדרגה כזו, אבל **בעצם היא התפילה הטובה ביותר, כי אין האדם מכניס בה את עצמו** לומר: "רצוני שהשפע יגיע כי אני זקוק לו". **ככל שהאדם מכניס יותר את עצמו לתוך התמונה, נעשה יותר קשה לשפע להגיע.**

לגרמיה הוא דעבד

בני אדם אינם רגילים לשמוע דיבורים כאלה, אבל כך הספרים מסבירים ונוכל להטיב לבן ישראל בעצם זה שנלמד אותו את היסוד הזה. ובכן נסביר במשל: ישיבה שיש לה ועד החינוך שתפקידו בין השאר לבנות את סדרי הלימוד בישיבה, ומגיעים אליהם אנשים ומציעים הצעות שילמדו

להקב"ה יש הנהגות רבות, יש הנהגה של חסד, יש הנהגה של דין, יש הנהגה של רחמים, ויש גם הנהגה של חנון. הנהגה זו אומרת אע"פ שאינו הגון אע"פ שאינו כדאי. אין זו סתירה עם העבירות של האדם ואין זו סתירה עם מה שאמרו חז"ל שאין הקב"ה ותרן וכל האומר הקב"ה ותרן יוותרו חייו. הקב"ה אינו ותרן, אבל עכשיו עוררת הנהגה פלונית והקב"ה מתנהג אתך באותה הנהגה. השאלה היא איזה צינור האדם פותח, עם איזה מפתח הוא משתמש.

ובכן בדרך כלל כשהאדם מתפלל ויודע את האמת שכוונתו לעצמו. אמנם האדם צריך להתפלל הגם שכוונתו לעצמו, הוא מצווה להתפלל כשהוא שרוי בצרה ולכו"ע דאורייתא היא אפילו לשיטת הרמב"ם. איננו מתכוונים ח"ו לומר שכאשר האדם מתכוון לעצמו לא יתפלל כי הקב"ה יזלזל בתפילתו. חס ושלום! אבל עליו להבין שאותה תפילה שהוא מתפלל מתוך צרתו, יכול הוא שיתפלל אותה במדרגה גדולה ויכול שיתפלל אותה במדרגה קטנה. אם ישכיל לעצור ולומר: "מה אני יכול לעשות כדי שהתפילה תהיה מעט יותר גבוהה מאינטרסים האישיים שלי", **הוא יעלה את מדרגת תפילתו, ואז תהיה תפילתו הרבה יותר חשובה, וכשהתפילה יותר חשובה, היא פותחת צינור אחר, צינור של חנון,** ולכן הגם שהמתפלל אינו הגון, יכולה תפילתו שתתקבל ותיענה.

ועל זה אמרו "כל המתפלל בעד חבירו והוא צריך לאותו דבר, הוא נענה תחילה", **כי כשהאדם מתפלל בעד חבירו ובאמת מתכוון אליו, אין סיבה שיהיו מקטרגים שהרי הוא מעורר צינור אחר.** כך כתב בספה"ק "קדושת לוי" (לראש השנה) לעולם לא יתפלל האדם בגלל שהוא כדאי ומגיע לו ואף במחשבתו לא ימנה את מצוותיו,

היציאה מהתמונה מצילה מן הדינים

ניקח דוגמא פשוטה מהחיים. האדם מחכה על איזה דבר שיבוא על סידורו, והמצב הזה כבר נמשך שנה שנתיים. הוא מבקש, הוא עולה על קברי צדיקים, הוא עושה כל מה שהוא יכול. הנה היות שבדרך כלל הוא מתכוון בתפילתו רק על עצמו שייושע כי קשה לו, הקב"ה הוא אב הרחמן, אבל סוף כל סוף יש עוד חשבון. נניח, יש לו לאדם עבירות. הקב"ה מרחם עליו ועוזר לו שיוזכך קצת וינקה את נשמתו. זה לא שהקב"ה אומר: "אה! אתה מתכוון לעצמך, לך מכאן. לא אכפת לי ממך". בוודאי אנו הולכים עם כל הכללים הפשוטים ש לימדו אותנו. הם כולם אמת לאמיתה, אבל מה? פעמים הרבה זוהי טובתך. טובתך היא שתחכה ותתייטר, כי בעצם זה שאתה מתייטר, מתכפרים לך עוונותיך. אתה רוצה את טובתך האישית? אתה מבקש בגלל צערך האישי! בסדר! טובתך היא שתתייטר.

אך בו ברגע שהאדם מוציא את עצמו לגמרי מהתמונה. אנו יודעים כמה הדבר קשה עד בלתי אפשרי, אבל נניח שהיה אפשר ללחוץ על איזה כפתור ולסלק את כל הנגיעות, הלא אז היה האדם יכול להוציא את עצמו לגמרי מהתמונה ולבקש אך ורק בשביל כבוד שמים בלי שום חשבון אחר. האדם אומר כך: "מצידי לא אכפת לי שישליכו אותי לכל הרוחות, אך אני מבקש על הגאולה כי שכינתא בגלותא". אזי כל החשבונות שמקורם בדין, אין להם מקום. הנשמות שבעולם הזה משתוקקות שהקב"ה ישרה עליהן והקב"ה שורה ונעשה טוב הנגלה בלי להתחשב בעבירות.

הנהגה שנקראת חנון

כעת נחזור אל דברי התפארת שלמה.

אברהם יצחק ויעקב", אזי הוא מעורר זכות אבות. **ואין זה תלוי בדיבורים שיוצאים מפיו, אלא במחשבתו ובעבודתו** שהוא משקיע להכנס אל ההיכל המסוים. ההיכל שהוא פותח בלבבו, זהו ההיכל שהוא פותח בשמים. אנו צריכים לקחת זאת בחשבון. ויש הרבה מאוד היכלות שהאדם יכול לפתוח בלבבו. הוא יכול לפתוח היכל של שמחה, זאת כאשר הוא נזכר שהקב"ה טוב ומטיב וחושב אך ורק על טוב. הוא יכול לפתוח היכל של רחמנות כפי שכעת נתבאר. הוא יכול לפתוח היכל של זכות אבות. על זה אמרו חז"ל שהמתפלל בעד חבריו מציאות היא שהאדם מבין מה יש לו לעשות, והרי זה פותח היכל מסוג חדש.

ה'תפארת שלמה' אומר לנו כך: כשהאדם מתפלל על עצמו, הוא מעורר הנהגה מסוג אחד, **כשהאדם מתפלל בעד חבריו, הוא מעורר הנהגה מסוג אחר**. זהו הפירוש וחנותי את אשר אחון. הנהגה מסוג אחר היא. **ההיכל שנפתח בשמים כשהאדם מתפלל בעד חבריו, הוא היכל כזה שבו אין מסתכלים אם הוא ראוי או לא, זאת מפני שלא הגיע מצד זה**. יש לך שייכות לפלוני כי הוא יהודי ואתה יהודי, צערו כואב לך... **כשכואב לו לאדם צער הזולת, צערו הוא הצער הקרוב ביותר למצטער בצער השכינה**. כשכואב לו לאדם צערו האישי, פירושו של דבר שהוא רוצה עד מאוד להרגיש בנוח. מה שאין כן **כשכואב לו צער חבריו, שאז זה קרוב ביותר למושג שכואב לו צער השכינה**. יהודי מצטער, יהודי מתייסר, איך אוכל לראות ולהשאר רגוע. זה הרגש יהודי נפלא ועדין שמתעורר כאן, **וכשהוא מתפלל מצד הרגש זה, הוא פותח את הפתח האחר, ולפתח זה יש כח לפעול כנגד המקטרגים**.

לפני שנמשיך הלאה, נזכיר שוב את מה שהדגשנו בתחילת הדברים, שאין יסוד זה

אלא תמיד ידבר עם הקב"ה ויאמר: "איני כלום, לא מגיע לי כלום, אבל אתה חנוך". הפירוש הוא כך: אם אתה מגיע מצד שמגיע לך, הבה נראה אם באמת מגיע לך או לא. אבל **אם אתה בא מצד שאתה מבין שהקב"ה הוא רחום וחנוך, אזי אין מסתכלים עליו אם ראוי הוא אם לאו, שהרי אינו מגיע מצד זה**.

האדם מעורר את הנהגה

מושג זה קיים בימינו. האדם בא לבקש שיתנו לו איזה משרה. שואלים אותו: "למה אתה חושב שאתה צריך לקבל אותה? הרי חמש עשרה אנשים יש שהציעו את עצמם!". הנה אם יאמר: "המשרה היתה שייכת עד כה לאבי והריני בא למלא את מקומו, או אצל חותני היה ואני רוצה לירשו ממנו", ישקלו את דבריו וידונו בהלכות ירושה אם ירושה היא לו אם לאו. אבל אם יבוא ויאמר: "אינני לא חתן ולא בן, אבל אני מרגיש שיש לי כח הסברה ואם אקבל את משרת הרבנות, אוכל לשאת דרשות נפלאות מדי שבת בשבתו. אני רוצה להציע את עצמי. אשא בפניכם דרשה אחת ואתם תשפטו אם כדאי הוא לכם אם לאו", אזי ידונו לגופם של דברים לראות אם באמת מתאים הוא לתפקיד זה יותר מכולם.

כך הוא כלפי הקב"ה. **כשהאדם נעמד להתפלל, השאלה היא תמיד מצד מה הוא מגיע, וזהו הקובע איזו הנהגה של הקב"ה יעורר**. אם הוא בא מצד שמגיע לו, זה הגרוע ביותר, כי יפתחו את ספריו לראות אם באמת מגיע לו ורחמנות גדולה תהיה עליו. ואם הוא בא מצד שכואב לו מאוד, הנה יש הנהגה כזו, הנהגת הרחמנות. אתה רוצה לעורר את הנהגת הרחמנות? הבה ונראה אם זה יועיל לך. יש שהאדם בא ואומר: "איני בא מצד שכואב לי. מגיע לי שיכאב לי. אבל אני בא מצד שאני בן

המדרש נמצא שהגם שהקב"ה שמע לתפילותיו שלו, הרי תפילותיו היו עליה שבניו יהיו מן הצדקת הזו. הקב"ה קיבל את תפילותיו להושיע את רבקה. כך או כך, התורה מלמדת אותנו עד כמה דבר זה פועל להסיר את המקטרגים.

חלה את חליו האחרון במחלה שלא התפלל עליה

הרה"ק ה'שפת אמת' מגור זיע"א הסתלק בהיותו בן נ"ו בלבד כאשר חלה במחלה חדשה שהרופאים לא הכירוה ולא ידעו את תרופתה. אמר אז ריעו הגה"ק ה'אבני נזר' זיע"א: ה'שפת אמת' קיבל במעונו מאות אנשים ביום ושמע על חולים מכל המחלות הקיימות בעולם ועל כולם התפלל. לכן כשהגיע זמנו לאחר שהשלים את עצמו, לא היה יכול לחלות באף אחת מהמחלות הקיימות בעולם, כי נתקיים בו כל המתפלל בעד חבירו והוא צריך לאותו דבר, הוא נענה תחילה (כך אנו רואים בחז"ל שהוא צריך לאותו דבר, אין הכוונה בהכרח שהוא כבר צריך לאותו דבר, אלא אפילו עדיין לא הגיע לידי כך, תפילתו על חבירו מועילה לעצמו שלא יהא צריך לאותו דבר) ולכן הוצרך לחלות במחלה חדשה.

המתפלל על בן חבירו ובנו צריך לאותו דבר

כאמור, המתפלל בעד חבירו כוח תפילתו רב כי תפילה מסוג אחר היא. ובאמת הדבר נוגע מאוד לענין נחת מהילדים, שיזכה האדם לראות בנים ובני בנים העוסקים בתורה ובמצוות לשמה. שם כל מה שדיברנו נחוץ מאוד, כי סדר הדברים הוא שכאשר האדם מתנסה בנסיון זה, הוא נעשה כאוב ונכלם עד מאוד, ופעמים הרבה נעשית תפילתו מחמת כן מצומצמת מאוד בבזיונות שהוא עובר או

אמור לגבי התפילה בלבד, אלא גם לגבי גמילות חסדים וגם לגבי תורה. כשהאדם עוסק בגמילות חסדים מפני שנגע לו צער חבירו ואין כוונתו לכסף אלא כדי לעזור לו ולקיים בזה מצוה שתיזקף לזכותו, וכפי שיש שדכנים רבים כאלה שכל רצונם ומאוויים אך ורק לעזור לבני ישראל כפי שאפשר לראות מהתנהגותם, מעשיו יותר שלמים ורצויים ובכוחם להתגבר על המקטרגים ולהביא את השפע בשלמותו. ואין הדבר תלוי בהשתדלות המעשית, אלא בלב שגורם להשתדלות המעשית, בלב שמביא לכך שיתאספו ויעשו ויתפללו. הוא זה שגורם למצוה שתהיה מצוה שלמה ותביא את השפע.

ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו

מדרש נפלא יש בפרשת תולדות וכדאי לדעת אותו. בפסוק נאמר "ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו כי עקרה היא ויעתר לו ה' ותהר רבקה אשתו". כתוב על זה במדרש שכל אחד התפלל בעד חבירו, וזה לשון המדרש: לנוכח אשתו, מלמד שהיה יצחק שטוח כאן והיא שטוחה כאן ואומר: רבוננו של עולם! כל בנים שאתה נותן לי יהיו מן הצדקת הזו, אף היא אמרה כן: כל בנים שאת עתיד ליתן לי יהיו מן הצדיק הזה.

יתכן ששניהם ידעו ברוח קדשם שיעמידו בנים, כפי שהיה כן אצל הצדיקים, אבל כל אחד מהם התפלל שיהיה זה מזיווג זה ולא מזיווג אחר. התורה נותנת לנו בזה הדרכה. האדם מתייסר כאשר הוא מחכה שנים להיוושע בפרי בטן והוא כאוב מאוד. אומרת לנו התורה שזו היתה גישת האבות לזה. הדבר משובב לב כשנוכחים בדברי רש"י על "ויעתר לו" - "לו ולא לה, שאין דומה תפילת צדיק בן צדיק לתפילת צדיק בן רשע לפיכך לו ולא לה", כי לפי דברי

יסוד נפלא הוא לא רק למי שיש לו זכות אבות. על האדם לראות את המצב באופן כזה: **הקב"ה נתן לי את הצער הזה, וכיון שיש לי את הצער הזה, יש בידי מפתח שלא נמצא בידי כל אחד.** הקב"ה נתן לי כח שכאשר אני מתפלל על הענין, הבנתי לזה הוא פי אלף משל האדם הפשוט, **הכאב שלי לזה, התשוקה שלי שהחטרוני יושלם ותוסר הצרה,** היא כפי שאינו קיים אצל אף אחד. ומדוע עשה לי כן הקב"ה? הנה חוץ מהחשבון הפרטי, יש עוד חשבון שאינו סותר את החשבון הפרטי, **והוא שעכשיו יש לי מפתח ביד כי אוכל להתפלל על ענין זה כפי שאחרים אינם יכולים...**

יש שמבקשים מן האדם להתפלל על ענין מסוים. לעולם לא יוכל להתפלל כמי שיתפלל מי שנמצא בתוך הכאב, שהרי אינו בא עם אותו שברון לב, עם אותה הכנעה להקב"ה. טוב לו, הוא מתפלל בשביל פלוני, למה לא. "מה שמוך כך וכך? אזכיר אותך". אנשים רבים כשעולים לקברו של צדיק או למקום קדוש, מפרסמים שמי שרוצה לשלוח אתם שמות. למה לא. אין לו אותה הכנעה, אותו שברון לב, אותו תלות² בריבונו של עולם. אבל כשהאדם נמצא באותו מצב ומכיר את הכאב, הבנתו שונה לחלוטין, ואם כן יש לו בכוח לפתוח את ההיכל שבלבו לרווחה ובעקבותיו את ההיכל שבעולם העליון העומד זה לקבל זה. אבל לשם כך הוא צריך להשתמש בו באמת בשביל להתפלל על אחרים ולעורר רחמים על ענין זה. הנה כך אמרו לנו חז"ל בפרשת וירא. כשנפקדה שרה, נפקדו כל העקרות עמה. מה הפשט? כי הפתח שנפתח, נפתח בשביל כולם. נמצא שכאשר האדם צריך לאותו דבר, יש לו הזדמנות נפלאה להתפלל על ענין זה.

במחשבותיו על עתיד דורותיו. זה מאוד מאוד קשה, כי הנסיון אינו פשוט. אבל זה חבל, כי **כל שהאדם ירבה לחשוב על הקב"ה, זה יועיל לו יותר.**

והנה פעמים הרבה האדם מרמה את עצמו, בפרט בענין זה, כי יאמר: "מה? נראה לך שאני מתכוון לעצמי?! הלא כוונתי לחילול שבת. איני יכול לראות חילול שבת בביתי. אני מתכוון להקב"ה. איני מתפלל שיהיה לי כסף. אני מתפלל שבני יהיה יהודי כשר ויקים משפחה יהודית". אבל זה לא לגמרי אמת, כי **אם לכבוד שמים הוא מתכוון, היה יכול לנצל את הכאב העמוק שיש לו בשביל בן חבירו. הרי אצל הקב"ה אין חילוק בין בנו לבן חבירו.**

חז"ל אומרים לנו: **קח את הכאב שיש לך, דייקא אתה מפני שיש לך כאב עמוק כזה, קח אותו והתפלל על צער השכינה, אולי תהיה כוונתך לעצמך! על כן העצה יעוצה לך שתתפלל על בן חבורך.**

ראוי לעשות שליח ציבור

והאמת שזה הולך עוד יותר רחוק. הנה כבר סיפרנו כמה פעמים על הגה"צ **בעל בנין דוד** זיע"א שבבחרותו ביקשו לגייסו לצבא והיה שרוי בשל כך בסכנה גדולה. הלך לבקש את ברכת הגה"ק משינאווא זיע"א. אמר לו הגה"ק: "מן השמים הביאו עליך הצרה הזאת, כי הרבה מבחורי ישראל נמצאים באותה צרה וזוקקים לישועה, וכשאתה תתפלל ותקובל תפילתך מפני שיש לך זכות אבות, ייושעו כולם. לך לשפוך צקון שיחך לפני הבורא וכך ייושעו כולם. וכך הווה, הוא התפלל לישועת ה' ונתגלגלו הדברים ושוחרר מחובת הגיוס ויחד עמו שוחררו עוד הרבה מבחורי ישראל".

שהדבר יהיה תמיד תלוי בדרגות, כי כפי שראינו מהתפארת שלמה אין המדובר במשחק, אלא דבר התלוי בלב הוא. האדם מבין שככל שיוסיף להוציא את עצמו מהתמונה, תהיה תפילתו תפילה יותר טובה. האדם אומר: "הלא אני מכיר את עצמי ויודע אני שיש לי נגיעות". בסדר! אם כן הבה ונראה כמה שיותר. אל יתייאש האדם לומר: "היות שאיני צדיק גמור ובסוף זוכר אני שזה יכול להועיל גם לי, אם כן אין לי כבר את המעלה של המתפלל בעד חבירו". אל תגיד ככה! זה לא כן או לא. זה תלוי במציאות, והעיקר שיעשה בשביל חבירו.

לסיום, כשרואים שכלל ישראל זקוק לזכויות בענין זה, המבט היהודי הוא שיש למקטרגים כח, אבל כיצד הדבר יתכן? הרי כל-כך הרבה תפילות וגמילות חסדים יש בענין זה! הנה האמת היא שהמומחים אומרים שצריך יותר גמילות חסדים בענין זה. צריך להשקיע יותר מחמת חלק העבודה שבו, לחשוב על אלה שצריכים למצוא את זיווגים, לפנות ולהציע בלי להתבייש. אבל כשיכולים לעשות דברים יותר לשם שמים, יש להם כח יותר גדול, וכפי שראינו שחז"ל אומרים לנו בעל עת יסוד זה שהאדם צריך להתפלל על חבירו. וכשהאדם מוצא את עצמו בתוך הכאב, יראה את עצמו כשליח ציבור, ויעשה ויתפלל בשביל אחרים שיוושעו, ואז ירחמו מן השמים וישלחו ישועות ורפואות לכל בית ישראל במהרה.

שתי דרגות במתפלל בעד חבירו

אך האמת שגם בענין המתפלל בעד חבירו יש שתי דרגות, כי יתכן שהמתפלל בעד חבירו יעשה זאת רק לשם סגולה כדי שהוא עצמו ייוושע, ויתכן שיעשה זאת באמת אך ורק בשביל חבירו. אכן ממכתב להגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל אנו למדים שאפילו במדרגה הקטנה זה יכול להועיל, שכך הוא כותב לנמען: "רואה אני ממכתבו שאינו בשלמות הבריאות ל"ע ובעוונותינו הרבים אף אני במצב כזה, ואני מייעץ לכבודו ורפואה, אם אינו טרחה בשבילו, יזכיר אותי בתפילותיו ויתקיים בו כל המתפלל בעד חבירו הוא נענה תחילה".

וראיתי להגאון הכתב סופר זיע"א שכתב שזהו הפשט בגמרא בבא קמא שהובא לעיל בתחילת דברינו, שם הביאו חז"ל שני מקורות אחד מאברהם ואחד מאיוב. אברהם כשהתפלל על אבימלך בוודאי לא עשה זאת לשם סגולה, שהרי היה הראשון שעשה כזאת וטרם ידע שהמתפלל על חבירו הוא נענה תחילה. מה שאין כן איוב כבר היה לו ממי ללמוד, כי הוא כשראה שחבריו הולכים להנזק, אמר: "הזדמנות נפלאה יש לי להתפלל עליהם ויועיל גם לי", ובאמת הועיל לו, כי הדבר מועיל גם כשהוא נעשה במדרגה הקטנה.

אולם המב"ט והחיד"א בהגהותיו על השל"ה (פרשת וירא) כתבו להדיא שהאדם צריך לכוון דווקא על חבירו וכלל וכלל לא על עצמו. אך מה שצריך לדעת הוא

מדור עיון תפלה

שיעור ס"ב

לזכות יחזקאל זאב מאיר בן מלכה צפורה
פטרון מדור עיון תפלה

יום רביעי פרשת וירא ט"ו חשון תשפ"ג

חיבור האפסיות העצמית אל יחוס האבות בפתח התפילה

ככה: "בני אברהם אוהבך שנשבעת לו בהר המוריה". לאחר שנבחן בנסיון העקידה, הבטיח לו הקב"ה הרבה ארבה את זרעך. בנים כאלה אנחנו. ומי עוד אנחנו? "זרע יצחק יחידו שנעקד על גבי המזבח". יצחק פשט את צווארו להשחט בשביל השי"ת. וכן אנחנו "עדת יעקב בנך בכורך שמאהבת שאהבת אותו ומשמחתך ששמחת בו קראת שמו ישראל וישורון", וישורון מלשון שררה.

הנה **לגבי אברהם ויצחק** **אנו מדיגשים את ענין המסירות נפש**. אברהם הסכים לשחוט את יצחק וזה גרם לו לקבל את הברכה "הרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים", כך שעם ישראל נהפך לעם הראוי לברכה רק בזכות זה שאברהם הסכים לשחוט את יצחק. ובכן כשאנו באים לומר שמהותנו היא שאנו בני האבות, אנו אומרים שאנו בניו של אברהם שהסכים לשחוט את יצחק ובניו של יצחק שהסכים למסור את עצמו לשחיטה בשביל השי"ת. והאמת שזה ממשיך גם הלאה, כי **כל עצמותו של יעקב אבינו הוא תולדה של מעשה העקידה**, כמפורסם מה שכתוב

אבל אנחנו עמך בני בריתך

בשבוע הקודם התחלנו ללמוד את ביאור הקטעים הראשונים של התפילה: לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר ובגלוי ומודה על האמת וישכם ויאמר. מה יאמר? יאמר **שמצד מעשינו, איננו כלום**. מה אנו מה חיינו. **אבל אנחנו עמך בני בריתך בני אברהם יצחק ויעקב**. הוי אומר: מהותנו אינה מצד שאנו מקיימים מצוות ולא מפני כך אנו יכולים לבוא ולבקש, אלא מצד שאנו בני אברהם יצחק ויעקב.

והנה רגילים אנו מאוד לדבר בשפה זו שעל היהודי לדעת שהוא בנן של אברהם יצחק ויעקב ועליו להחשיב את עצמו ויש לו זכות אבות. אבל כאן יש לשאול איזו נקודה מהאבות הקדושים אנו מבקשים להדגיש, האם את התמדתם בתורה, או שמא את קרבתם לה', או שמא את הברכות וההבטחות שנתן להם הקב"ה?

תולדות של מסירות נפש

אכן כאן בסדר התפילה אנו אומרים

יצחק לאביו: "הנה האש והעצים ואיה השם לעולה". ומשמעות הפסוקים היא שאמר זאת בקור רוח ואביו ענה לו ג"כ בקור רוח, כאילו דבר של מה בכך הוא: אלוקים יראה לו השם, לעולה בני", ומיד המשיכו בדרכם "וילכו שניהם יחדיו". אמנם התבוננתי בזה, כי לכאורה היה אברהם צריך לחשוש שמא הידיעה על כך תפגע בבנו, והרי כך אנו רואים שסרח בת אשר חששה שאם תבשר ליעקב בבת אחת שיוסף חי, לא יוכל לעמוד בזה, ועל כן הוצרכה לנגן זאת בכינור, וכן אנו רואים **בחז"ל** שכאשר שמעה שרה על בשורת העקידה, פרחה נשמתה. הא לך שכאשר באים להודיע לאדם איזו ידיעה שהיא מעבר לכוח השגתו, צריך לעשות זאת לאט ובשום שכל. אי אפשר לומר בפשטות כזאת: "הנה הולכים להרוג אותך, אתה כבר בדרך אל השחיטה". כיצד אם כן זה כתוב בצורה כל-כך קרה? הוא שאל והוא השיב. ראיתי מזה, אמר הרה"ק מזוועה"ל, **ששפתם של האבות הקדושים היתה תמיד שפה של מסירות נפש**. כך הם דיברו, כך הם התנהגו. יצחק אבינו כבר היה אז בן ל"ז, וכל יום במשך כל אותן שנים, מיד בקומו משנתו היה אומר: "**הריני מקבל עלי לעבוד את השי"ת בכל כוחותי ואף למעלה מהן והלוואי ואוכל למסור לו את נפשי**", ועם כל נסיון שהזדמן להם דיברו בשפה זו. הגיע הדבר לידי כך שאברהם אבינו ידע שאינו צריך להכין את בנו לשמוע שהוא הולך לשחיטה, וכיון ששאל אותו, מיד ענה לו "לעולה בני" וילכו שניהם יחדיו. **לאחר כל-כך הרבה שנים של הכנה למסירות נפש, לא היה זה דבר קשה אצלו לשמוע שהוא הולך לשחיטה**.

הנה זה מוסיף לבאר שהמהות שאנו מדגישים אצל האבות הקדושים היא המהות של מסירות נפש.

בזוה"ק והובא באוה"ח **הק'** פרשה זו שיצחק היה מסטרא דנוקבא ולא היה יכול להוליד בנים, ובעת העקידה כשהלכו שניהם יחדיו זה לעקוד וזה להיעקד, נתחלפו נשמותיהם של יצחק בשל אברהם ונעשה ראוי להוליד בנים, ואז ניתנה היכולת שיהיה יעקב בנך בכורך ושתיבנה האומה הישראלית.

ומעתה יובן שהיות שכל מציאותה של כלל ישראל נולדה בעת העקידה, כשאנו באים לומר מי אנחנו, אנו אומרים: "אנחנו התולדות של מעשה העקידה". נעמד האדם ומדבר אל ה': "אם תסתכל עלי, על תכונותיי ועל מעשיי, הלא אין לי כלום, מה אנו מה חיינו, הכל הבל, אבל **מהותי היא שהגעתי לעולם כתולדה ממסירות נפשם של האבות הקדושים**. אברהם מסר את הנקודה העמוקה ביותר שלו, כמו שכתב **האוה"ח הק'** בסוף פרשת וירא **שכאשר אברהם הלך לעקוד את יצחק, הוצרך למסור את הנקודה העמוקה ביותר של מהותו**, ולכן אמר לו הקב"ה "את בנך את יחידך אשר אהבת" כדי להביע דבר זה: **הדבר שאתה אוהב ביותר והנקודה שתופסת אצלך המקום החזק ביותר, אותה אני רוצה שתמסור לי**. וכן יצחק מסר את **נפשו פשוטו כמשמעו**. זוהי הנקודה של האבות שאנו רוצים להדגיש, מה שקיימו ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך. **תולדה אני מזה ואני בא להתפלל אל ה' מצד ענין זה**.

אלוקים יראה לו השם לעולה בני

הרה"ק רבי שלמה מזוועה"ל זיע"א אמר פעם לבן ביתו הרה"צ רבי אליהו ראטה זצ"ל שכל יום בעת אמירת פרשת העקידה, הוא מחדש בה הבנה חדשה. שאל אותו רבי אליהו לדעת מה היה החידוש שחידש היום. השיב לו: בפרשה כתוב שעל אם הדרך אמר

שהתפילות כנגד תמידין תקנום, וכשהאדם נעמד להתפלל, הוא בא למסור את נפשו להש"ת, וכן הוא מבואר בספרים שאין האדם בא לבקש סתם בקשות. הבקשות שהוא מבקש הן רק אופן אחד שהוא מביע שכל מהותו תלויה בהש"ת, עליו הוא סומך והוא יודע שהוא נמצא בזרועותיו, אך עבודתו היא עבודה של מסירות נפש. העבודה של ק"ש הלא היא בוודאי כזו. האדם מסכים למסור את נפשו. הוא אומר שמע, הוא אומר ואהבת. זוהי הפעולה שהוא בא לעשות עכשיו. ואפילו בענין שמונה עשרה כבר כתב הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זיע"א בצעטיל קטן שזה מה שצריך לכוון בברכה הראשונה, ורק אם הוא מכוון למסור את נפשו לה', אז נחשב לו שקיים ק"ש ותפילה כדין. הא לך שהנקודה שהאדם הולך לעשות בעת התפילה, היא מסירות נפש להש"ת. אכן עבודתנו היא לצייר את הציורים הנכונים ולחשוב את המחשבות הנכונות כדי שדבר זה יתקיים אצלנו, אבל זוהי נקודת התפילה.

ובכן כשהאדם בא להתפלל, הוא אומר: "מי אני? הרי מדובר בקרבן די חלוש ורעוע, היש לזה חשיבות שאני הולך להקדיש מזמני לה'?!". יש שאומרים על אדם מסוים שהוא עסוק מאוד, כל יום היה יכול למלאות ארבעים חמישים שעות של עבודה, כל רגע מחושב אצלו. ואז אומרים עליו שהקדיש מזמנו היקר כל-כך חצי שעה - "חצי שעה ישב אתי וליבן איזה ענין". כל הכבוד! תאר לעצמך מה היה קורה אם היה מפנה לך שתי שעות, הלא הדבר היה נחשב כמסירות נפש של ממש. בא האדם אל הש"ת ואומר: "אני הולך לשבח אותך. אני עוזב את כל עיסוקיי ובא לשבח אותך. בעצם יש לי עכשיו הרבה מה לעשות לפרנסתי, אבל אני מוסר את נפשי ובא לשבח אותך". ליצנות הוא עושה בזה, שהרי

שנעקד על גבי המזבח

יתירה מזו: מבואר בספרים הקדושים שמה שהסכים והיה מוכן להשחט נחשב לו כאילו כבר מסר את נפשו ממש. וכן הוא בספר "ארץ צבי" (וירא) להגאון מקאז'גלוב זצ"ל ששאל מדוע נקרא יצחק בעת העקידה נער, ואני והנער נלכה עד פה, ועוד שאל על הכתוב בסוף פרשת העקידה "וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל אחר נאחו בסבך בקרניו וילך אברהם ויקח את האיל ויעלה לעולה תחת בנו", ולכאורה תמוה איזה במקום הוא זה, הוא הלך לשחוט את יצחק שהוא איש צדיק בעל נשמה ובסוף שחט בעל חי, האפשר להחשיב זאת כממלא מקום?! הלא דומה הדבר למי שהבטיח לחבירו מיליון דולר ובסוף אמר לו: "אין לי מיליון דולר, אתן לך תחתם איזו מתנה שעולה מספר שקלים". התשובה היא שלגודל מסירות נפשו של יצחק, כבר הקריב את נשמתו הלכה למעשה. אפילו כפשוטו, בעצם זה שעלה על המזבח וביקש מאביו לקשרו ופשט את צווארו, הקריב את עצמו. הלא זה המחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה החזק ביותר, שהרי מצדו כבר הקריב את עצמו באמת. הוא כבר עשה את חלקו ונתן לאביו לשחטו. נמצא שהחלק של שחיטת האיל היה רק מצד הגוף. יצחק כבר מסר את נפשו, וכבר ראה את המאכלת מושטת לעבר צווארו. מה שנשאר הוא רק הגוף, ובשביל הגוף אפשר לקחת איל תמורתו. ולכן הוא נקרא נער, כי הוא מתייחס רק לחלק הגוף, אך מסירות הנפש כבר היתה, וממסירות נפש זו נולדה האומה הישראלית.

שרשרת של מסירות נפש

וכשהאדם בא להתפלל, יש לדיבורים האלה הבנה פשוטה מאוד, כי ידוע

אבותיו צדיקים גדולים מצוקי ארץ. זה תופס אותם קשה מאוד. איננו נכנסים עכשיו לעצם הדבר מאין הוא נובע, אם זה נובע מגאווה וכדומה. אנו רוצים לבאר רק נקודה אחת, והיא שאחד מן הדברים שתופס אותם קשה מאוד הוא שאינו דומה לאביו ולזקנו ולאבי זקנו. הוא לא באותה דרגה. שוב, איננו נכנסים בסוגיא זו, אבל הבנה פשוטה יש שהיהודי גדל על זה. כשלעצמו יתכן שלפעמים יש לך איזו ריח של טענה, אבל עליך לזכור שלא באנו כאן לומר שאנו מקיימים את העולם בעבודתנו. עבודתנו אמנם חשובה שהרי אין קל לעמוד כנגד היצר הרע בפרט בדורות הללו, אבל **שעליך להבין שאתה הרבה יותר חשוב מכפי שאתה יכול להעלות בדעתך בגלל שאתה ממשיך דבר שכבר קיים ונשרש בעולם.** מסירות נפשו של אברהם, מסירות נפשו של יצחק. **אתה נולדת מכוח זה, ועכשיו אתה הולך ומקיים אותה מסירות נפש בצורה שלך.** נכון, אתה מוסר את נפשך במדרגה הרבה יותר קטנה, אבל בזה אתה מעורר את מסירות נפשם של האבות הקדושים. האדם בא ואומר: "אילו הייתי מתחיל כאן, לא היה לזה פשט, אבל המסירות נפש הלא חיה וקיימת, ועכשיו אני ממשיך אותה, ולכן הגם שאני עושה אותה במדרגה קטנה, אני מעורר בכך את מסירות נפשם של האבות".

הבנה נפלאה היא. האדם במסירות נפשו לפי מדרגתו, מחזיר לתחיה את העקידה של יצחק אבינו כאילו היא נעשית עכשיו ממש, כי העקידה היתה ונשרשה בעולם ומאז כל מי שקם ואומר: "אני ממשיך את המסירות נפש לפי מדרגתי", מעורר לתחיה אותה מסירות נפש. וכמשל שהבאנו מאלו שמתקשים להתקשר לרבי בטענה שיש ירידת הדורות ופעם היתה רוח הקודש גלויה ומופתים גלויים. נניח שיש

הוא כמי שמבלה את זמנו לריק כל היום, ובא ואומר: "אני בא בכבודי ובעצמי ומקדיש לך חצי שעה". מה זה נקרא אתה מקדיש לי. אין לך מה לתת. הזמן שאתה נותן לי הוא זמן חלול שהרי לא היית עושה עמו כלום.

על כן כשהאדם נעמד להתפלל, הוא מקדים ואומר: "מה אנו מה חיינו. אני מתבייש קצת שאני בא לשבח אותך ושאני הולך למסור לך את נפשי, שהרי אני אדם חלוש מאוד. אך כל זה רק מצד עצמי, אבל למעשה תולדה אני של מסירות נפש, מהותי נולדה ממסירות נפש". יש שאחד מראה באצבע על איזה בחור היושב בבית המדרש ואומר לחבירו: "אתה זוכר שהיה ילד שנולד מברכת צדיק פלוני לאחר עשרים וחמש שנה מהחתונה?! זהו הילד". היהודי מסתכל על עצמו בבואו להתפלל ואומר: "האם אני ראוי להתפלל? הן, בוודאי אני ראוי. לא מצד עצמי, אלא מפני שנולדתי במהותי ממצאיות של מסירות נפש. כך באתי לעולם. נשמתי יכלה לבוא לעולם רק מחמת מסירות נפשם של אברהם יצחק ויעקב. ואם כן אני בא רוצוני להמשיך את המסירות נפש הזאת לפי מדרגתי. אני באתי לעולם בדור כזה, דור עקבתא דמשיחא, ויש הרבה דברים גשמיים שמושכים אותי, אף גם קודם התפילה, וכשאני מניח את כל משיכותיי והולך לדבר עם השי"ת, יש לי עם מה להגיע. אכן אילו הייתי בא עם מסירות נפש זו כשלעצמה, לא היה בכך שום ערך, אבל אני לא בא עמה כשלעצמה, אלא כהמשך של אותה מסירות נפש שמכוחה נולדנו, ואם כן יש לה משמעות גדולה".

אית ליה זכות אבות

יש בני אדם שקשה להם עד מאוד להתקשר לרבי של קהילה שממלא מקום

הוא מביא את אבותיו לעולם ואם הם נמצאים בעולם, הוא יודע שתפילתו תפילה. הוא אומר: "אם אני בא מצד זה שאני בן האבות הקדושים, הריני מביא מתנה להשי"ת, שהרי אני הוא זה שיכול להזכיר לו את העקידה". הנה לפני שאנו אומרים פרשת העקידה, אנו מבקשים: "אלוקינו ואלוקי אבותינו, זכרנו בזכרון טוב לפניך וכו' וזכר לנו אהבת הקדמונים אברהם יצחק וישראל עבדיך וכו' ואת העקידה שעקד את יצחק בנו". וצריך להבין מה זה שאנו באים להזכיר להשי"ת את העקידה? הרי אין שחחה לפני כסא כבודך! אך הפירוש הוא **שכאשר האדם מחשב מחשבות של מסירות נפש ורוצה למסור את נפשו, העקידה נזכרת, כלומר מתעוררת לתחיה.**

בפרשת העקידה יופר עונו

והנה כל זה מסביר מדוע אמירת פרשת העקידה וההתבוננות בה היא אחת מהעבודות הגדולות קודם התפילה, כי היא הכנה גדולה מאוד לכל מה שהוא בא לעשות בתפילתו. הלא תראה מה שכתב **בספר הכוונות** והובא **באליהו רבא** (ס"א א): "**כשיאמר פרשת העקידה בכוונה יופר עונו אם שב בתשובה שלימה**", וסיבת הדבר, כי כשהאדם מתבונן בעת אמירת פרשת העקידה ואומר: "אף אני רוצה למסור משהו להשי"ת" וחושב על איזה דבר שקשה לו לעשות ומחליט לעשותו, עוונותיו מתכפרים, כי הוא מקריב את עצמו כקרבת להשי"ת.

הרה"ק מקלוינובורג זיע"א אמר: כשהאדם אומר ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך, איך יוכל לדעת אם אינו מרמה את עצמו? התשובה היא: ובכל מאודך. פירוש: הרי כסף יש לך. אתה מוכן למסור ממנו לה' אפילו יסכים האדם אך

בזה אמת, הרי יש כאן נקודה, והנקודה היא שהמסירות נפש נמשכת ולפי ערך יש מסירות נפש בדורנו.

וזהו המושג שנקרא זכות אבות. האמת שהמושג הזה שגור מאוד בפי כל אדם, אבל ההבנה בו מאוד קלושה בדרך כלל. הוא נהפך למעין כינוי ולפעמים אף למושג של ליצנות, כאומר: "אין לו כלום מלבד זכות אבות". אמנם כן, דא אמת היא שאם אין האדם מתנהג כשורה, זכות אבות יודקף לרעתו, כי יענש על מעלליו יותר בעבור כך. אבל אם האדם מתנהג כשורה זכות אבות באמת נחשבת לו לזכות, ומה היא הנקודה? הנקודה היא כזו: אתה הרי נולדת ממסירות נפש וכשאתה בא ומוסר את נפשך לפי מדרגתך, מתקיים בך ברא כרעא דאבוה. הוי אומר: עכשיו בזה העולם נמשכת אותה מסירות נפש. כך הקב"ה עשה סדר של דורות עם סדר של תולדות, וכשהאדם ממשיך מעשה אבות, הרי הוא ממלא את מקומו.

ולכן זכות אבות מגין עלינו, כי **כשאנו מוסרים את נפשנו לפי מדרגתנו, העקידה קיימת בעולם.** אנו צריכים להבין נקודה זו. הלא תראה הן הולך בדרכי אביו, הוא זה שממלא את מקומו במלוכה ובשררה וברבנות. מה פירוש? וכי אין אנו יודעים שיש ירידות הדורות?! הלא דבר הוא שקיים מאז ומעולם. כל דור חלש מהדור שלפניו. התשובה היא שסוף כל סוף הוא עובד ומתייגע ואינו בא מצד עצמו, אלא אומר בכל עת: "מה אני ומה חיי ומה צדקתי, אבל בנן של קדושים אני", ואם כן ראוי הוא למלא מקום אבותיו.

כך כשהאדם נעמד להתפלל, אינו בא מצד עצמו, אלא הוא מזכיר לעצמו שהוא בן אברהם יצחק ויעקב ויודע שבפעולותיו

"וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל נַעֲרָיו שְׁבוּ לִּי כֹּהֵן פֶּה עִם הַחֲמוֹר וְאֲנִי וְהַנְּעָר נִלְכְּהוּ עַד כֹּה וְנִשְׁתַּחֲוֶה וְנִשְׁוֹבָה אֵלַיכֶם". וכתב רש"י: "מדרש אגדה, אראה היכן הוא מה שאמר לי המקום (בברית בין הבתרים) כה יהיה זרעך". אכן זה היה אחד מהחלקים הקשים ביותר של נסיון העקידה, שבתחילה הבטיח לו כה יהיה זרעך, ועכשיו הוא מצוה אותו להקריבו. והנה אנו בדרך כלל מפרשים שהקושי היה הן מצד שרצה כל-כך להוליד בן, ועד שכבר זכה לבן, הקב"ה חוזר ונטלו ממנו, והן מצד הבלבול שיכול להביא את האדם לשאול קושיות - בתחילה אמרת לי כך ועכשיו אתה אומר להיפך.

אך ה'שפת אמת' מוסיף נקודה יותר עמוקה לקושי הנסיון. הוא מבאר שאברהם אבינו ידע שהמתנה הגדולה ביותר שהקב"ה נתן לו עם לידת יצחק היא מה שעתידין בני ישראל לעמוד ממנו, כי הבין שבו תקויים ההבטחה ואעשך לגוי גדול. הן ודאי שלא התכוון לגשמיות שבדבר, שהרי מוכן היה למסור את נפשו להש"ת, אלא התכוון לעתיד הגלום ביצחק, ועל זה היה מצפה כל ימיו. אברהם ראה בברית בין הבתרים את העתיד לצאת ממנו והבין שיש בזה תכלית הבריה. בברית בין הבתרים הראה לו הקב"ה את כל הנסיונות שבכל הדורות. הוא אמר לו אז: "הרי אתה התחלת לפרסם את שמי בעולם, הבה ואגלה לך את כל העתיד. תראה! הולך להיות עולם קשה עם כל מיני נסיונות". ואז אראה לו: "תראה יהודי פלוני שמוסר את נפשו, תראה יהודי פלוני שעושה איזה דבר קשה לכבודי, תראה את פלוני שמפקיר את כספו למעני, תראה את פלוני שמוסר את עצמו לשחיטה". כך ראה אברהם את הצדיקים שבכל הדורות כיצד הם נשחטים ונשרפים על קידוש ה'. וכשאמר לו הקב"ה שהוא זה שיעמיד את האומה הזאת, הבין את

מעט. נניח שיש לו נסיון בנתינת מעשר כספים כי יש לו חשבון למה הוא יכול להקל לעצמו בענין זה, אבל הוא מחליט בשעת אמירת פרשת העקידה שהוא הולך ליתן מעשר כספים בלי התחכמויות, או כעין זה הוא מחליט שהוא הולך ליתן סכום מסוים לצדקה מעבר למעשר. הנה דבר זה סימן יהיה לו שהוא באמת מוכן למסור את נפשו. בזה שהאדם אומר שהוא מוכן לעשות דבר שקשה לו לעשות למענו יתברך, הוא מגלה דעתו שכאשר הוא מצייר במוחו דברים מעין אלה, הוא באמת מתכוון לכך. וכשהאדם חושב על דברים כאלה, הוא מכניס את עצמו למצב זה, ויש לזה כח גדול לבטל ולהכניע את כח היצר הרע עליו.

וכן כתב בבית יוסף בענין טעם אמירת פרשת העקידה, וזה לשונו: "ופרשת העקידה כדי לזכור זכות האבות לפני הקב"ה וגם להכניע יצרו לעבודת השם יתברך כמו שמסר יצחק נפשו". אכן כן, יש לזה כח גדול להכניע את היצר, כי הוא לא סתם חושב שהוא רוצה לעבוד היום את ה', אלא הוא מחבר את רצונו והחלטתו אל מקורו. הוא לומד את הפרשה שמסופר בה כי אברהם ויצחק עשו כך והוא מחבר לזה את מחשבתו, ובוה הוא מוציא אותו כח הקיים אצלו, שהרי נולד אתו, והרי זה משפיע שיוכל להתגבר על יצרו. צריך אם כן האדם להזכיר לעצמו בבוקר בבוקר שהוא רוצה למסור את נפשו ויש לו כח לזה שהרי האבות עשו כן, ושהוא רוצה להזכר בזה ולהכניע את יצרו. ובוה הוא נעמד להתפלל - "אדם כזה אני, אדם שיש לו בכוח ובסגולה למסור את נפשו, שהרי נולד מכוח זה".

אברהם אבינו ויתר על כל עתידו

עוד אנו מוצאים דיבורים נפלאים ב'שפת אמת' (וירא תרל"ט). בפרשה כתוב:

הכל מסר בעבור לקיים מצוה אחת בשעתה. עכשיו הקב"ה רוצה שאעשה כך וכך. מבאר ה'שפת אמת' שמפני כך תיקן אברהם במסירות נפשו את כל הפעולות שבני ישראל יעשו עד סוף כל הדורות, וזהו פירוש דברי המדרש: "אראה היכן הוא מה שאמר לי המקום (בברית בין הבתרים) כה יהיה זרעך", שאם ונלכה עד כה, תיקן את כה יהיה זרעך.

ו'השפת אמת' מסביר: הרי עבודתנו בעולם היא לגלות את מציאות ה' בעולם. מלכותו של הקב"ה קיימת בעולם, אבל היא מוסתרת, וכשהיהודי בא ועובד את ה', הוא מסיר בזה את הקליפה המסתירה וכולם רואים ומרגישים את מציאות ה'. ובכן, **אברהם אבינו במסירות נפשו המיוחדת** שנרמזת בפסוק ונלכה עד כה כאמור לעיל, **הועיל לנו שבפעולתנו נוכל לגלות את מלכותו יתברך**. המחשבה טובה של אברהם אבינו ע"ה, הקב"ה מצרפה למעשה הבנים. וזהו שאמרנו: המאכלת, שבני ישראל אוכלין מתן שכרה.

פירוש: אנו הרי מתמודדים תמיד עם זה שכל מעשינו נעשים מצות אנשים מלומדה. האדם נוטל לולב, בונה סוכה, וכן הלאה, אבל המסירות נפש, היינו שימסור את כל ממונו בשביל קניית הלולב ובשביל בניית הסוכה, איננה. אכן אברהם אבינו במסירות נפשו הרי מסר את כל המצוות האלה של בני ישראל, שהרי ראה אותן והסכים למסור את נפשו באופן שלא יהיו כל אלה, אם כן נשאר דבר זה בעולם **וכל פעם שהאדם עושה מעשה מצות אנשים מלומדה**, באה **מסירות נפשו של אברהם אבינו ומצטרפת לאותו מעשה**, וכמו שאמר **הרבי ר' זושא מאניפאלי** זי"ע שהקב"ה נוטל מחשבה טובה של יהודי ומצרפה למעשה טוב של יהודי אחר, וכך יש לפניו מצוות שלמות עם גוף ונשמה.

משמעות הדבר, הוא הבין שהוא מקבל את הזכות להאיר את העוה"ז ואת העוה"ב ולהביא את הבריאה כולה אל תכליתה, ועכשיו כשהקב"ה אמר לו להקריב את בנו, הבין שכפי הנראה החליט הקב"ה שהוא צריך לוותר על כל מה שראה. הוא הבין שלא רק על יצחק הוא הולך לוותר, אלא על כל מה שראה בברית בין הבתרים, דהיינו על כל העתיד הרוחני.

מבאר ה'שפת אמת' בלשונו: **זה סימן גדול להנאמן ליוצרו להיות זהיר במצוה קלה כבחמורה מאחר שכן רצונו יתברך, אם כי לכל זכויות ועבודת כל זרע ישראל הוא דבר שאין לו סוף ותכלית, ומכל מקום נתן הכל בעבור לקיים מצוה אחת בשעתה.**

פירוש: אברהם אבינו אמר: **אני מוותר בזה על כל הזכויות של כל היהודים בכל הדורות**, אני מוסר את כל המסירות נפש של כל הצדיקים, וכל-כך למה? **כי עכשיו זהו הדבר הנכון לעשות, בעבור לקיים מצוה אחת בשעתה**. זוהי המסירות נפש הגדולה ביותר. **אני צריך לעשות מה שהקב"ה רוצה ממני. כל הזכויות והמדרגות ייאבדו! אף על פי כן. עבד ה' אנכי.**

אברהם תיקן את מעשיהם של כל הדורות

ממשיך ה'שפת אמת': עכשיו שאתה מבין שזו היתה מסירות נפשו של אברהם, תוכל להבין למה התוצאה של העקידה גדולה ועצומה כל-כך. הוי אומר: רגילים היינו לחשוב שאברהם ויתר על בנו שהיה הדבר האהוב עליו ביותר. אך כעת אנו מבינים שוויתר על כל המצוות והמעשים טובים של בני ישראל. הוא הסכים שכל אותן מצוות ומעשים טובים לא יהיו. את

שואל: "מה?! לדבר אתו על השידוך? מדוע ירצה לשמוע?". אומרים לו: "אל תדאג! הוא כבר שמע על השידוך. הוא חם מאוד ומוכן לשמוע, צריך עכשיו רק ליפות אותו בעיניו".

כשהאדם עומד להתפלל לפני ה', עליו לדעת שהמסירות נפש לעבודתו כבר עשו האבות הקדושים. כבר היה אחד שהיה מוכן לוותר על הכל, על העוה"ז והעוה"ב, ואף על המצוות ומעשים טובים שלך, הכל כדי לקיים מצוה בשעתה. על האדם לכוון בשעה שהוא בא להתפלל שהוא בן אברהם יצחק ויעקב, ובמחשבה זו עצמה הוא מצטרף למסירות נפשו של אברהם, וממילא נעשית תפילתו תפילה אחרת.

השלמת הקומה

והנה מה אומרים מיד אחרי הקדמה זו! אומרים פרשת הקרבנות, שהיא מסירות נפש. וכאן אנו באים לחיזוק הנובע מאמת פשוטה ביותר. האדם צריך תמיד לשאול את עצמו - "מה אני צריך לעשות היום בשביל להיות יהודי כשר?". אנשים כבר רגילים לשפה זו - "אתה תתבונן מה הדבר הנכון בשבילך היום, והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום". אבל פעמים הרבה חושבים שמדובר באמרה יבשה, כאילו יאמר: "כדי שלא תתבלבל וכדי שהיצר הרע לא יוכל לתפוס אותך ברשתו, הנח הצידה את כל החשבונות, תהיה יהודי פשוט, תהיה יהודי תמים, ותעשה את הדברים הנכונים היום. היום אל תשקר, היום אל תרמה אף אחד, היום תהיה בהכנעה ודי בזה".

אך **הצדיקים** מסבירים לנו שזו טעות גדולה. **כשאתה עושה היום את הפעולה הקטנה והיבשה שעליך לעשות לפי מציאותך היום, אתה משלים עבודות**

מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה

יש כעין זה מהרה"ק **מפיאסצנא** זיע"א לגבי השואה^א, אז היו יהודים שלדאבון לב לא היתה להם כל זיקה לתורה ומצוות ולא התכוונו כלל למסור את נפשם להש"ת. לא נעים להזכיר, אבל לפני המלחמה היו יהודים כאלה לאלפים ולרבבות, יהודים שהיו מנותקים לגמרי מן היהדות. אמר הרה"ק **מפיאסצנא** שמחשבתו של אברהם אבינו בעקידה הצטרפה לכל הגופים שנשרפו. וביאר שזו היתה שלמות העקידה. לכתחילה היה צריך למחשבה מושלמת של מסירות נפש בלי איבוד הגוף בפועל. הגוף כבר יהיה לדורות, אבל עכשיו העמידו את האש שבלב והיא מצטרפת לכל בני ישראל שעלו על העקידה בכל הדורות.

הנה האדם אומר שהוא מבולבל, וכמו שכתוב **בתפילת הרבי ר' אלימלך**: "היצר הרע מבבל את מחשבותינו תמיד", אפילו בעת שהאדם נעמד להתפלל לפני ה', הוא מבבל אותו. האדם מנסה, אבל זה אינו מצליח כל-כך. על כן אומרים לו: "דע לך דבר אחד, אתה עושה כבר את החלק השני".

דומה הדבר למי ששלחו בידו מכתב למלך כדי לבטל איזו גזירה שגזר. אומר האיש: "מי אני שאביא לו את המכתב? הרי מלך הוא! האני הקטן אוכל להשפיע עליו לשנות את דעתו?!". אומרים לו משלחיו: "כבר דיברנו אתו והוא מאוד חם לזה, אלא שאמרנו לו שנשלח לו את החתימות וזה מה שאתה מביא לו עכשיו". "אה!!! כבר דיברתם אתו? הוא כבר התעורר לדבר? בסדר! אביאנו לו".

היום הדבר מצוי הרבה כשצריך לבקש טובה ממישהו או בעניני שידוכים. האדם

א. ראה 'אש קודש' ב' דסוכות היארצייט הראשונה של הרה"ח הק' רבי אלימלך הי"ד.

מסירות נפשו של אברהם. אנו מדברים אל הקב"ה ואומרים: "לפיכך אנחנו חייבים להודות לך. בן אברהם יצחק ויעקב אנכי ועם מציאות זו אני עומד לפניך ומתפלל".

עקבתא שבעקבתא

אמנם כן, על האדם להבין שהדברים **אמורים** לא רק לגבי הדור, אלא גם לגבי **היום שלו**. הוי אומר: באותו יום שהאדם קם באיחור ומרגיש מסוחרר ומעוררב ומסובך עם עצמו, יכול הוא לעצור ולומר: **"אני הולך עכשיו להתפלל הגם שאני יודע שההשגה שלי עכשיו חלשה מאוד אפילו ביחס להשגותיי בשאר הימים"**. ויראה זאת כיתרון (אחרי שזה כבר קרה), כי אחרי שזוהי העשייה המוטלת עליו נכון לרגע זה, הרי הוא בבחינת עקב יותר נמוך, והרי הוא משלים בעשייתו את כל העשיות שלו בשאר הימים.

דוגמא לדבר: כשרוצים להראות שכל העם חפצים בפלוני למלך, אם יעמידו רק את השרים והנכבדים שיכריזו: "חפצים אנו בפלוני למלך", יש לבעל דין לטעון שרק הללו חפצים בו, אבל העם שבשדות מלאים על כך טענות כרימון. אך כשמעמידים בשורה אחת אנשים מכל הגוונים, הגילאים, המעמדות והתרבויות, וכולם שואגים פה אחד: "במלך זה אנו חפצים", אזי רואים כולם שהוא הוא המלך הנבחר ואין מערער על מלכותו, ונמצא שדווקא האנשים הפשוטים משלימים כתרו של מלך.

הן תראה שכאשר ציבור נעמד להתפלל, הוא צריך להיות מעורב באנשים מכל הדרגות, וכפי שאמרו **חז"ל** במסכת תענית שחייבים להתפלל בתעניות גם עם החלבנה, אחרת אין זו תענית. כולם באים להתפלל, אף זה שמאחורי התנור. וכמו שעשה כן הקב"ה לגבי הציבור העומד

גדולות מן העבר. מאוד מאוד נחוץ לאדם להבין שהוא רק חלק מתמונה גדולה. יש שרשרת גדולה של דורות והוא חלק ממנה, והיה מה שהצדיקים של הדורות הקודמים היו צריכים לפעול, וכפי שרואים שהיתה תקופה של תנאים ותקופה של אמוראים, ושל גאונים, ראשונים ואחרונים. אנו רואים שיש לו להקב"ה סדר ברור בירידת הדורות, ואנו שנמצאים בעקבתא דמשיחא, באנו להשלים את העקב. יש הרבה עשיות ומלחמות שמוטלות דווקא עלינו. אנו רואים זאת בחוש. השגה כמו בדורות הקודמים לא נתן לנו הקב"ה. אין לנו לא מח ולא לב כפי שהיה לבני הדורות הקודמים. **אין לנו את הכלים שהיו להם. אבל אנו במעשינו, יש בכוחנו להשלים את מה שהם התחילו, כי להם לא היה אותו חושך שבו אנו שרויים היום**. וכבר כתב האר"י ז"ל שבדומה לעקב שאין לו חיות הרבה ואינו מרגיש כשאר אברי הגוף, אף תקופה זו, תקופת עקבתא דמשיחא, היא תקופה שאין בה חיות הרבה. אבל סוף כל סוף העקב משלים את צורת האדם. יש ראש, יש עינים ויש לב, ויש גם עקב.

כשהאדם יודע שכאשר הוא עם התנאים שלו, עם הסביבה שלו ועם העבר שלו, נעמד להתפלל לה' הוא משלים את מה שאברהם אבינו התחיל, הוא מבין שהוא הוא האיל שתחת בנו. הן כבר אמרנו לעיל, שבפסוק זה "ויקח את האיל ויעלהו לעולה תחת בנו" כתוב יסוד גדול. אחרי המסירות נפש, אומר הקב"ה: מעתה נוכל לקיים את איבוד הגוף על-ידי איל. המסירות נפש שהיתה בעת העקידה, היתה החלק הראשון, ושחיטת האיל למעשה היתה החלק השני שהשלימה את החלק הראשון. כך יכול כל יהודי במשך כל הדורות עד דורנו זה, לבוא למסור את נפשו לפי ערכו ומדרגתו, ובזה להשלים את

"עכשיו הכנס, אתה יכול להשלים לנו את המניין".

אמור מעתה: כשאנו אומרים מה אנו מה חיינו, ואח"כ אבל אנחנו עמך בני בריתך בני אברהם, אנו מתכוונים בשניהם לשבח. כשאנו אומרים אבל אנחנו עמך בני בריתך, איננו מתכוונים לסתור את מה שאמרנו מה אנו מה חיינו, כאומר: "אל תאמר שאיננו כלום, אלא באמת חשובים אנחנו". אך **כוונתנו לומר שיש לנו את שתי המעלות גם יחד. מעלה אחת שאנו בני אברהם יצחק ויעקב, ומעלה נוספת שאיננו כלום מצד עצמנו, וככאלה אנו באים להמליך את הקב"ה. אכן אילו היינו באים רק מצד עצמנו, לא היה זה נחשב לכלום, אבל עכשיו שאנו באים כשאיננו כלום מצד עצמנו יחד עם זה שאנו בני אברהם יצחק ויעקב, אנו משלימים את הכתר ועכשיו אנו יכולים להתפלל אל ה'.**

להתפלל שיהיה מעורב מכל מיני בני אדם, עשה כן גם מבחינת הדורות, ואף גם מבחינת הימים באותו אדם עצמו, שאם **יבוא האדם מבלבל וישנוני ויאמר: "גם כשאני במצב כזה אני עובד את השם", זה ישלים את תפילותיו.**

הנה בספרים הקדושים כתוב שיש שהאדם מתפלל תפילה אחת בכוונה והיא **מעלה את כל שאר התפילות שלו.** וצריך להבין הפשט בזה, מדוע תפילה אחת בכוונה תעלה את שאר התפילות שלא היו בכוונה. אך הפשט הוא שהתפילות השדופות כשלעצמן, אין מה לעשות אתן, אבל **כשהן מצטרפות לתמונה הגדולה, הן דווקא משלימות אותה.** דומה הדבר למי שבא להתפלל בבית הכנסת ויש שם רק שלושה אנשים, שאומרים לו: "עכשיו אין מה לעשות אתך, אתה יכול להמתין בחוץ". וכיון שבאים עוד ששה אנשים, אומרים לו:

לע"נ

הרה"ח ר' יעקב שמואל
ב"ר אלטר אהרן ז"ל

יום חמישי פרשת וירא ט"ז חשוון תשפ"ג

תורה לשמה חלק ד'

קו חומטון - מהותו, תכליתו ואופן קיומו

יש לומד ויצרו אינו מתפוצץ

בשיעור הקודם בסוגיית תורה לשמה למדנו את דברי הגמרא שהאדם צריך לערב קב חומטון בתבואה, וכפי שפירשו המפרשים והחת"ס בראשם הכוונה שהאדם צריך לקבוע לעצמו זמן ביום ללימוד ספרי יראה. בלי זה תורתו לא תוכל להשתמר. כעת נבאר עוד כיצד לעשותו נכונה, שהרי יתכן שהאדם ילמד גם את ספרי היראה בדרך בלתי נכונה. הוי אומר: זה שהאדם קובע לעצמו זמן כל יום ללמוד עשר דקות או רבע שעה ספר של יראה, כגון מסילת ישרים או חובת הלבבות או כל ספר שמוזכר לו את תכלית חייו, מה שזה גורם לתורתו שתשתמר אינו באופן סגולי, כאילו יאמר: "ערבתי קב חומטון בתבואתי, עשיתי ככל אשר כתוב בגמרא, ועכשיו תורתי צריכה להשתמר". זה לא הולך בדיוק ככה. אמת שלדבר זה יש ביכולת לשמר את התורה, אבל היצר הרע הרי ידוע שאינו מרים את ידיו כל-כך מהר, וכפי שהוא בא לבקר את האדם כשהוא לומד גמרא תוספות, כך הוא בא לבקר אותו כשהוא לומד ספרי יראה, כך שלפעמים צריך האדם לערב קב חומטון בקב החומטון שלו.

האמת שהיצר הרע מחפש תמיד את הנקודות החלשות של האדם ומשם הוא

חומק אצלו פנימה, אבל לפעמים אפשר לשים לב לכך. פעמים הרבה אפשר לראות אדם שהתנהגותו מוכיחה עליו שיש לו עדיין הרבה מה להתלמד. אמנם כל אחד יש לו מה להתלמד במשך כל החיים. אף אחד אינו מושלם. אבל לפעמים זה מאוד מאוד בולט עד שאפילו האדם הפשוט יכול לראות עליו שמצבו לקוי, ומצוי מאוד שנשמע שהאדם הזה כבר למד ספר פלוני וספר פלוני, והדבר מעורר קושיא. וכאן הדבר מפליא, כי אילו היינו יודעים על האדם שלמד כך וכך מסכתות הש"ס והוא ידען גדול ועם כל זה התנהגותו רחוקה מלהיות כפי שהתורה צריכה לעשות מן האדם, לא היתה הקושיא גדולה כל-כך שהרי חז"ל עצמם אמרו וכל הצדיקים דיברו מזה שאם רואים אדם שיושב ולומד ויצרו עדיין בתקפו, וכלשון ה'מאור עינים' (פרשת יתרו): "עינינו רואות כמה אנשים לומדי תורה בפלפול גדול והמה רחוקים מיראת ה' ומעבודתו והיצר הרע שלם אצלם שלא נימוח ולא נתפוצץ כלל", אין זה אלא שכל מטרת לימודו היתה להתגדל או שמה אפילו לקנטר, ולכן אין בכוח תורתו להחליש את יצרו. אך הקושיא מתעוררת על מי שאומר שלמד ספרי יראה לרוב ומחזיק את עצמו לאחד מבעלי ההשקפה הגדולים שקמו לעם היהודי, ולמעשה הגאווה נודפת ממנו וניכרת מכל

מדרגת לימודו. זה אולי דבר יפה לפעמים שאנשים יוצאים במבצע לעזור לאחרים ללמוד ספר מסוים, אבל בסופו של דבר אם האדם לומד רק בגלל זה, זה לא יכול לשמש אצל כקב חומטון.

הלומד על מנת לקיים

יתירה מזו, כשהאדם לומד ספר יראה, וזה לא חייב להיות ספר מיוחד, אלא גם כשהאדם לומד מאמרי מוסר מתוך התלמוד, הוא צריך להבין שהספר מדבר אצלו וסותר את התנהגותו. הוי אומר: לא יתכן שהאדם ילמד ספר מוסר ויאמר פעם אחר פעם: "אין הכי נמי, גם אני סבור כך. מאז ומעולם טענתי כך. תודה לא-ל שמצאתי זאת בספר". אם הוא מוצא שכל מה שכתוב בספר הוא מקיים פחות או יותר, ואדרבה, הוא נהנה לראות שהיה צודק, סימן הוא שהוא זקוק לישועה גדולה. צריך הרבה דמעות שיתחיל לערב קב חומטון בתבואתו. המהות של עירוב קב חומטון היא שהאדם משכיב את עצמו על השולחן ואומר: "אני נותן רשות להצליף בי מכל עבר". **עוד לפני שהוא פותח את הספר, הוא אומר: "יודע לי בביור שכאן אני הולך ללמוד שאני לא צודק, ועל דעת כן אני בא, כי אני רוצה לדעת היכן אני לא צודק".**

ולאו דוקא במי שלומד מתוך הספר הוא כך, אלא גם במי שלומד מרבו. התלמיד הלומד אצל רבו יודע שהוא עדיין צעיר וטרי ורצונו לדעת היכן הוא טועה - "איפה אני טועה בסברא? איזה דבר אני חושב שהבנתי ובאמת לא הבנתי?". יש הרי כל-כך הרבה דברים שהאדם טועה בהם, וכשהאדם מסכים ללמוד עם חברותא או ללמוד אצל רבו ולשמוע ממנו במה הוא טועה, ועוד זאת הוא מפתח תשוקה בלבו לחכמה האמיתית גם במחיר מציאת טעויותיו כל היום, אזי נכנס בו מה שצריך להכנס

התנהגותו וצורת דיבורו, והתמיהה גדולה הרי הלה מערב קב חומטון, כיצד יטעה בדברים פשוטים?

והתשובה היא שבגמרא לא כתוב שהקב חומטון קשור לצורת הכריכה של הספר. לא כתוב שם שאם על הכריכה של הספר כתוב שהוא ספר יראה, הוא נקרא קב חומטון. לא! קב חומטון פירושו שהאדם לומד, נניח רבע שעה ביום, בגישה הנכונה. לדבר כזה יש בכוח לגרום ללימוד התורה שלו כל היום להכנס למסלול נכון. אבל אם ילמד בגישה בלתי נכונה, אפילו ילמד ספר יראה, לא יהיה לו קב חומטון.

יש לומד ספרי יראה ואין לו קב חומטון

הנה הרבה מדרגות בבני אדם הרוצים לסיים מסכתא. הילד רוצה לסיים מסכתא כדי שיוכל לעשות את הסיום ביום הבר מצוה שלו, הבחור בישיבה רוצה לסיים מסכתא כי בישיבה עשו מבצע על זה, הבחור בישיבה גדולה יש לו סיבה אחרת, האברך יש לו עוד סיבה, ובעל הבית יש לו סיבה שלישית. וכפי שהוא תלוי בגילאים, הוא תלוי בעוד הרבה תנאים ומצבים. זה מתכוון לכבוד מן הסוג הזה, וזה מתכוון לכבוד מסוג אחר. כמו כן כשהאדם לומד ספרי יראה, צריך לדעת מה הניע אותו לעשותו. בדרך כלל זה מגיע ממקום טוב, כי הוא רוצה להתעלות. אחרת, בשביל מה הוא לומד, היש מי שנותן לו כבוד בעבור כך?! אבל אם נניח שהוא באמת מקבל איזה כבוד בעבור כך? נניח שהוא נרשם באיזה ארגון שבו לומדים דף ליום מספר מסוים של יראה ואח"כ נבחנים ומקבלים תשורה, הלא חיסל את כח לימודו לשמש כקב חומטון. אולי תהיה לו תועלת מלימודו, כי סוף כל סוף הוא לומד מאמרי חז"ל שיכולים לעורר את הנפש, אבל הוריד את

ייחלץ מן הסבך, ואז הוא קם מתוך ידיעת מצבו ומתפלל אל ה' שישלח לו ישועתו. אף כאן, כשהאדם מתיישב ללמוד ספרי יראה, השאלה הראשונה היא האם הוא קולט את גודל מצוקתו. אם אינו קולט, קשה מאוד שהתורה תחדור ותשפיע עליו. היא אמנם תיכנס, אבל היא תיעכר אצלו. פירוש: אם עד עכשיו כשהתנפח בגאוותו ידע לזרוק ידיעות מש"ס ופוסקים, מעתה יוכל לזרוק גם ידיעות ממסילת ישרים. כך שלימדו רק ישרת את דעותיו ומדותיו המקולקלות, ונמצא שאין לו קב חומטין.

הדרך היחידה היא שהאדם יאמר בטרם הוא מתיישב ללמוד: "הריני מסכים להודות שכל מה שכתוב בספר הזה אינני מקיים, ואם יראה לי באיזה דבר שאני מקיימו, אתבונן בו עוד ועוד עד שיתברר לי שאינו אמת, אלא אדרבה, לקוי אני בענין זה ביותר". כי זוהי האמת. האדם מחויב לפתוח נקב בלבו שיוכלו המים להכנס בו. אין האדם יכול להחזיק את עצמו כאדם השלם ולחשוב שבלימוד ספרי היראה הוא רק בא להוסיף, כאומר: "אני כבר תלמיד חכם, יש לי כבר אצטלא דרבנן, ועכשיו אני בא להוסיף עוד כפתור. אני בא ללמוד בנוסף לכל מה שאני לומד ויודע גם חובת הלבבות". זה לא יכול לעבוד באופן זה. לא רק הגמרא וההלכה לא יועילו לו, אלא אפילו הקב חומטון לא יועיל לו.

איש בער ולא ידע

מעשה בבעל עגלה שהעמיד את עגלתו בדרך הישרה וכשראה שהסוסים פונים אל נוכח פניהם, הניח את המושכות מידי ונשכב לנוח. הסוסים התחילו במרוצתם ובעל העגלה נם את שנתו. כעבור חצי שעה התדרדרה העגלה במורד ההר ובעל העגלה התעורר חבול ומוכה. מיד החל לצרוח: "מה

והדברים עושים רושם על לבו. אבל אם אין האדם מעמיד את עצמו בדרך זו לשמוע במה הוא טועה, כל מה שילמד לא יועיל לו, כי הכל יתהפך לפי דעתו וטעויותיו.

הגס לבו בהוראה אינו אלא שוטה

בסדר היום של הרה"ק רבי אשר השני מסטאלין זיע"א (נדפס בתחילת 'בית אהרן') כתוב כך: "חז"ל אמרו הגס לבו בהוראה אינו אלא שוטה, שבוודאי הוראתו אינה לאמיתה של תורה, כי התורה נמשלה למים ואף שיוצאין ממקור נאמן (כלומר, התורה שהאדם לומד יוצר ממקור נאמן כי קב"ה ואורייתא חד הוא), כשהולכין אחר כך דרך רפש וטיט, בוודאי שהמים יהיו מעורבין ועכורין". אכן זהו שאמרו חז"ל תורה נמשלה למים. המים שקופים הם ואין להם צבע עצמי, וכשהם עוברים דרך רפש וטיט, הם נעשים מעורבין ועכורין. אף התורה יוצאת זכה ונקיה, אך כיון שהיא עוברת בלבו של אותו בעל גאווה, היא יוצאת ממנו עכורה וממילא הוראתו מטופשת. ומסיים שם בלשונו: "והענווה מטהרת ומתקנת כל המידות כידוע". כי כשהאדם בענווה, התורה נכנסת בלבו ונשאר נקיה כפי שהיא במקורה.

ולענייננו, אם האדם אינו מבין שהוא לקוי וזקוק לישועה גדולה בכל עניני עבודת ה', מאמרי היראה אינם יכולים להשפיע עליו. והרי הדבר פשוט שהאדם זקוק לישועה גדולה, שהרי שנים הרבה לוקח לו לאדם עד שהוא מתעורר ובכל אותן שנים הוא הולך ומשריש בלבו ענינים של גאווה ושל תאוה ושל חוסר בהירות, ועכשיו הוא צריך לחזור ולעקרם. כשהאדם יודע זאת, ממילא הוא מבין שהוא זקוק לישועה גדולה מאוד. דומה הדבר למי שיודע שיש לו חמש מיליון דולר חובות שאם הוא בריא בנפשו, הוא קולט את גודל מצוקתו ולא חי בדמיון שתוך יום או יומיים

לכך נבראת

ונבאר במילים פשוטות: הן **כל אחד בכל יום ממימות חיינו יש לו נסיונות**. אכן כן, בכל יום ויום, בלי יוצא מן הכלל, נקלע האדם למצבים של נסיון. מי שכבר התבגר, כבר רגיל לזה. הוא יודע שככה זה הולך. כשאנו אומרים מי שהתבגר, כוונתנו למי שכבר לא מתמודד עם הדברים הישנים, הוא כבר רגיל לסדר הגון, ומיושב הוא בדעתו. אדם כזה שם לב לכך שכל יום יש פרשיות חדשות. ובכן **הדרך לסדר את כולן, לא יימלט שתהיה לגמרי באופן הראוי והנכון**. אולי פעם צעק בקול והיום הוא כבר לא צועק, הוא רק מדבר במרירות. הוא התקדם בדרגה אחת, במקום לצעוק בקול, הוא אומר בלחש איזו אמרה חריפה שמבטאת את כעסו הפנימי. סוף דבר, **הוא לא עושה זאת באופן מושלם כפי שהיה צריך, שיזכור שהכל מאת ה', שייחנה מזה שהקב"ה מביאו לידי הכנעה, שיתן הודיה על המצב, שיפשפש אח"כ במעשיו**. לא, הוא לא מטפל במצב באופן הנכון.

ובכן, **האדם יודע שהוא לומד את ספרי היראה כדי שיועיל לו לתקן את עצמו, שהרי אינו מקיים את מה שכתוב בהם**. הוא לומד אותם כדי שהמאור שבתורה **תחזירנו למוטב, וכל זה מתוך ידיעה שהוא אינו מתוקן עדיין**.

הדבר נכון לכל אדם. כשיתבונן האדם בסדר יומו, אם יסכים לחיות עם האמת, ימצא מאות ליקויים, מאות דברים שמחכים לתיקון. לא יישבר מזה, אלא להיפך, יאמר: **"לכך נבראתי, כדי להתחיל לתקן האחד אחרי השני"**. אך זהו הא"ב. אם האדם רוצה שהקב חומטון יעבוד לו, הוא צריך ללמוד את ספרי היראה מתוך יראה ברורה שאינו מקיים את מה שכתוב בפנים, ואז הוא מחפש

זה ועל מה זה והלא הנחיתי את הסוסים בדרך הנכוחה?". אמר לו החכם: "שמע נא בעל עגלה יקר! סוסים אין להם שכל. אותם צריך להנהיג ללא הרף ולהצליף בהם כל אימת שמנסים לסטות מן הדרך הסלולה. אם לא תהיה דרוך להעמיד אותם בכל עת על הדרך הישרה, כיון שיראו עשב בצדי הדרכים, מיד יסטו מן הדרך ללחון את ירק השדה ותמצא את עצמך כפי שמצאת את עצמך".

האדם שואל: "ובכן, מה צריך לעשות? צריך ללמוד עוד עשר דקות ביום? אני מקבל". כעבור זמן הוא אומר: "אני לומד כל יום כמו שאמרתם ואיני יודע למה זה לא עובד אצלי?". אכן כשאנו שומעים את האדם אומר שזה לא עובד אצלו, זה מחזיר אותנו אל דברי **האזה"ח הק'** בפירושו השביעי על אם בחקותי תלכו, **שרק תורה שנלמדת באופן הנכון מגנא ומצלא ומחליש את היצר הרע**, מה שאין כן תורה שנלמדת שלא לשמה שאין לה כח זה. שואל האדם: "איני מבין, למדתי תורה, אף הוספתי קב חומטון, ומשום מה אצלי זה לא עובד". הנה כשהאדם מסכים להודות שזה לא עובד אצלו, הוא כבר במצב טוב. בדרך כלל הצרה הגדולה היא כשהאדם מרמה את עצמו לומר שזה עובד לו. ובכן מה אומרים למי שאומר שזה לא עובד לו? אומרים לו כך: אתה נעמדת ישר. אתה צודק. אבל בכדי שתמשיך לנסוע ישר, אתה צריך להחזיק בידך שוט ולהצליף בכל עת. הסבור אתה שבגלל שיש לך איזה ספר שאתה לומד בו מובטח לו שתיסע ישר?! זה לא אומר שבגלל זה לא תלמד ספר יראה. להיפך, אתה מוכרח ללמוד ספר יראה כי הדבר הראשון שאתה צריך לעשות הוא להעמיד את עצמך ישר, אבל **עכשיו אתה צריך להחזיק את השוט בידך ולהצליף**.

למדתי, אני כבר יכול להמשיך הלאה". הרי כולנו יכולים להעיד שיש שלומדים גמרא, מסיימים את התירוץ, וכבר ממשיכים הלאה - "תנו רבנן". אין לנו חשק לחזור ולעייין - "רגע אחד, מה הפשט בתירוץ הגמרא? הרי שתי קושיות היו. האם שניהם באו אל ישובם? הגמרא תירצה רק את הקושיא השניה או גם את הראשונה?". כולנו יכולים להעיד על דברים כאלה, כולנו יכולים להעיד על מהלך כזה כשמעבירים את הסדרא שמו"ת ואומרים את המילים בלי להשקיע מחשבה, כולנו יכולים לומר שקשה לכוון בק"ש ובשמונה עשרה. כן הוא הדבר ממש בענין לימוד ספרי יראה המתייחסים להתנהגויות האדם. נניח שהאדם כבר החליט שמצבו אינו פשוט ושהוא זקוק לטיפול רציני. הוא פותח את הספר, מתנועע ואומר, ממלמל ואומר, אומר וממלמל, מעלעל שלושה דפים ועובר לקדיש. לא זו הדרך. אם הבנת שאינך צודק, הרי עליך לעצור ולהתבונן בכל דבר. ואם רואה אתה שני מאמרי חז"ל שסותרים זה את זה, עליך לעייין בזה. מסתמא כל הספרים שואלים את קושייתך, הבה ונחשוב מה יכולה להיות התשובה, הבה ונחפש בספרים מה היא התשובה. **כשהאדם מרגיל את עצמו ללמוד באופן זה, הוא יכול להשתמש בכוח זה גם כשהוא לומד את הסוגיא העמוקה של נבכי נפש האדם.**

כבר הזכרנו בשבוע העבר מדברי ה'מסילת ישרים' בהקדמתו שנבכי הנפש עמוקים ביותר. כשמוצאים אדם שאינו בריא לגמרי בנפשו. האמת שעבודה גדולה היא להיות לגמרי בריא בנפש. אבל כשרואים אדם שהדבר בולט אצלו ביותר שאינו בריא לגמרי, אז רואים עד כמה הנפש מורכבת. אכן כל אחד מאתנו יכול לראות בעצמו כמה נפשו מורכבת. אנו פועלים כל היום לפי אינטרסים אישיים

דרכים כיצד להתחיל לקיים את מה שכתוב שם, ומתוך מטרה זו הוא לומד אותם.

שתהיו עמלים בתורה

עוד צריך האדם להבין שכדי שיוכל להבין ולשמוע את מה שכתוב בספרי היראה, עליו להסכים לוותר על עצלות המוח ולקום ולהתבונן בתכונותיו, במדותיו ובהתנהגותיו ובגורמים השונים להתנהגותיו. התורה עמוקה מאוד, אבל היא בנויה באופן שכל בן אנוש יוכל ללמוד אותה בעיון. בין יהיה האדם בעל כשרון, בין לא יהיה בעל כשרון, יוכל לפתוח את הגמרא וללמוד את הסוגיא עם שיטות הראשונים. והנה עיון אין פירושו ללמוד ספרים מסוימים, אלא פירושו להרגיל את המוח שלא ללמוד בשטחיות. כי התנהגות האדם נגזרת מאופן חשיבתו, ואם אין האדם רגיל לחשוב, אפילו ילמד ספרי יראה, לא ילמד אותם בהתבוננות, ואז יאמר: "מקיים אני מה שכתוב בזה", וכמה לא חלי ולא מרגיש שהוא רחוק מאוד מלקיימו. **כשהאדם מסכים להתבונן, פירושו של דבר שהוא מבין שעליו להשקיע יגיעה כדי לקלוט את עומק ענין. כפי שצריך לפעמים להשקיע יגיעה להבין דברי התוספות, כך צריך להשקיע יגיעה לקלוט את עניני היראה. יתבונן בהתנהגותיו להבין למה הן קיימות אצלו. הלא יסוד הוא בעבודת ה'. אם אין האדם מסכים להתבונן בהתנהגותיו, כיצד יוכל לשנות את הרגליו העמוקים? הרי אין לו צל צלו של מושג למה הוא מורגל בהם. האדם צריך להרגיל את עצמו להיות מעיין, כל אחד לפי שכלו.**

הנה התורה מצווה אותנו להתייגע בתורה. אם בחקותי תלכו, שתהיו עמלים בתורה. ובכן, חלק גדול מעמל התורה הוא שלא יעבור האדם על מה שלומד בשטחיות וברפרוף בעלמא, ויאמר: "כבר ראיתי, כבר

דברי חכמה, סימן הוא שהוא אוהב את החכמה ביותר, כי לכן הוא אומר: "כל שאר הדברים אינם מעניינים אותי. אני מחפש חכמה. אם מצאתיה, אני הולך לקנותה". אדם כזה נקרא חכם.

לזאת כוונתנו בענין הקב חומטון. **האדם צריך להחליט שהוא מוכן לשלם מחיר כדי לשנות את אופן החשיבה שלו.** לא להוסיף על הקיים, כאומר: "עד היום היה לי גדולה, ועכשיו אחרי שראיתי שהקב"ה העשיר אותי, רצוני לעשות מזה תורה וגדולה... כמה זה עולה?". לא! אל תבנה לי כאן! להיפך, תסתור! תסתור על מנת לבנות.

אפשר לעזור רק למי שרוצה לקבל

הלא הדבר ידוע גם בפסיכולוגיה שאם אין המטופל מוכן לשתף פעולה, היא הפסיכולוג מומחה ככל שיהא, לא יוכל לעזור לו. כלל ראשון הוא הידוע לכל. כל עסקן, כל מומחה, כל מטפל, כשמפנים אליו מטופל, ישאל את השאלה: "הוא רוצה להתרפאות או לא רוצה להתרפאות? אם אינו רוצה אין מה לעשות אתו". חושבים שידחפו אותו בכך, אבל זה לא עובד.

התורה מסכימה ליתן לנו חכמה במידה שאין אנו יכולים לשער אותה, אך היא שואלת שאלה אחת: "אתה רוצה להיעזר? אם אינך רוצה להיעזר, לא המסילת ישרים יוכל לעזור לך ולא החובת הלבבות יכול לעזור לך". אכן יש שהאדם יענה ויאמר: "מה השאלה? בוודאי אני רוצה להיעזר. מדוע נראה לך אני לומד מסילת ישרים וחובת הלבבות? מדוע אני כבר חוזר עליהם בפעם העשירית?". אך כפי שדיברנו עד כה, זה שהאדם לומד וחוזר, אינו ראייה שהוא מוכן להיעזר. **תחילה לכל הוא צריך להיות מוכן לומר בפה מלא: "אני לקוי ביותר בכל מה שכתוב כאן. אני צריך ישועה גדולה**

ולפי תפיסות ישנות. כל אחד הוא כזה. אנו חושבים שזה שם נרדף רק למי שצריך לפנות לפסיכולוג. מיסודות העבודה הפנימית הוא שיש לאדם נפש מורכבת מאוד. ובכן, כשהאדם לומד תורה, הוא מבקש להעמיד את כל המערכת המורכבת הזאת על מהלך הגון. עבודה גדולה היא. היתכן שבלמידה שטחי בלי התבוננות זה יקרה?! לא יתכן דבר כזה. ואין זה תלוי בין אדם לאדם. **כל אחד באשר הוא צריך לעשות זאת לפי המהלך שלו, אך בישוב הדעת ומתוך הבנה שזה דורש ממנו שני דברים:** הראשון, **להחליט שאינו צודק,** והשני, **שיתבונן היטב.** הוא צריך להיות איש מתבונן, אחד ששואל שאלות ומעיין בכל דבר.

חכם הוא מי שאוהב חכמה

כבר הבאנו כמה פעמים את דברי רבינו **יונה במסכת אבות** על המשנה "איזהו חכם הלומד מכל אדם". לכאורה אפילו ילמד האדם חכמה כל ימיו, לא יגיע אפילו לאחוז אחד מהחכמה האמיתית, ואם כן איך אפשר לומר על מי שלומד מכל אדם שנקרא חכם? הרי אינו יודע כלום ביחס למה שיש, והרי זה כאילו תאמר על ילד בכיתה א' שכבר הגיע לאות ח' שהוא חכם גדול. התשובה היא **שחכם הוא לא מי שיועד הרבה חכמה, אלא מי שאוהב את החכמה עד מאוד ורודף אחריה עד שמוכן לשלם עליה כל מחיר, ומי שלומד מכל אדם, מגלה בדעתו שהוא במדרגה זו,** כי לכאורה יש קושיא על מי שלומד מכל אדם - פלוני הוא אחיק הקטן, ממנו אתה הולך ללמוד?! פלוני הוא השכן שלך זה כבר עשר שנים ואתה מכיר אותו על כל חולשותיו, המוכן אתה ללמוד ממנו?! פלוני שייך לחסידות האחרת, כיצד תוכל ללמוד ממנו? הלא הוא מופרך לגמרי שהרי אביו החליט להשתייך לאותה קהילה!". אכן אם האדם יכול להעלים עין מכל אלה וללמוד מהם

כך מצאנו לכמה וכמה צדיקים שאמרו ש'תורה' היא מלשון הוראה, כי היא מלמדת את האדם לעבוד את ה' ומיישרת את דרכיו. והנה לשון ה'מאור עינים' שתחילתו הובא לעיל: "עינינו רואות כמה אנשים לומדי תורה בפלפול גדול והמה רחוקים מיראת ה' ומעבודתו והיצר הרע שלם אצלם שלא נימוח ולא נתפוצץ כלל, אבל באמת דבר ברור הוא, שגם תורה אין להם, שאע"פ שלומדים, אין נקרא אצלם תורה, כי בחינת מה שנקרא תורה להיותה מורה דרך לעבודת השי"ת ונותנת עצה לדבקה בהשי"ת לא לזולתו, והם אינם לומדים לכוונה זו, ואדרבה, המה מתפארים בה ומערבים טוב ברע".

ה'מאור עינים' מבאר שחז"ל מעולם לא אמרו שמי שישב עם הספר ויוציא את התיבות מפיו ויפלפל בדברי חז"ל ייחלש יצרו, אלא אמרו שהתורה יכולה לעשות זאת, ותורה היא רק מה שהאדם לומד כדי שיהיה לו מורה דרך לעבודת ה', מה שאין מה שהוא לומד בשביל ההתפארות, שאין לו כח זה. אל תגיד אפילו שאתה לומד תורה שלא לשמה, כי השם תורה ניתן רק ללימוד כזה שמורה דרך לעבודת ה'. האדם אומר: "לומד אני מפני שצריך ללמוד, וחוץ מזה יש לי איזה מורה דרך שאותו אני הולך לשמוע פעם בשבוע". לא זה נקרא תורה.

לאט לאט קולט האדם שכל התורה שהוא לומד הוא חלק מקב החומטון שלו. אמנם כן, הקושי שבדבר הוא כי הא ניחא כשהוא לומד הלכות הנוגעות למעשה, אבל כשהוא לומד מסכת יבמות, אין הוא מרגיש שזה מועיל לו לעבודת ה'. הנה תיכף נבאר גם זאת, אבל תחילה לכל מחויב האדם להבין שכך הוא, וכמו שראינו מדברי ה'מאור עינים'. וכן הובא ב'שיח שרפי קודש' (תורה, לח) בשם ה'שרף' מקאצק זיע"א: "למה נקרא שמה תורה? מחמת

בכולם". ואז הוא צריך להסכים לשלם את המחיר של ההתבוננות ולהתחקות אחר הסיבות האמיתיות של ההתנהגויות שלו. הוא טוען שהוא עושה מה שהוא עושה לשם שמים בלבד. לא, לא, מה היא הסיבה האמיתית שאתה עושה זאת? אמור את האמת!

רבינו יונה אומר לנו שרק כשהאדם מוכן לשלם מחיר הוא נעשה כלי לחכמה. איזהו חכם פירושו מי הוא זה שנעשה כלי לחכמה. וכיון שהוא נעשה כלי לחכמה, החכמה נכנסת אליו, וכיון שייכנסו אליו המים, הם יחיו את נפשו. ספרי היראה יש בכוחם להראות לאדם את הדרך, אבל הוא צריך לרצות לשמוע ולהבין. ספרי היראה מראים לאדם את האמת, הם מראים לו את התענוג של האמת מול השקר. כך הספרים מועילים לאדם בהרבה אופנים לפתוח את ראשו, אבל אם לא יסכים האדם לפתוח אותו, אפילו ישפכו עליו מים יום ולילה, לא ייכנס מאומה, אלא הכל יישפך החוצה. זה דורש הרבה יגיעה, אבל זה מה שעושה את האדם כלי, וכדאי הדבר עד מאוד.

התורה היא מורה דרך

כעת נמשיך בעוד צעד אחד. החל מהרגע שהאדם מסכים לגשת אל ספרי היראה באופן זה, מגיע השלב שבו הוא מתחיל להבין שבאמת כל מה שהוא לומד מיועד לשם כך, בין אם הוא לומד גמרא, תהיה איזו מסכתא שתהיה, בין אם הוא לומד הלכה, יהיה איזה חלק שיהיה. הוא מתחיל להבין שאין הפירוש שהוא לומד קב חומטון רבע שעה ביום ואח"כ הוא עובר ללמוד מסכת יבמות סתם כי צריך ללמוד את התורה הקדושה, אלא גם כשהוא לומד מסכת יבמות, זה עוזר לו לתכלית שהוא עכשיו עסוק בה.

הוא מבין שכל התורה מיועדת לכך, והרי הסיבה שתלמוד תורה כנגד כולם היא מפני שהתלמוד מביא לידי מעשה.

מגלין לו רזי תורה

כעת נבאר איך באמת יכולים כל חלקי התורה לשמש למען מטרה זו. הנה קודם כל הדבר פשוט שאפשר למצוא בכל חלקי התורה אלפי דברים שנוגעים למעשה, אבל חוץ מזה יש כאן עוד דבר פשוט. ידועה המשנה (אבות פ"ו מ"א) רבי מאיר אומר כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה וכו' ומגלין לו רזי תורה. והנה בדרך כלל אנו מפרשים שהיות שהגיע למדרגה רמה כזו שהוא לומד תורה לשמה, מגלין לו רזי תורה, היינו סודות כמוסים, כפי שרואים בכל ספרי הצדיקים שהם מלאים בסודות ורזין דרזין שמגלים מן השמים רק ללומדי תורה לשמה. אבל באמת יש לזה גם פשטות, ומוכרחים להגיע לאותה פשטות, כי כל הספרים אומרים לנו שלתורה לשמה יש מדרגה פשוטה, וכך הוא להדיא ברש"י ותוספות שתורה לשמה פירושה ללמוד כדי לקיים. הן ודאי שעובדים ועובדים בלי סוף כדי לעלות ממדרגה למדרגה, אבל לא יתכן שכוונת התנא היתה שרק מתי שהוא בסוף חיי האדם זה מתחיל. הדבר ברור שכבר כשהאדם לומד במדרגה הראשונה של תורה לשמה, הוא זוכה לאותם דברים לפי ערך. והאמת שבחלק מהדברים אפשר לראות זאת בחוש, ולמשל, אוהב את הבריות. כשהאדם לומד תורה לשמה לפי המדרגה הפשוטה, אע"פ שלא נעשה עדיין צדיק הדור, סוף סוף הוא מתעדם קצת ונעשה אוהב את הבריות. כמו כן מגלין לו רזי תורה אין פירושו דווקא לסודות הגדולים ביותר.

היסוד הוא שלא מפני שהאדם לקח את הספר בידו התורה תתראה לו. דומה הדבר למי שפגש אדם אחר באיזו נסיעה ושוחח

שמלמדת את האדם ומדריכו בדרך הישר". זוהי מהותה של כל התורה מ'מאימתי קורין את שמע בערבין' עד המשנה האחרונה במסכת עוקצין 'ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום". וממשיך שם: "כמו שכתבו חז"ל (ירושלמי חגיגה) המאור שבה מחזירו למוטב. אם כן כשהאדם לומד התורה על דעת כן שרצונו בשעת הלימוד תורה כדי לשמור ולעשות את המצוות שבה וידירכו בדרך האמת, זה נקרא תורה לשמה כשמה כן הוא".

כוונתו הקדושה שתורה כזו נקראת תורה לשמה משום שהיא כשמה ממש, שמה תורה והיא באמת מורה לאדם ומדריכו בדרך האמת. הדבר נוגע לנו לדעת שזוהי המדרגה הראשונה של לימוד תורה לשמה, תורה כשמה.

ותלמוד תורה כנגד כולם

והנה כשהאדם לומד הלכות הנוגעות אליו למעשה, כגון שלומד שצריך לקרות ק"ש, אזי קל לו להתחבר לזה, כי הוא מבין שהוא לומד כדי שבאמת יוכל לקרות ק"ש כהלכתה, אך לא כשהוא לומד לימודים אחרים שאין נוגעות לו למעשה. אך האמת שהאדם צריך להבין שכך הוא בכל מה שהוא לומד. ובכן נבאר למה הוא כך וכיצד זה פועל. כשיידע האדם כיצד זה פועל, זה יועיל לו לחשוב על זה.

הנה ראשון לכל, הצדיקים הלא אומרים לנו שכך הוא. ועוד זאת ידוע לנו מהזה"ק שהמצוות נקראות תרי"ג עטין, תרי"ג עצות, עצות הן להגיע להכרת הבורא ולייחודו, ומצוות תלמוד תורה הלא היא אחת מאותן עצות. האדם צריך אם כן לזכור תמיד: "מה אני מבקש? אני מבקש להיות יהודי, ובשביל זה אני לומד תורה". וכפי שכבר נזכר לעיל, האדם נכנס למצב של ריצות להיות יהודי. הוא מתבונן, הוא פועל להשתנות. ואח"כ

דווקא במקום שהשקיע בו. והרי זה כדוגמת ההשתדלות, הוא משתדל כאן והישועה באה ממקום אחר. ואין זה תימה. תמימה היא רק למי שסבור להביא לעצמו את הישועה בידיים, כי לכן הוא חושב שהיא צריכה לבוא מפה דווקא, אבל מי שמבין שההשתדלות היא רק צורה של ביטול להשי"ת שצוה אותו לעשות משהו בשביל ישובו של עולם, יודע כדבר פשוט שהישועה אינה צריכה לבוא מפה דווקא, אלא יכולה שתבוא ממקום אחר. זה לא חידוש אצלו. הוא לא מרגיש שהוא צריך לפרסם זאת אח"כ באיזה גליון, כפי שהוא לא מרגיש שהוא צריך לפרסם ששתה מים ושקט צמאוננו.

כך מבין האדם שכאשר הוא לומד תורה ומתחיל להבין דברים חדשים, אין הדבר מוכרח שימצא את הדברים האלה בתוספות. זה עובד פשוט כפשוטו מפני שנתן מזון לנשמתו ועכשיו נשמתו מספרת לו את מה שהיא רוצה. כל מי שחוזר בתשובה קודם לימודו ולומד שעה אחת ברציפות עם הכוונה להיות יהודי ירא ושלם, נותן בזה מזון לנשמתו וממילא היא מתעוררת, ואז היא מתחילה לגלות לו דברים - "אולי אין כדאי שתלך לשם, אולי כדאי שלא תספר לפלוני את מה שאתה רוצה לספר לו..." זה מתחיל לעבוד בפשטות נפלאה, ואז מתחיל האדם להבין שזה לא מוכרח להיות ספרי יראה, אלא אפילו דף גמרא יכול לחולל זאת. וזה מה שהצדיקים אמרו שדף גמרא הוא הספר מוסר הטוב ביותר, כי כשהאדם הולך בכיוון הנכון וזה מה שהוא מחפש, גם דף הגמרא שלו יהיה בשבילו קב חומטון, ואף הוא ידריכו בדרך הישרה. כיצד ידריכו בדרך הישרה? כי כל פעם לאחר שילמד באופן זה, יראה בחוש שהוא נמשך רק לדברים שבקדושה, וזאת מפני שעורר את נשמתו.

אתו ובטוח הוא מאז שהוא כבר יודע את כל מצפונות לבו. ולמען האמת אינו יודע. ואפילו מי שמתיידיד עם חבירו עשר שנים, עדיין לא הסכים חבירו לספר לו הכל, ועדיין יש דברים הרבה מאוד שהוא מסתיר ממנו. הדבר פשוט. לא כל-כך מהר האדם פותח את כל התיק שלו ומספר לו הכל. רק כשהאדם מוסר את נפשו לחבירו וחבירו נותן בו את אימונו, רק אז יתכן שיספר לו כל סודותיו. אף התורה, האדם מתחיל ללמוד תורה ומבין את מה שרואות עיניו באופן אחד, אך ככל שיוסיף לבטל את עצמו, יראה שאותן שורות ואותן אותיות שראה אך אתמול, מקבלות פירושים חדשים. הלא דבר הוא שבני אדם מעידים על כך אפילו בלימוד חומש רש"י. הם רואים בחוש שמתקיים בהם מאמר חז"ל דברי תורה כל זמן שאתה ממשמש בה אתה מוצא בה טעם. לא צריך להיות בשביל זה בעל רוח הקודש. זה מפליא ביותר. האדם שואל: "הרי למדתי זאת שלושים פעמים, מדוע לא הבנתי זאת בלתי היום?". דבר הוא שכל מי שלומד תורה נפגש אתו כל הזמן.

ומה הפשט? הפשט הוא שהתורה היא דבר רחוני וחי. היא לא סתם אותיות כתובות כשאר ספרי חול. היא בריה אשר בה ברא הקב"ה את העולם. ובכן על האדם להבין שאם חז"ל אמרו שהתורה באה ללמד את האדם עבודה ויראת שמים, אפילו במקום שנראה לו שאין לו מה להתלמד ממנו, כל שיסכים להתייגע יותר מכוחו בשביל התורה, הקב"ה יגלה לו עוד ועוד הבנות עוד ועוד עומק. יתירה מזו: אין הפשט שאם למד שורה אחת, יוכל להבין מה שמתחבא מאחורי אותה שורה, אלא יבין גם במקומות אחרים, כי ברוחניות כשהאדם מבטל את עצמו להשי"ת, השי"ת מתגלה לו ולא

מדור אור החיים הק'

ערש"ק פרשת חיי שרה תשפ"א

זהירות בהבאת שפע שלא תהיה מניעה מצד השליח

ראוי ליעשות הדבר על ידו, כי ימצא לפעמים שתהיה מניעה לקיים דברי התפילה מצד האמצעי (יש לפעמים שתפילת האדם מתקבלת, אבל השפע מנוע להגיע אליו מחמת השליח שאינו ראוי לכך), **לזה התפלל לאלוקי אדונו שיקרה לפניו** (ולכן אמר "לפני" - לפני דייקא, וכן אמר בלשון "הקרה נא", התכוון בזה: אע"פ שאיני ראוי, עוזר לי שלא תהיה המניעה מחמת).

תפילה שאינה מועילה צריכה בדיקה

הנה יסוד זה חידוש נפלא הוא של האוה"ח הק' וכדאי לזכרו כי הוא נוגע להרבה עניינים. הענין הראשון הוא **תפילה**. כשרואה אדם **שתפילתו לא התקבלה ורצונו לדעת למה**, עליו לגשת לזה כדוגמת הרופא שנתן תרופה לחולה ולא הועילה, שהגם שהוא יכול לחשוב על עשרים סיבות שונות מדוע התרופה לא הועילה, הוא לא מתחיל מהסיבה העשרים, אלא מהראשונה. הוא שואל את החולה: "לקחת מספיק? לקחת גם בבוקר וגם בערב?". אם החולה משיב הן, הוא חוזר ושואל: "כמה לקחת כל פעם? אולי לא לקחת מספיק?", וכשגם אז הוא משיב שלקח מספיק, רק אז הוא עובר אל הסיבה הבאה, וכך הוא עובר מסיבה לסיבה לפי סדר עד שמתברר לו הסיבה

הקרה נא לפני היום

אליעזר עבד אברהם עמד ליד באר המים ונשא תפילה לה' שיזמין לפניו את הזיווג הנכון לבן אדונו ויאמר ה' אֱלֹקֵי אֲדֹנָי אֲבָרְקֶם הַקְרָה נָא לְפָנַי הַיּוֹם וְעֲשֵׂה חֶסֶד עִם אֲדֹנָי אֲבָרְקֶם. התבטלות נפלאה כל-כך. מי אנכי? אני בטל לאדוני, אך אתה אלוקי אדוני אברהם אתה והרי הוא צריך לאותה טובה, אם כן הקרה נא לפני את הזיווג הנכון.

הוקשה ליה לאוה"ח הק' מדוע אמר "הקרה נא", שהוא לשון מקרה, מה גם שהוא סותר את כל הלשונות האחרים בתפילתו המביעים את גודל בטחונו שהקב"ה יזמין לו את הנערה המיועדת בזכותיה דאברהם רחימא, בעוד הלשון "הקרה נא לפני" משמע שהוא צריך להתחנן אולי תוכל להזמין לי בדרך נס. ועוד מה זה שאמר "לפני".

מבאר האוה"ח הק': **בטוח היה אליעזר באדונו שתפילתו מקובלת אשר התפלל הוא ישלח מלאכו [לפניך ולקחת אשה לבני] וגו'** (אליעזר ידע בבטחה שתפילת אדונו מקובלת ובוודאי תבוא הנערה המיועדת לבנו יצחק) **והוסיף הוא להתפלל שיהיה הוא**

שאינו הגון ואינו כדאי". לתפילה מיוחדת זו יש כח להסיר את המונע הזה ואז השפע בוא יבוא ברינה. ומזה אנו למדים שכל אימת שהאדם מתפלל, כדאי לו להוסיף תפילה זו שהוא מצד עצמו לא יהיה המונע.

דרכים נוספות להסרת המונע

דבר זה מסביר גם מדוע צריך האדם לגשת אל התפילה בידיעה שהוא זקוק לסייעתא דשמיא שהתפילה תתקבל ברצון, זאת על אף שהוא יודע שכל תפילה מועילה, כי הוא צריך לדאוג גם לחלק השני. משל למה הדבר דומה למי שרוצה לחמם את ביתו, שהגם שיתקין מיחם של מים מחוץ לביתו (דוד שמש או בויור וכדו') ויחמם בו את המים, אם הצינורות המובילים את המים החמים מהמיחם לביתו, יהיו סתומים, ביתו לא יתחמם. אף כאן, **הגם שהאדם מאמין בתפילה, אם כל זה הוא זקוק בהכרח לסייעתא דשמיא כדי שלא תהיה מניעה מצדו.** ומטעם זה הוא צריך להקפיד להתפלל במנין דווקא, כי יאמר: "לא נראה לי שאני הוא האדם שהשפע יוכל לעבור דרכי בלי מניעה. על כן אני מתפלל בציבור כדי שתפילתי תהיה תפילת רבים וממילא לא יימנע השפע מחמתי מלהגיע אלי".

וזהו הסיבה גם **שהולכים אל הצדיק לבקש שיתפלל עלינו** כמו שאמרו חז"ל: "מי שיש לו חולה בתוך ביתו, ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים", כי כשהצדיק מתפלל, חוץ ממה שתפילתו יותר נכונה וראויה, עוד **זאת יוכל השפע להגיע יותר קל מאחר שהוא בא על ידו.** אמנם כן, דבר זה נכון לפי מדרגה גם כשהאדם מבקש מחביריו שיתפללו עליו, כי כשהאדם מתפלל על עצמו, אז השפע יכול לבוא דרך צינור אחד בלבד, אך כשחבריו מתפללים עליו, זה יכול

האמיתית. אף כאן, **התפילה היא צריכה להועיל, לא באופן של נס, אלא באופן של טבע,** וכמו שכתב המהרש"א, כי טבע הוא שהטביע הקב"ה בבריאה שכאשר יתפלל האדם, ימשיך עליו שפע. ולכן אם רואה האדם שתפילתו לא התקבלה, הוא צריך לחקור ולדרוש מה הסיבה לכך.

וכבר דיברנו הרבה פעמים **שיש שהאדם אינו מתפלל נכונה,** וכגון **שלא התפלל מתוך ביטול,** הוא התפלל מתוך רצון אדיר וחזק שימולא בקשתו ולא זכר שהקב"ה יודע יותר טוב ממנו מה טוב לו, ואז יתכן שזוהי הסיבה שתפילתו לא התקבלה. אכן מדברי האוה"ח הק' כאן למדנו על סיבה נוספת. **יתכן שהתפילה היתה מושלמת מכל צד,** הגישה אליה, הלב, הביטול, הדיבורים, הסגנון, הכל היה מושלם, ויותר מזה יתכן שמי שהתפלל אותה היה צדיק גמור, **אך היות שתוצאתה של התפילה היא ירידת שפע מלמעלה,** כי התפילה עולה למעלה ומעוררת את השפע לרדת למטה (בדומה לעננים שעולים מן האוקיינוס ואז הגשמים יורדים מלמעלה), **צריך שהצינור יהיה מתוקן כדי שהשפע יוכל לעבור דרכו, ולכן יתכן שבגלל שהשליח אינו ראוי, אין השפע יכול לעבור דרכו,** והגם שהתפילה התקבלה, השפע מנוע מלבוא אל האדם מצד האמצעי.

תפילה להסרת המונע

ומה העצה לכך? הנה אף זה מבואר בדברי האוה"ח הק'. **העצה היא להבין זאת ולייחד תפילה על כך.** יתפלל האדם ויאמר: "הן יודע אני שאינני ראוי לזה, ואע"פ שהתפילה נכונה היתה, הלא יתכן שמחמת העבירות שבידי לא יוכל השפע להגיע אלי, על כן אני מבקש ומתחנן לפניך שהגם שאינני ראוי לא יימנע השפע מלבוא אלי ויקוים בי וחנותי את אשר אחון אע"פ

אותו שוב והוא בא לידי גמר. ולפי המתבאר כאן, יתכן הדבר שהשדכן הראשון לא היה ראוי ומנע מהשפע שיבוא (אין צריך להיות בשביל זה רשע, אלא די לפעמים במה שיש לו פניות ואין מחשבתו בלתי לה' לבדו), ועכשיו שהגיע שדכן אחר יותר ראוי, הצליח השפע להגיע ונגמר השידוך בסימן טוב ובמזל טוב.

כך סיפר לי יהודי אחד שכאשר בתו היתה בגיל השידוכים, הציעו לו כמה וכמה הצעות ודחה את כולן, כל אחת וסיבותיה שלה, אך כיון ששמע את הסיפור של הרבי מבעלזא, גמר אומר בנפשו שאם יבוא שדכן אחר, יותר ראוי מן הראשונים, להציע לו אחד מהשידוכים שכבר נדחו על ידו, יערוך בדיקה נוספת, וכך הוה. יום אחד הגיע אליו שדכן אחר ירא שמים מרבים והציע לו אחד מהשידוכים שכבר נדחו על ידו. הוא ערך בדיקה נוספת ולפליאתו מצא הבחור חן בעיניו והשידוך יצא לידי גמר.

אמור מעתה: יסודו של האוה"ח הק' נוגע להלכה למעשה, והוא נכון תמיד, לא רק לגבי תפילה ולא רק לגבי שידוכין. תמיד צריך לזכור שאם משהו לא יצא לפועל, אין זה מוכרח שאינו יכול לצאת לפועל, כי אפשר שהמניעה היתה רק מצד השליח, וכשיבוא שליח אחר, איש ירא ושלם, ייצא גם ייצא לפועל. זהו הכלל, כל פעם ששפע צריך להגיע לעולם, השליח נוטל חלק בזה, ואם הוא ראוי, השפע באמת יכול להגיע. אמנם כן, אם אין השפע צריך לבוא, לא יבוא אפילו אחר מאה פעמים, אך יסוד הדבר שאין מתיישרים בגלל שלא הגיע פעם או פעמיים ושלוש, אלא משאירים מקום ואומרים אולי על-ידי שליח אחר יבוא.

לבוא על-ידי כמה וכמה צינורות ויש לזה כדי להציל מן המניעה.

חלקו של שדכן בסגירת השידוך

עד כאן לענין התפילה, אכן הרה"ק רבי **אהרן מבעלזא** זיע"א אמר שדברי האוה"ח הק' נכונים לא רק לגבי תפילה, אלא לכל פעם שהאדם זקוק לישועה. **האדמו"ר מראחמסטריווקא-ארה"ב** שליט"א סיפר ששמע מפי בעל העובדא, שכאשר הגיע לפרק האיש מקדש, הובאו לפני אביו שתי הצעות ולא ידע באיזו מהן לבחור, כי שתיהן משכו את לבו במדה שווה. פנה אל הרבי מבעלזא זיע"א, העלה את שתי ההצעות על השולחן וביקש ממנו להכריע. אמר לו הרבי מבעלזא: "בבעלזא נהגו שלא להתערב בעניני שידוכין. שא את ברכתי שמן השמים יובילוך אל הזיווג הנכון", ואז המשיך לדבר אתו על דא ועל הא, ותוך הדברים שאל אותו: "מי הציע לך את השידוכים?", והאב השיב: "שידוך זה הוצע לי על-ידי הגאון רבי ברוך שמעון שניאורסון זצ"ל ראש ישיבת טשעבין". אז אמר לו הרבי מבעלזא בזה הלשון: "השדכן הראשון הוא יהודי מצוין (זייער א וואוילער איד), אבל את רבי ברוך שמעון אני מכיר והוא מוצא חן בעיני יותר". ואז הוסיף: כתוב באוה"ח הק' פרשת חיי שרה שיתכן לפעמים מניעה מצד השליח. **הא לך שהשדכן הגדול במדרגה וביראת שמים, יכול להועיל להבאת השידוך לידי גמר, ולהיפך, כשהשדכן לקוי ביראת שמים".**

הן כך אנו רואים שפעמים שמציעים שידוך אחד כמה פעמים והוא נדחה כל פעם על הסף, עד שבא שדכן אחר ומציע

מדור הילולא דצדיקיא

נלמד לזכות דוד בן פיגא ומשפחתו
פטרון מדור הילולא דצדיקיא

ערש"ק פרשת חיי שרה תשע"ט

הרה"ק רבי צבי הירש מרימנוב זיע"א

נסתלק לגנזי מרומים ביום ל' חשוון* ה'תר"ז

מרימנוב, הוא הרבי שלנו בסוגיא זו, כי אף הוא לא לא היו רואים אותו יושב והוגה בסוגיות עמוקות שבש"ס. היו רואים אותו רק אומר מזמורי תהלים ולומד "חק לישראל" ומשמש את רבו, ואף אל פי כן הגיע אל פסגת המדרגה עד שכל העולם זע מפניו כפי שהעידו עליו כל גדולי הצדיקים.

הגה"ק **רבי יהודה צבי מראולא זיע"א**², נקלע פעם לאונגוואר ופגש שם את המרא דאתרא הגאון **רבי מאיר אייזנשטטר זצ"ל**³. דיברו ביניהם בהלכה, ולאחר מכן שאל המהר"ם א"ש את הרה"ק מראולא מיהו גדול הדור בגאליציע. השיב לו הרה"ק מראולא: **רבי צבי הירש מרימנוב הוא ניהו גדול הדור**. תמוה המהר"ם א"ש למשמע תשובתו: היתכן?! לא הכרתיו מעולם כידוע ספר! אמר לו הרה"ק מראולא: במחילה מכבודכם נשתמט ממכם רש"י מפורש, והלא הוא במסכת פסחים דף מט עמוד ב'. שם איתא בגמרא "לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו

מי הוא זה העולה במסילה?

רבתינו הקדושים לימדונו שכל המקיים "שויתי ה' לנגדי תמיד" וכל חשקו ומאווי בכל עת אך ורק לקיים רצון ה', יעלה ממדרגה למדרגה עד שייעשה מרכבה לשכינה, ומפני כך נוכל למצוא אדם פשוט שאין איש יודעו ומכירו ואינו יודע ספר, והוא במדרגה יותר גבוהה מהרבה אנשים מפורסמים.

אמנם כן, הממיתים עצמם באהלה של תורה ולומדים באהבה וביראה ומתוך ביטול אמיתי לרצון ה', נמצאים בדרך יותר בטוחה להגיע אל הפסגה. ועם כל זה, מי שהקב"ה סלל בשבילו דרך אחרת לפי מצבו ונסיגותיו, יש לו לדעת שבידו להתדבק בהקב"ה ולהגיע אל הפסגה עד שכל העולם כולו יעמוד עליו.

הוא ניהו גדול הדור בגליציה

בעל ההילולא קדישא, הצדיק הקדוש

- הרה"ק רבי יעקב מפשעווארסק זיע"א אמר שקבלה בידו שנסתלק בבין השמשות בין יום כ"ט ליום ל'.
- בן הרה"ק רבי משה מסאמבור חתנו ותלמידו של דודו ה'עטרת צבי' מזידיטשוב זיע"א.
- המכונה מהר"ם א"ש מגדולי תלמידי ה'חתם סופר' זצוק"ל. מח"ס שו"ת אמרי אש ואמרי בינה על הש"ס.

בתורה, עם זאת, כשנתמנה לרבי, פתח את פיו בחכמה ויצאו ממנו דיבורי קודש מפליאים השזורים במקורות מכל רחבי התלמוד. שאלו אותו: מאין שאב הרבי את כל ידיעותיו בתורה? השיב תשובה מפליאה: כל אלו שלומדים שלא לשמה, תורתם מרחפת באוויר מבלתי יכולת לעלות השמימה. וכשבאים אחרים ולומדים לשמה, אותם דברי התורה המרחפים באוויר באים אליהם לקבל את תיקונם ומתעלים על ידיהם.

וציין הרה"ק מפשעווארסק לדברי הספר הקדוש "נועם אלימלך" (פרשת בלק), שם מופיע יסוד זה להדיא, וזה לשון קדשו: כל תורה ומצוות הנעשים בלי כוונה היא כגוף בלי נשמה, ונמצא כשאדם לומד תורה או עושה מצוה שלא לשמה, נברא מזה רק הגוף לבד בלא נשמה, ולא כן הצדיק הקדוש הלומד לשמה שנברא על ידי רמ"ח אברים רוחניים, ויש יכולת ביד הצדיק הלומד לשמה להעלות התורה והמצוות של זה שלמד שלא לשמה, כי יכולת בידו להמשיכו נשמה לתורתו של זה שעשה הגוף לבד, וזהו הפירוש מתוך שלא לשמה בא לשמה, פירוש שהתורה היא תבוא ליד הלומד לשמה והוא יתקנה על ידי אברי הנשמה.

הערשיל שניידער הכך חומר לצורה

באחד מלילי השבתות שהרה"ק בעל אהבת ישראל מוויזניץ זיע"א היה אצל חותנו הרה"ק ה"אמרי נועם" מדז'יקוב זיע"א, שחו על אודות גדולת הרבי מרימנוב. תוך כדי התלהב ה"אמרי נועם" וקרא בקול: הערשיל שניידר (קראו כן מחמת היותו חייט בתחילת ימיו), האט זיך אויס גיארבעט און ער האט איבער געדרייט חומר צו צורה [הוא זיכך את עצמו והפך חומר לצורה].

וישא בת תלמיד חכם. לא מצא בת תלמיד חכם - ישא בת גדולי הדור". ופירש רש"י: "גדולי הדור - אנשי מעשה וצדיקים".

מתוך צדיק היה תורתו משתמרת

הגה"ק רבי שמחה ישכר בער מציעשינוב זיע"א, בנו של הגה"ק משינאווא זיע"א, כתב: אדוני אבי זקני הגה"ק מצאנו זיע"א אמר שאי-אפשר להיות רבי אם אין זוכרים כל ארבעת חלקי השולחן ערוך, כי אם לא יזכור את כל ארבעת חלקי השולחן ערוך, אפשר שיורה שלא כהלכה ויתן עצה שאינה ראויה. וכי תשאלוני ומה עם הרה"ק רבי צבי הירש מרימנוב זיע"א, אענה לכם שעליו אין לשאול כי הוא היה הולך עם קרדומות ובוקע רגיעים עד שהיה מגיע השמימה.

הלא אי-אפשר לתאר את עבודתו הגדולה של הרבי מרימנוב ואת גודל אמונתו בה'. הוא שיכל שמונה עשרה בנים בחייו, ורק בנו הרה"ק רבי יוסף נשאר בחיים והאריך ימים, ואף על פי כן עבד את בוראו בשמחה גדולה כאילו לא אירע מאומה. השיג הרבי מרימנוב את כל התורה כולה, אך לא בדרך המקובלת, כי אם בדרך של פתיחת מעיינות החכמה הבאה בעקבות דביקות בה', וכדרך שאמרו חז"ל (ברכות לב, ב): חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללין שעה אחת וחוזרין ושוהין שעה אחת. וכי מאחר ששוהין תשע שעות ביום בתפילה, תורתן היאך משתמרת, ומלאכתן היאך נעשית? אלא מתוך שחסידים הם - תורתם משתמרת ומלאכתן מתברכת.

מתוך שלא לשמה בא לשמה

הרה"ק רבי יעקב מפשעווארסק זיע"א אמר: הגם שלא ראו את הרבי מרימנוב והוגה

שירת הים של הצדיק

עוד סיפר הרה"ק מפשעווארסק: שבועות ספורים קודם הסתלקותו של הרבי מרימנוב, נסע לשבות אצל הרה"ק רבי אליעזר מדז'יקוב זיע"א, וזאת מחמת הבטחה שהבטיחו בימים עברו שיהיה אצלו באחת השבתות. והנה, היות שהרבי מרימנוב היה גדול בשנים מהרבי מדז'יקוב, ערך הוא את השולחן הטהור בליל שבת, וכשהגיע לאמירת התורה, התחיל לספר סיפורי התורה, פתח בבריאת העולם, עבר למעשי האבות הקדושים ובא לירידת בני ישראל למצרים, וכשהגיע לביאת יוצאי מצרים אל הים, נעמד ואמר שירת הים פסוק בפסוק בהתלהבות גדולה ועצומה.

לימים, כשתיאר ה"אמרי נועם" אותה שבת, אמר: אומרים עלי שאני עשיר גדול ושיש לי מאה וחמישים אלף כתרם (מין מטבע) ושלוש מאות גביעי כסף (בדז'יקוב שררה אז עשירות גדולה). האמינו לי! הייתי מעניק את הכל כדי לשמוע עוד פעם אחת את הפסוק 'נטית ימינך תבלעמו ארץ' כשהיא יוצאת מפי הרבי מרימנוב.

בספרו סיפור זה, אמר הרה"ק מפשעווארסק: חותני [הרה"ק רבי יצחק משה מפשעווארסק זיע"א] היה אומר שכפי הנראה טעם אז האמרי נועם טעם גן עדן ורצה לטעום אותה שוב. אך לי נראה שבשעה שאמר אז הרבי ר' הירש הפסוק 'נטית ימינך תבלעמו ארץ' ביטל את כל הארציות שבלב הסמוכים על שולחנו, כלשון הפסוק 'תבלעמו ארץ', והיה לו כדאי ליתן כל הון דעלמא כדי להרגיש עוד פעם הרגשה זו של ביטול הארציות.

מידת השתוותו של הצדיק

ביותר בלטה ענוותנותו ומידת השתוותו של הרבי מרימנוב, אותה הפליאו כל צדיקי דורו. לפנינו עובדא אחת מיני רבות המעידה על כך: פעם ביקש אחד מן הצובאים על פתחו של הרבי להכנס, נתן דרוך ללשונו וצעק אל המשמש שנקרא בשם 'הירש' כשמו של הצדיק - "הירש פתח את הדלת". הרבי שישב אז בתוך חדרו, שמע את קולו של האיש ופשוט היה לו שכונתו אליו. קם ממקומו לפתוח את הדלת כשהוא צועק תוך כדי התקרבותו אל הדלת - "איך קום שוין" [הנה אני בא].

הצדיק מחלק כעכים

בתחילת הנהגתו היו רבים מצדיקי דורו שהביעו תמיהה על דרך הנהגתו, ובפרט הביעו תמיהתם על מה שהוא מבקש סכומים גדולים לפדיונות. באחד הימים, היה זה לאחר החתונה הגדולה של אסטילע, חברו יחדיו ששה מצדיקי דורו, וביניהם הרה"ק רבי אליעזר מדז'יקוב זיע"א (שטרם הכיר אז בגלותו), והחליטו לתהות על קנקנו ולבדוק אותו הראוי הוא להתכסות באיצטלא של האדמו"רות אם לאו.

כשבאו לחצר הצדיק, התפלאו לראות כי כל החדרים הומים אנשים המבקשים ליטול עצה מן הצדיק ולזכות מברכות פיו. כשאך נכנסו ששת הצדיקים אל הקודש, פנה האמרי נועם אל הרבי בכבודו ובעצמו ואמר לו כדי לנסותו: "הירש! מלא חפניך כעכים (בייגל) וכבד בהם את האורחים הרבים הממתינים זה שעות ארוכות בחוץ!"

לא שינה הרבי את טעמו ואף לא את מראה פניו, אלא תיכף ומיד יצא אל הרחוב לקנות כעכים. הוא הפשיל את שרווליו

הושיטה לו את הכתב. הרבי עיין מעט בנימוקים שהובילו את הגאון אל הפסק ואחר אמר: "אמרי לגאון מלבוב שהוא ובית דינו טעו בפסק הדין".

האשה חזרה לבית דינו של השואל ומשיב ואמרה כי לדברי הרבי מרימנוב טעו בהוצאת הפסק. בתחילה לא שמו לבם אליה באמרם לה כי אם אמנם צדיק וקדוש הוא, אך אינו יודע ספר, ומה לו להכניס את ראשו בין ההרים הרמיים. אך האלמנה לא הרפתה והחלה לצעוק בקולי קולות שלא תסתלק משם עד שיפתחו שוב את הדין. בלית ברירה התחילו הדיינים לעיין שוב בפסק הדין, ומה גברה פליאתם כאשר תוך רגעים אחדים גילו שהצדק עם הרבי מרימנוב ונפלה טעות חמורה בפסק הדין.

נתפעל בעל שואל ומשיב מעיניו הפקוחות של הצדיק, וככל שגברה התפעלותו כך גברה פליאתו, הלא הצדיק אינו ידוע כלמדת ואיך ידע שטעינו בפסק הדין. לימים נפגש השואל ומשיב עם הרבי מרימנוב והציג בפניו את פליאתו. השיב לו הרבי: אומר לכם האמת, דוד המלך אומר בתהלים כי התורה מתוקה מדבש ומנופת צופים. אני קראתי את פסק הדין ולא הרגשתי שום מתיקות. הבנתי שאינו פסק דין אמתי.

ויכסוהו בבגדים ולא יחם לו

בהפטרה לפרשת חיי שרה אומרים: והמלך דוד זקן בא בימים ויכסוהו בבגדים ולא יחם לו. פירש הרבי מרימנוב (בארות המים): המלך דוד מרמז על דוד מלך המשיח, בא בימים מרמז שהגיע הזמן שיבוא, ומדוע הוא מתעכב? כי "ויכסוהו בבגדים ולא יחם לו", בני ישראל מקיימים את המצוות שהן בגדים לנשמה בלי חמימות.

מעילו העליון כדי שיוכל למלאות את כל ידיו עד לכתפיים בכעכים, וכך נכנס עם הכתפיים הגודשים את ידיו אל החדרים החיצונים כדי לכבד בהם את האורחים.

כיון שראה זאת האמרי נועם, קרא ואמר: אכן, ראוי גם ראוי הוא לאיצטלא זו.

רצית צדיק הדור? שיהיה צדיק הדור!

האדמו"ר מציעשינוב זיע"א סיפר כי זקנו הגה"ק מצאנו זיע"א נסע אל הרבי מרימנוב על שבת פרה. כשהגיע אליו, תמה על כך הרבי מרימנוב: וכי גאון וקדוש כזה זקוק לנסוע אלי?! וכיון שענה לו הגה"ק מצאנו כי מקובל מהצדיקים שבשבת פרה צריך לנסוע לצדיק הדור ובחר בו כצדיק הדור, הנהן בראשו.

אמר האדמו"ר מצעשינוב שהעיקר מה שהוא רואה במעשה זה, הוא **מידת השתוותו של הרבי מרימנוב**. בתחילה לא הבין כלל מדוע בא אליו הגה"ק מצאנו, וכיון שענה לו שביקש לנסוע לצדיק הדור, לא התנגד לכך, אלא הסכים מיד כאומר, רצית צדיק הדור? שיהיה צדיק הדור!

תורה בלי מתיקות אינה תורה

הנה לפנינו סיפור מאלף המראה לנו באצבע ככל האמור לעיל שנפתחו לו לצדיק זה מעיינות החכמה מן השמים. פעם באה אליו אלמנה אחת בבכיה גדולה ואמרה: בעלי המנוח הותיר אחריו נכסים לרוב, אך היתומים באו עמי לדין תורה אצל הגאון מלבוב זצ"ל (בעל שואל ומשיב) והוא הוציא את פסקו שכל הנכסים שבעלי הותיר שייכים ליתומים. נותרתי בעירום ובחוסר כל ואינני יודעת מאין יבוא עזרי.

"הראי לי את פסק הדין שנתן לך הגאון בכתיבת ידו", ביקש ממנה הרבי. היא

התלהב מאוד כדרכו בקודש, ולאחר
ההדלקה יצא בריקודים ובמחולות ליד
הנרות. לחש לו חתנו: הלא ימי אבלות הם!
רגז עליו באמרו: **הלא אני עובד כעת את
בוראי!**

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עוד איתא בספר "בארות המים", שהרבי
מרימנוב היה מתלהב בשעה שהדליק נרות
חנוכה עד שהיו שומעים את קול ברכתו
בכל העיר. באחת השנים ישב אז שבעה
על אחד מקרוביו, וכשהדליק את הנרות
היה לבוש באנפלאות בלבד ובלי מנעלים
על רגליו. ויהי אך התחיל את הברכה

בשורה משמחת

מוקדים להשיג את הקונטרס 'הבינני'

ארה"ק

מרכז בעלזא	חדר ארונות, ארון מס 76	ירושלים
מקווה תולדות אהרן	שבטי ישראל 35	
מקוה יד כהן	רח' אוהל יהושע 8	בית שמש
מקווה רחוב דובר שלום	רמה ב'	
חדש מקווה קהל חסידים	רחוב ריש לקיש 19 ד' 2	
מקווה שע"י ביהמ"ד המרכזי	רחוב בן איש חי 10 שכונת חפציבה	
מקווה השכונתי	רחוב הרב גרוסמן רמת אברהם	
ביהמ"ד בית גדליה	רמה ב טל: 053-317-0944	
מקווה תולדות אברהם יצחק	רח' חזון איש	
בית המדרש הגדול נדבורנה	קרית נדבורנה	בני ברק
חנות 'מול איצקוביץ'	רחוב הרב שך	
מקוה בית פנחס	רחוב יואל	
מקוה ויזניץ	רחוב רבינא	
מקוה בעלזא	רחוב בעלזא 5	
ביהמ"ד זכרון רפאל	רחוב יצחק ניסים פינת עוזיאל	
חדש סופר מילר	רחוב אור החיים	
מרכז מסחרי הרב לנדא	רחוב הרב לנדא 1 קומה 1-	
בית המדרש בית שלום	רחוב בעל הנס רובע ז	אשדוד
בית המדרש בית דוד שאול	רחוב ר' חנינא בן דוסא רובע ז	
בית המדרש בית נפתלי	רחוב יהודה הנשיא רובע ז	
בית מדרש בעלזא מרכזי	רחוב חטיבת הנגב רובע ג	
בית מדרש בעלזא	רחוב אברהם שפירא	
מאפיית אנגל	מרכז מסחרי בעל הנס	
ביהמ"ד בית פנחס	רח' יגאי 12	
בית המדרש 'בית אהרן'	רחוב פחד יצחק 5	ביתר עילית
בית המדרש בעלזא	רח' הרצוג 5 חדר ארונות ארון 59	
ביהמ"ד הגדול סערט ויזניץ	052-762-0720	חיפה
שכונת הבעש"ט	052-760-0162	פתח תקוה
חנות משקאות ישראל	מרכז מסחרי נחלת יצחק	אלעד
חדש מקווה חוג חתם סופר	רחוב הריף	
מקווה קרעטשניף	רחוב נתיבות שלום 2	קרית גת
חדש חנות 'שאבעס'	רחוב בית יוסף 70	
בית המדרש אמרי חיים ויזניץ	רחוב טרפון	מודיעין
חדש	מתחם בתי הכנסת ברכפלד	עילית
ביהמ"ד היכל שמואל אהרן צאנז		
חדש קיוסק ערב שבת	רחוב גור אריה 1	גבעת זאב

אם ברצונך לקחת חלק בזיכוי הרבים ולפתוח מוקד הפצה למכירת הקונטרס באזור מגוריך, ניתן לפנות ל'מכון הבינני' בכתובת מייל Info@machonhavineini.com

בשורה משמחת

מוקדים להשיג את הקונטרס 'הבינני'

ארצות הברית		
4615 14th Avenue	ביהמ"ד זכרון מרדכי טאהש	בארא פארק
5302 13th Ave	ביהמ"ד שומרי שבת	וויליאמסבורג
814 Bedford Ave.	סאטמאר בנין בראך	
553 Marcy Ave.	סאטמאר קעסקעיד	
690 Myrtle Ave.	סאטמאר מירטל	
127 wallabout st	ביהמ"ד קראלי	
50 Division Ave	Central Market	לעיקוואוד
44 Grove Spring Court	ביהמ"ד בית נפתלי בעלזא	
153 E 7th St.	ביהמ"ד קארלין סטאלין	
31 Arosa Hl	ביהמ"ד בית נחום - ברוקהיל BrookHill	
547 Park Ave.	ביהמ"ד סקולען	
2 Milano Dr.	ביהמ"ד שמן למנחה ד' נאדפאלא ברוקהיל	
608 E Kennedy Blvd.	ביהמ"ד סאטמאר - קענגעדי Kennedy	
610 E County Line Rd	ביהמ"ד ראחמיסטרייווקא	לינדן
2201 N. Wood Ave.	בית המדרש חסידי קאסאן	
52 Main Street 845-517-9722	ביהמ"ד קארלין סטאלין	מאנסי
25 Phyllis Terrace Monsey NY	כולל ויזניץ	מאנרא
	ע"י המקוואות	
אירופה		
Lange leem straat 170A	בית המדרש אהל משה	אנטווערפן
Van spangen straat. 6	ביהמ"ד בעלזא מרכזי	
Lamorinierstraat. 118	ביהמ"ד בית אהרן ישיבה ווילרייק	
47 East Bank	בית המדרש סקווירא	אנגליה-לונדון
St Kildas Road	בית מסחר עולם הספר	

אויב ווילט איהר אנטייל נעמען אין די דעם זיכוי הרבים, סיי פארקויפן אין אייער שוהל \ מקוה א.ד.ג. אדער נעמען א חלק אין די הוצאות, ביטע רופט: 718.387.1122

7 27785 25652 0

727785256520